

ახეული

ლიტერატურული ჟურნალი
№2, 2014

რეგაზ ინანიშვილის სახელობის ლიტერატურული კონკურსი

* * *

„მწერლობა მაინც სხვა არის, ნამდვილი მწერლობა. მას ყოველთვის თან ახლავს ღვთიური შუქი, რომელშიც ხარობს, ჯეჯილიც, შვლის ნუკრიც და ჩვენი სულიც“.

რეგაზ ინანიშვილი

ISSN 1987-9717

ენციკლედ-საგანმანათლებლო საზოგადოება „ანელი“

ენციკლედ „ანელთან“ ახსებული
ლიტერატურული გახიზონებზ:

თამარ მიქაქი
ლეილა ქიტოშვილი –
სასლთხ უცვიშვილი
თემურ ჩალაბაშვილი
მანანა ჩიტიშვილი
ნინო ჩხიკვიშვილი
თამაზ სმალაქი
ივანე ჯაფარიქი
ჯუბა ღებელი
ჯუბერ ჯიშკარიანი

მთავარი ჰედაქმნი

თამარ შაიშველაშვილი

ჰასუხისმგებელი ჰედაქმნი

სოფიო ჯაფარიქი

ლოგოს ავტონი

ბიოგრი ზუხუბინანი

კომპიუტერული უზუენველყოფა

გონა სოზიაშვილი

გაჰეჯანზე: სისნა ქანაშვილის ნახატი: „რომლანო ბიანო“

ჰელანსის ტელეფონი: 551 00 50 58

რელაქციის ინტერნეტფოსტა: aneuli@mail.ru

ენციკლედში გამოქვეყნებულ მასალებზე ჰასუხისმგებელი ავტონი

დიმიტრი ყიფიანმა უნდა გაგვაერთიანოს

200 წელი შესრულდა წმინდა დიმიტრი ყიფიანის დაბადებიდან. ეს თარიღი ქვიშხეთსა და ხაშურში საზეიმოდ აღინიშნა. ქვიშხეთის მაცხოვრის აღდგომის ეკლესიაში წმინდა დიმიტრის სახელზე პარაკლისი შესრულდა, შემდეგ კი დიმიტრი ყიფიანის სახლ-მუზეუმთან მისი ხსენების დღე იზეიმეს.

აქ შეიკრიბნენ ხელნაწერთა ინსტიტუტის, თეატრისა და კინოს მუზეუმის, ლიტერატურის მუზეუმის, ეროვნული ბიბლიოთეკის წარმომადგენლები, საეკლესიო პირები, ადგილობრივი ინტელიგენცია.

ხაშურის სამუზეუმო გაერთიანების მენეჯერმა, ისტორიკოსმა თამაზ ლაცაბიძემ აღნიშნა, რომ უკვე 2 ათეულ წელზე ცოტა მეტია, 26 აპრილს იკრიბებიან ქვიშხეთში და დიდი თანამემამულის, წმინდა დიმიტრი ყიფიანის – სამშობლოსათვის წამებულის ხსენების დღეს ზეიმობენ.

თამაზ ლაცაბიძის თქმით, წელს ბიუჯეტში 250 ათასი ლარია ჩადებული, რომელიც ამ შენობის რეაბილიტაციისთვის უნდა გაიხარჯოს და იმედია რაიონის ხელმძღვანელობა ყველაფერს იღონებს ამ საქმის დასაწყებად.

სურამისა და ხაშურის ეპისკოპოსმა, მეუფე სვიმეონმა (ცაკაშვილი) შეკრებილთ კიდევ ერთხელ მიულოცა აღდგომის ბრყინვალე დღესასწაული:

„ჩვენ მისით მარტო კი არ უნდა ვიამაყოთ, ეს ჩვენთვის მაგალითი და ჩვენს გულებში

ჩასახელი უნდა იყოს, ჩავიხედოთ ჩვენს სულებში, ვართ კი რაიმეთი მსგავსი ამ დიდი წმინდანისა? განა ჩვენ ნაკლები უფლებები გვაქვს ღვთისგან მონიჭებული, რომ ჩვენი სამშობლო – საქართველო, თითოეული ქართველი და საკუთარი მოყვასი დავიცვათ? თითოეულ ჩვენგანს გვაქვს ამის უფლება, რომ ვთქვათ ჩვენი სათქმელი თუნდაც სიკვდილის ფასად, ასეთი მოღვაწეობის ფასად, რომ მარტო იმ ზეციურ უკვდავებში კი არ შევჩრქეთ და დავჩრქეთ, ამ მიწიერ ქვეყანაზეც უკვდავებად დარჩეს ჩვენი სახელი და ჩვენი მოღვაწეობა და ვიყოთ სამაგალითონი“.

წმინდა დიმიტრი ყიფიანის შთამომავალმა, მწერალმა თამარ მიქაძემ აღნიშნა: „ჩემს უკან დგას ხუთი თაობა, პატრიარქმა ბრძანა, არსებობს სულთა კავშირიო. ამ სულთა კავშირს ყოველდღიურად ვგრძნობ და, რა თქმა უნდა, ასეთ წუთებში, რომ ჩემს წინ დგას ჩემი მშობლების თაობა, ბებიები, ბაბუები, კიდევ იქით – გვირგვინი გვარისა – წმინდა დიმიტრი ყიფიანი.“

წმინდა დიმიტრის შთამომავლებს არ უღალატიათ წმინდა დიმიტრისთვის, ეროვნული და, თავისთავად, სარწმუნოებრივი გზისთვის. ჩვენ დიდ წინაპრებს ვერ შევედრებით, მაგრამ ვცვლებით, რომ ეს გზა გავაგრძელოთ. უნდა ვითხრათ, რომ საოჯახო არქივში ექვსი თაობის მასალაა, რომლის გამოცემასაც ახლო მომავალში ვაპირებთ. ბატონი როსტომ

ჩხეიძე არის რედაქტორი. ვფიქრობ, ძალიან საინტერესო იქნება ექვსი თაობის მასალა, რომელიც ინახებოდა სკივრში, ხელიდან ხელში გადადიოდა და ასე მოაღწია ჩვენამდე“.

აჭარიდან ჩამობრძანებულმა პოეტმა შოთა ზოიძემ აღნიშნა, რომ დიმიტრი ყიფიანის დიდი კაცი იყო.

„დღეს მე დათრგუნული ვარ, რომ ასეთ მდგომარეობაში ვნახე ეს წმინდა ადგილი, ნამდვილად მიკვირს დიდი ჩინოვნიკების და ბიზნესმენების, რომლებსაც ფულის ტომრებზე სძინავთ და ეს სახლი ასეთ დღეშია, ეს უნდა განმაურდეს, – ის 250 ათასი ლარი მართო სახურავს არ ეყოფა. ამ სახლს სულ ცოტა მილიონი ლარი სჭირდება, რომ თავის ფორმაში ჩადგეს და იყოს ისეთი, როგორც დიმიტრი ყიფიანის დიდ სახელს ეკადრება. აჭარა გულში იხუტებს და მისი სახელი ხატად უსვენია“.

ხაშურის სამუზეუმო გაერთიანებამ დააწესა დიმიტრი ყიფიანის მედალი. მედალი ყოველწლიურად, 26 აპრილს გადაეცემა იმ პიროვნებას, რომელსაც განსაკუთრებული ღვაწლი მიუძღვის დიმიტრის ცხოვრებამოღვაწეობის შესწავლის, დიმიტრის პოპულარიზაციის საქმეში. ეს უკვე მეოთხე მედალია, რომელიც გაიცა ამ კუთხით გაწეული ღვაწლისთვის. 26 აპრილს ხაშურის სამუზეუმო გაერთიანებამ და დიმიტრი ყიფიანის სახლ-მუზეუმმა გადაწყვიტა, რომ წელს დიმიტრის მედალი გადაეცეს ფილოსოფიის მეცნიერებათა დოქტორს, პროფესორ გურამ ყორანაშვილს, რომელმაც დიმიტრი ყიფიანზე შესანიშნავი მონოგრაფია – „ახალი დიმიტრი თავდადებული“ შექმნა.

გურამ ყორანაშვილს მედალი მეუფე სვიმეონმა გადასცა.

ეროვნული ბიბლიოთეკის საბიბლიოთეკო რესურსების დეპარტამენტის დირექტორმა ლევან თაქთაქიშვილმა აღნიშნა, რომ საჯარო ბიბლიოთეკის ყველაზე დიდ დარბაზს ეწოდება დიმიტრი ყიფიანის სახელი. დიმიტრი

ყიფიანის სახლ-მუზეუმის მენეჯერი რევაზ ნოზაძე ყოველწლიურად დიმიტრი ყიფიანის მუზეუმს გამოყენებითი ხელოვნების ნიმუშებს ჩუქნის. წელს მან მუზეუმს ილია ჭავჭავაძის პორტრეტი აჩუქა.

სიტყვით გამოვიდნენ: მწერალი, ჟურნალ „ჩვენი მწერლობის“ მთავარი რედაქტორი როსტომ ჩხეიძე, ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრის თანამშრომელი მიხეილ ქავთარია, პოეტი, ლიტერატორი მურად მთვარელიძე.

ბოლოს, დიპლომებით დაჯილდოვდნენ კონკურსის „ჩემი დიმიტრი ყიფიანი“ გამარჯვებული ხაშურის რაიონის საჯარო სკოლის მოსწავლეები: ხატია ლომიძე, მარიამ ჯიქურაშვილი, ნინო ჭადაშვილი, ლიკა ბერიძე.

ღონისძიება გაგრძელდა ხაშურში, სადაც ჩატარდა კონცერტი რაიონის მოსწავლეების მონაწილეობით, რომელსაც ხელმძღვანელობდა სრულიად საქართველოს ჩოხოსან რაინდთა ხელმძღვანელი, რეჟისორი გოგი დოლიძე. საღამოს გამგებელი მამუკა ხაჩიძე და ხაშურის რაიონის კულტურის განყოფილების გამგე ოლეგ ლაცაბიძე.

გამოითქვა რწმენა, რომ დიმიტრი ყიფიანის სახელობის მუზეუმი ქვიშხეთში მალე აღდგება. იმ დღეს კიდევ ერთხელ დაადასტურა, რაოდენ დიდი მნიშვნელობა აქვს სახლ-მუზეუმის აღდგენას და მისი კულტურის კერად გადაქცევას.

დაიბადა 1964 წლის 27 სექტემბერს ახალციხის რაიონის სოფელ საყუნეთში. 10 წლის ასაკიდან წერს ლექსებს. წარჩინებით დაამთავრა ცხინვალის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჟურნალისტიკის ფაკულტეტი ქართული ენისა და ლიტერატურის სპეციალობით.

თანამშრომლობდა და აქტიური წევრი იყო გაზეთ „ახალგაზრდა კომუნისტის“ რედაქციასთან არსებული ლიტერატურული სალონისა „ირმის ნახტომი“.

წერს ლექსებს, ნოველებს, პიესებს, ამჟამად მუშაობს პოემაზე „დიმიტრი ყიფიანი“.

ცხოვრობს ქვიშხეთში. მუშაობს დიმიტრი ყიფიანის სახლ-მუზეუმში ფონდების მცველად.

ორი წიგნის – პოეტური კრებულის „უკვე მოვედი“ და დიმიტრი ყიფიანზე პიესის ავტორია... არის მწერალთა კავშირის წევრი. გამოსაცემად ამზადებს ახალ კრებულს, სადაც ლექსებთან ერთად პროზაული ნამუშევრებიც შევა.

ვთავაზობთ ნაწყვეტს კლარა გელაშვილის პიესიდან: „გზა მოწამისა – დიმიტრი ყიფიანი“.

გზა მოწამისა – დიმიტრი ყიფიანი

პიესა (ნაწყვეტი)

სურათი XI

ჩუღეცკის სიკვდილი

მთხრობელი – და როცა თეთრად შეიმოსა კავკასიონი და წლებმა მასაც, ვით მთაწმინდას, თმა შეუვერცხლა, მოვიდა როგორც ნეტარება მტკივან სულისა, რომ მამულისთვის კიდევ ერთხელ ეთქვა – მიყვარხარ!!!

ღვას 1888. ერეკებიან ავდრის ღრუბლებს ერისკაცები, მაგრამ მზე არ ჩანს. პერიოლია დამცირების, შეურაცხყოფის, დევნის, აგდების... ქართველებისთვის დახშულია კარი ყოველი. ქართულ ენაზე არა – წირვა, არა – ანბანი...

წინამძღოლია ქუთაისის გუბერნიისა ამ დროს დიმიტრი. აღმოთებული კორსაკოვის მავნე ქმედებით, მეფისნაცვალთან ამხელს ქვეყნის მძიმე გასაჭირს... და სწორედ მაშინ, ღრუბლიან ცას რომ აკლდა ელვა, სემინარია შეიღება სისხლით რექტორის!..

პავლე ჩუღეცკმა აკრძალული ლიტერატურა უპოვნა მას რა, ზიზლით ქართველთა, სასწავლებლიდან გააძევა ყმაწვილკაცი ლადიაშვილი. არ დაუტოვა არც გზა, არც ხსნა, ყველა მოუჭრა! განსაცდელისთვის გაიმეტა და თხოვნას

მისას არც ეგზარქოსმა პავლემ აღარ ათხოვა ყური!...

ბოლო კითხვაზე, – სად წავიდე, რა გზას დავადგე?!

– ყაჩაღად ტყეში! – ჩუღეცკისგან იყო პასუხი.

ტყეში გაჭრამდე დანაშაულს სჩადიან რადგან, ლადიაშვილმა სასიკვდილოდ დაჭრა ჩუღეცკი!..

ეგზარქოსს პავლეს დაეწყველა ქართველი ერი, გამო იმისა, რომ ამაყი შვილი გაზარდა!!!

მღვდელმთავრის მსგავსი საქციელით აღმოთდა ყველა, ხმის ამოღება კი ვერავინ ვეღარ გაბედა!!!

ვინ, ვინ დათმოდა ყოველივეს, რათა სიმართლის სილა გაეწნა და მტრის თვალებში ჩაეხედა ასე ძალუმაღ?!

შეურაცხოფილ, ლეჩაქმონილ მამულზე ფიქრით, ღამეს ზამთარში ღია ცის ქვეშ ვინ გაათევდა?! თუ არა იგი, თმათერი და ბრძენი მოხუცი!

საბედისწერო წერილს სწერდა და ცაცხვის შრიალს, ვით გულის ხმას, ყურს მიუგლებდა.

ხის აივანზე ბოლთას სცემდა... ჯალაბობასთან ტკივილიან გულს იოხებდა... თვლემდა მამული!!!

მიხაილოვოს სადგურიდან წერილს უგზავნის... ეგზარხოს პავლეს დაწყველილი ერის ქომაგი უარეს საფრთხის მოლოდინზე ამცნობს, სთხოვს კიდევ, თუკი მან მართლა გაიმეტა ერი გმობისთვის, თუ ლოცვის ნაცვლად მღვდელმთავარმა წყველა იკადრა, მაშინ შერცხვენილს დარჩენია მხოლოდ ერთი გზა, — დაუყოვნებლივ გაემგზავროს საქართველოდან!!!

არ ეპატია! როგორც ბევრ სხვას, არც თმათეთრ მოხუცს, მიუხედავად ტახტისადმი ერთგულებისა, საქართველოს სიყვარული არ ეპატია!!!

გადასახლება სტავროპოლში!!! წიოდა ქარი და თან მოჰქონდა სამძიმრები ყველა კუთხიდან.. როცა აკაკი წერეთელმა ნახა ქვიშხეთში და დამწუხრებულ სახეს მისას ადგა ჩრდილები, დიმიტრიმ ხელი მოჰხვია და დიმილით უთხრა:

ღვთის წყალობაა ყველაფერი
და მაღლი უფალს,
უკეთეს ჯილდოს ვინატრებდი
ვერასდროს ჩემთვის!..
ცუდკაცობისთვის აგზავნიან
ციმბირში ქართველთ
და იღეურად მათი დასჯა
ჯერ არც ვის ესმის!
ხომ პატიმრობით დავიწყე და
ვამთავრებ მითვე,
პირველი მერცხლის ზოგჯერ სუსხში
ბედია კვდომა,
მახარობელი მე ვიქნები
საამო ამბის,
რომ გაზაფხული, გაზაფხული
უთუოდ მოვა!

სურათი XII

ქომაგი

მთხრობელი — პობედონოსცევს, კორსაკოვს და ეგზარხოს პავლეს, იმპერატორმა დადებითი პასუხი გასცა! — რათა სხვებისთვის მაგალითი მიეცა დასჯის, არ არეოდა სამშობლოთი ბევრ სხვასაც თავგზა!

დაბეჩავებულ ერს რად უნდა ჰყავდეს ქომაგი?! მიმოიხედონ, განა ერთურთს ნაკლებ კორტნიან? ქართველი ქართველს რასაც მართებს, ვერ უზამს მტერი!.. დაუნდობლობამ დააკნინა, გაანახევრა ერი და ახლა, ეგზარხოს პავლეს წყველამ ნუთუ ასე გაანაწყენა, — ხმა აიმაღლა და ვის ავნებს ამგვარი ქცევით, ნახავს თვითონვე!

მოქმედება VII

სურათი XIII

ნინო ჭილაშვილისა და დიმიტრი ყიფიანის მიმოწერა

(სცენაზე ორი მაგიდა და ორი სკამია. მაგიდებს შუა ტიხარია. აქეთ-იქიდან სხედან დიმიტრი და ნინო).

ნინო — ღვთიურო ჩემო, მწერ, ჩასულხარ, თურმე, მშვიდობით... (თუკი მშვიდობა ეთქმის ჩვენგან შენ განშორებას!) ვაი, რომ ჩვენს თავს ისტორიის შავი ბორბალი ბრუნავს და შეეძლებოთ კი ოდესმე მის შეჩერებას?!

დიმიტრი — ვერ ავლწერ, ისე გამახარა შენმა წერილმა. სხვა სხივი აქ რა შემოაღწევს, აწ რა გამათობს... ქვიშხეთის თბილი საღამო გულს ტკივილად დამრჩა... ბედნიერება მხოლოდ მაშინ მეწვევა ვიცი, ჩემს სამშობლოში, ჩემს ქვიშხეთში ვიქნები როცა და თქვენთან ერთად გათენდება ლამაზი დილა. დილა, რომელიც მხოლოდ ჩვენმა ქვიშხეთმა იცის!

ნინო — მწერ, რომ სახსრებმა შეგაწუხა, სიცივემ გავნო, უსამშობლობა, უჩვენობა გაწუხებს ძლიერ... ჩვენ არა გვიშავს, შენზე დარდი გვაწუხებს მხოლოდ და თუნდაც ფეხით მომიწიოს კარდაკარ დავლა, ყველას მიემართავ, განსაჯონ და შინ დაგაბრუნონ!..

დიმიტრი — ჩემზე ნუ სწუხარ, ქვიშხეთური ზამთარი ბევრად უფრო მკაცრია სტავროპოლზე... რა გაეწყობა! რაც შეეხება დაბრუნებას, მეც ვცდილობ, იქნებ ამისხნან, მაინც რა ბრალისთვის გადმომასახლეს და თუკი ვინმეს შეაწუხებ, ჩემო ნიჩურკა, პირობა მომეც რომ:

შეწყალება არ ითხოვო არსად,
შეწყალებას დამნაშავე ითხოვს,
მოყვარული თვის მიწის და ხალხის,
არ მგონია, დასასჯელი იყოს!
დე, წაიღონ მამაღია რაც კი,
ჩემით გავცემ, გასაცემი რაც მაქვს,
სიყვარული მრჩება ჩემი ხალხის,
სიცოცხლეს ვთმობ, ის კი
საფლავს ჩამაქვს!..

ნინო — შესაწყალები კარგად ვიცი, რომ არცა რა გეჭირს!.. ჩვენ რომანოვი მიხეილი ბორჯომში ვნახეთ. მე და ელენემ გადავეცით თხოვნა, ღვთიურო. გთხოვა, მხნედ იყო, საქმიანი მოხსენებისთვის მოემზადო, რომ იმპერატორს უთხრა ყოველი.

დიმიტრი — თუ რომანოვი მპირდება, რომ ხელმწიფეს ვნახავ, გამოძიებაც დაიწყება ყოველი საქმის...

ნინო – (წამოდგება და ხელს ალაპრობს)
ღმერთო, სამშობლოს დაუბრუნე ერის
სინდისი, შენი შეწევნით ის ხომ მამულს
ემსახურება!

სურათი XIV

დიმიტრის სიკვდილი

დამწუნებულია ყიფიანთა საგვარეულო.
ელენე – მამა მომიკლეს!!!
შენ კი – შვილი, მამულო ჩემო!
განთიადამდე რამდენიმე წუთი რომ
აკლდა...

მაინც გათენდა!

იმ სუდარას, მამას რომ ერგო,
საქართველოსთვის ამზადებდა მტერი
ქართველთა!

მამა მომიკლეს!!!

შენ კი – შვილი, მამულო ჩემო!

ერის ქომაგის აკვნესებულ გულში
ატირდა აწმყო, წარსული, მომავალი
ბინდი სოფელის!..

ვინ გაუყენა ძარღვში სისხლი, სადაც
ძალუმად დანავარდობდა სიყვარული,
მხოლოდ ქართული?!

მამა მომიკლეს!

შენ კი – შვილი, მამულო ჩემო!

მიიღე მისი გული, როგორც უფლის
ნობათი!

მიიღე მისი სისხლი, როგორც წყალი
მწყურვალთა!

მიიღე მისი სული, როგორც თბილი
ნიავი,

მალამოდ იყოს და ნუგეშად, ადამიანთა!..

ეს რომ სცოდნოდა, უკვდავების

კვართს უკერავდა, მწამს, მტერი მისთვის,
სიკვდილსაც არ გაიმეტებდა!

სურათი XV

გამოთხოვება

მთხრობელი – ასეთი გლოვა იშვიათად
ენახა ვინმეს! მცხეთას ესვენა დიმიტრი
და დინება ხალხის ჰგავდა მდინარეს,
აზვირთებულს სტიქიის გამო! საყოველთაო
პანაშვილებს იხდიდნენ ყველგან... პირქვე
დაემხო ქართველი თუ არაქართველი!

მისი სიკვდილით ერთ დიდ მუშტად
შეიკრა ერი! სიტყვას ითხოვდა თითოეულში
ისევ ღირსება!

გზა მოგვეციოთ! ჯვარი კვეთდა სატანის
ბოგინს, – ამ პროცესიას მიჰყვებოდა გული
ქართველთა!..

ქვიშხეთის მიწა განაგრძობდა ამაო
ლოდინს, რადგან მთაწმინდას მოითხოვდა
მისი დიდება!

მამადავითი მკერდს ხსნიდა, რომ შვილი
ჩაეკრა, საქართველოსთვის კი ღმერთს
სთხოვდა მსგავსის გაჩენას!

ხუროთმოძღვარი მიაბარა რა მიწას ერმა,
სამარადისო ჰიმნით მორთო ხსოვნა აკაკიმ!..

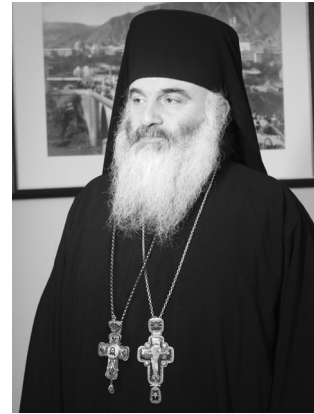
გზა მოწამისა, თუმც არ იყო ასე
ადვილი, –

დღეს წმინდანია, დაიმკვიდრა ღმერთთან
ადვილი!

კალატოზებმა კვლავ განაგრძეს შენება
ტაძრის!.. დღემდე მსხვერპლს ითხოვს და
გმირს ელის იღბალი ქართლის!..

მამა ანანი (ახანაძე)

იქ და აქ

აღიონზე რომ გაღვიძებამდე ათი წამი
 ნახულობს სიზმრებს,
 ასე ჰგონია, მთელი ღამე კინოს უყურებს
 მონატრებაზე, მოკვეთაზე, მოლოდინზე, მოთმინებაზე...
 იმ სიზმრებით ერთი ხანი ღვიძილშიც ცხოვრობს,
 წამოდგება საწოლიდან მერე ქალი,
 უფრო სწორად წარსულის ექო,
 და, როდესაც მარტო შეიგულვებს თავს,
 როგორც ლანდი, ეპარება კარებიდან
 გუგულიან კედლის საათს
 („რა ზღაზვნით მიდის დრო ტიალი!“),
 დედას, მეუღლეს, შვილებს, სტუმრებსაც
 („შინ ვერ დაგხვდებით, მეჩქარება, გთხოვთ, მაპატიოთ!“),
 საწერ მაგიდას („ვის რაღად უნდა ნაჯღაბნი ჩემი?!“)
 და ქოთნებით სავსე შუშაბანდს
 („რა დააშავეთ, ნეტა, რას გერჩით?“),
 გასაღებს მხოლოდ ერთხელ ატრიალებს
 (მოვალეობის მოხდის მიზნით)
 და ფიკუსის ძირში დადებს
 (თუ არ შეეშალა ან სულაც საკეტში არ ჩატოვა),
 ეზოს თვალსაც კი არ მოავლებს
 („რომ მოვბრუნდები, მერე!“),
 ჭიშკარსაც ჰაიჰარად გამოიხურავს
 და ზღვისპირისკენ,
 ზღვისპირისკენ!
 ზამთარ-ზაფხულ,
 უთენიაც და კარგად შესაღამოვებულზეც,
 როცა სავსეა აქაურობა ხალხით
 და როცა მოსეირნეებსაც კი ვერსად დაინახავ!

სხვები, ვისაც ყოველ შაბათს ვხედავ ტაძარში,
 ჩვენი პატარა ქალაქის სასაფლაოსკენ მიდიან
 ან შორიახლო სოფლებისკენ.

ეს კი...
 მისთვის ღვიძლი შვილის საფლავად
 ბედს ოდენ ზღვა გაუმეტებია – ცივი და მწარე,
 მეღუზებიან-თევზებიანი, მარილიანი,
 მზისსხივებმთვარისშუქიანი,
 ლურჯ-მწვანე და წითელყვითელფერებიანი
 ზღვის წყლის სასაფლაო,
 უზარმაზარი, უმიწისბორცვებო, უბილიკო,
 უხეივნო, უმარმარილო...

გაწვება ხოლმე და ეფერება ზღვის სველ ზედაპირს,
მოლივლივებს, ატალღებულს, ქაფიანსაც...
ზღვას, რომელიც ვერ შეიძულა ვეღარაფრით.
იქნებ, პირიქით.
არ ეშინია მისი, არც ზვირთების.
ხანდახან უკვირს, ისე უყვარს მისი შხეფიც კი.
ფიქრებში წასულს ხომ ზოგჯერ ჰგონია,
ოდესმე ტალღები შვილის დანაბარებს გაუმხელს ფარულად,
ყველასგან საიდუმლოდ
(და თავს, რომელსაც არაფრით ზოგავს,
ინუგეშებს ამ უცნაურ აზრით);
ან იქნებ ერთხელაც
მეთევზის ნავებს და ამ გემებს შორიდან,
მონაბერ ქარებს და მოფრენილ თოლიებს
თან მოჰყვებს შვილი და იმისი სურნელი, ოღონდაც ცოცხალი,
დე, უძღებ შვილად, ან იქნებ – მისიონრად,
იქნებ – პილიგრიმად, უცხოელ მგზავრადაც,
ნილს ჰოლგერსონად ანდა მწირადაც
(თუმც იცის, იგი აღარ მოვა,
თავად უნდა წავიდეს მასთან)...

მოხანავეებს ის შესცქერის, როგორც სტუმრებს.
ყვავილებიც მოაქვს ხანდახან,
შუაწვივამდე შევა წყალში და სათითაოდ ატანს ტალღას,
დაწნულ პაწია გვირგვინებსაც, ჯვარსაც
კვირტ-ყლორტიანს...
სანთელს ვერ ანთებს, უჭირს ზღვაზე; სცადა –
სათამაშო გემებს მიანდო...
ერთხელ კი მომცრო კატარღა რომ დაიქირავა
და ანთებულსანთლებიანი ლამპიონებით
ერთი ხანი ატარა ზღვაში,
თავად ძაძებშემოსილი იდგა – ხედავდა,
თითქოსდა მრავალ ასეთ კატარღას ლამის
ციცინათელებად აენტოთ უკუნი ლამის...
მერე რიჟრაჟზე
ეს ლუსკუმი
გარდიცვლებოდა უძინართა ტკივილ-სიზმარში,
იღვენთებოდნენ სანთელნი როცა.
იქ –
გაიხარეს ზღვის შესახვედრად
უკანასკნელ და უსასრულო პაემანზე წასულთ სულებმა;
აქ –
გამხდარიყო მთლად უსაშველო, აუტანელი, გაუსაძლისი
მონატრებაც და მოლოდინიც.

...ზღვა კი იყო უშფოთველ.

ქალაქი ტრამვაის გარეშე

დედა სერაფიმას,
მონატრებით

ლიანდაგებისგან განძარცულ, გამეტებულ ჩემს ქალაქში
ტრამვაის მომენატრა სიწითლე,
იმისი ზარების გაწკრივება და, იცინებ, –
ღარიბულ სალონების რუხი ფერის სახალხო სიცივე.
„აილე, დაგჭირდება ტრამვაით სამგზავროდ“, –
მიყრიან ჯიბეში ხურდებს და მონეტებს.
მაინც ვერ ვეწევი –
გაქრა, ჩავუქროლე ოცნებებს...
ჰო-და, რა თავში ვიხლი დიდედის ლორნეტებს:
ახალ თეატრებში პარტერიც, ქანდარაც სონეტებს
ბეჯითად ამჯობინებს „მაკბეტს“ და მონეტებს
გაგებით უთანაგრძნობს „ბავშვების მიერ ჩადენილი
სისულელის“ გამო,
თან თრთოლვით ელოდება
ბოთლების თავსახურებში ჩამალულ მოგებებს
(ორკესტრის სიღრმეში თავგანწირვით ჩაბერეს კორნეტებს)!

ფნიზლად დარეკავს საათი შუალამეს
(შუა აგვისტოს ხვატი არ ნავლდება),
ძილი არ მეძალება და სიზმრებიც, რა თქმა უნდა,
რამდენი ზაფხულია, არ ახლდება.

გადასერილი მაჯების დასამალად ჩავკიდეთ ხელი ხელს,
თვალები ავიხვიეთ:
ნურვინ დაინახავს ქალაქის ქვის უბეში ცრემლს,
ბილიკებს, ცად ამავალთ, ავუვლით გვერდს,
მალულად თვალს დავადგამთ სკოლის წინ აწოწილ ხეს...

და აი, ჩემს ქალაქთან ერთად ვუზივარ მორყეულ მერხს:
მე შექსპირის ენის გაკვეთილი მიტარდება
(რა თქმა უნდა, ვერ ვირთხამ ფერხთ),
მას – მეცადინეობა პრაქტიკულ უნარებში
(პრაგმატულ ჩვევებში),
უხსნიან, თუ როგორ ისწავლოს ცხოვრება ტრამვაის გარეშე,
დაძლიოს ხსოვნა, რომ ართმევდნენ, აგლეჯდნენ...

როგორ ვუკარნახო...
მეშინია, გული არ გაუსკდეს...
გაკვეთილია და თავს გვერდზე ვერ ვაბრუნებ.
ჩუმად აღმომხდება:
„უშველე! არ დაჰყვეს!
არ დანებდეს,
გაკვედრებ!
თორემ ამაოა...
ო, რა საბრალოა ქალაქი
ფიქრებშიც აკრძალულ,
ხსოვნაში ამომანთულ
და არსაითმქროლავი ტრამვაის გარეშე!“

ჩარგალში

შემომეფეთა მზიანი სახით ჩაფიქრებულს –
ის – ზეციური მე – მიწიერსა!
რანაირად, მეწყრის მოვარდნასავით უეცრივ, ამომხედა
დეგმა ნაცარქექიასა!
თითქოს ზეციდან ჩამომაცქერდა –
კლდე თავის მკერდს აგლეჯილ ლოდსა!
იმის სახლის წინ ვიდექ –
ბეჩავი მეფეთმეფის კარზე!
რით დამეჯერებინა, იმავე ჰაერით რომ ვსუნთქავდი –
სნეული უკვდავების წყალზე.
ვერც მერე და ვერც მანამდის!
ცხადშიაც და სიზმარშიაც...
იმისმა მზერამ ელვასავით ჩამოანათა.
ამომხედა კიდეც და ჩამომაცქერდა – ცა
ერთჟამიერად!
იმისი ძალა, როგორც რომ სიო,
მიელამუნა შიგ გულის ხარიხებს –
დაფლეთილთ, დაგლეჯილთ, დაჟანგულთ,
დამწვართ,
დამანთულთ, დაკორტნილთ, დაღადრულთ,
დამწყდართ...
მიელამუნა და აახმოვან-აამღერა
სულის ამომატრიალებელი ნოტებით:

– ვარამო წყლისა და ხმელისაო,
დარდოვო დეკასო და ბუერასო,
ბალღამო სამშობლო ქვეყნისაო,
მწუხარებავო მთელი მზიანეთის,
სიავევ, ჩამალულო, მთვარიან დამეთაო,
სევდავო სულდგმულთა და ქვა-კლდეთაო,
ნაღველო შვლის ნუკრის თოლებისო,
გაუხარებლობავ ქვრივ-ოხერთაო,
გლოვა-ზაროვო არაგვის ქუხილისო,
წუხილ-ტირილო მელექსეთა სტვირებისო,
დასევდიანებავ მოხუც ციხელასო,
ტანჯვა-სნეულებავ ლუხუმისო,
გოლგოთავ, ეკლიანზე სავალო,
კაიყმობის და სტუმარ-მასპინძლობისაო –
სუყველამ ერთ კაცისთვის მაიცალეთ,
იმანაც გამაგახრევინათ თოლ-გული და,
ტანსაც ბარე ათასჯერ მოგიგდებდათ დასაჯიჯგნად,
მარჯუენეს, თით-მტევანს არ ჰკანკალებდეს
სისხლის მელანში ბატის ფრთის ჩასაწებად...

ჰოი, გამაგახრევინათ თოლ-გული და
დაგეფერფლინათ უალცეცხლოდ...
ვაჟაი ჩვენ შავიწირეთ, ჩვენ მავიდნეთ
უხმალტყვიოდ!

ამაშუკეთი

(ის ისევ მოდის)

ამაშუკეთი.

ეზო-ეზო, ფერდობ-ფერდობ
შემოპარული სიმწვანე მოლის.

სული ყოველი სინარულობს:

– ის ისევ მოდის!

გადაპენტილი ყვავილებით ტყემლის ხეები

აქეთაც, იქაც.

ქარი. ღრუბლები. ხოშკაკალი.

თოვა და მარტი.

ერთად მეყრება,

თავზე მებნევა

შენკენ მზირალს

ხიდან – ტყემლის ყვავილი ციდა,

ციდან – თეთრი გზავნილი ფიფქად.

თავგზა მებნევა

ყვავილებს და ფანტელებს შორის.

ქარს მიაქვს-მოაქვს

ტყემლის ყვავილთა ფიფქების თოვა,

ქარი დაფრინავს

ცის ფანტელების ყვავილთა როკვად.

თავგზა მებნევა.

სალოსობს მარტი:

ტყემლის ყვავილი თეთრ ფიფქებში გადაურია.

სული მევსება.

კონკიასავით

კანკალ-ძაგძაგით

გამოვარჩიე

სტრიქონები

ფანტელთა და ყვავილთა შორის.

ჯანსუღ ჩარკვიანისა

და

ნოდარ ღუმბაძის

ისტორიული ფოტო

გადაიღო ჯანსუღ ჩარკვიანის მეგობარმა, პროფესიით მძღოლმა გუგულა გიორგაძემ. სურათი საგურამოშია გადაღებული. ორივეს ამ პერიოდში ინფარქტი ახალი გადატანილი ჰქონდა.

მასში პოეტი მუდამ ცოცხლობდა, მაგრამ თეთრ ფურცელს საკმაოდ გვიან, 2008 წელს, ანდო გულითქმს. ავვისტოს ომის საქართველოში იმგვარად შეძრა მისი არსება, რომ ლექსებს ცრემლივით ველარ იკავებდა და ამითლა პპოვებდა შვებას.

ხათუნა შავგულიძის პოეზია იმგვარია, რომელსაც მსჯელობა და ბევრი ლაპარაკი არ შვენის. ის უნდა შეივრძნო, როგორც ველების სიო, ანდა ახლად გათიბული ბალახის სურნელი. მასთან ჩვეულებრივი სიტყვები იღუმალი ელოფერით იმოსებთან და ძვირფასი ქვებივით იწყებენ ლიცლიცს.

ხათუნა შავგულიძე არის სულით ხორცამდე ქართული მოვლენა გენიალური პოეტების ქვეყნიდან, სადაც ლექსით ყურადღების მიპყრობა უსაშველოდ ძნელია. ვაჟა-ფშაველას ვედრება უფლისადმი: „ნუ დამასვენებ ნურასდროს, მამყოფე შეძრწუნებული“, მისთვისაც ამქვეყნად ყველაზე სანუკველ არსებობას ნიშნავს.

თუკი ხათუნას პოეტურ სახეებსა და მეტაფორებს ხშირად სევდის არშა ველება, ესეც სავსებით გასაგებია, ეს ლექსები ხომ სამშობლოდან შორს, დიდ ბრიტანეთში იბადება?! ორმაგი დაუსწრებლობის ტკივილი სერავს მის გულსა და პოეზიას.

ხათუნა შავგულიძე ორი პოეტური კრებულის ავტორია. გამოსაცემად მზად აქვს მესამე წიგნი. ვთავაზობთ რამდენიმე ლექსებს მისი მომავალი წიგნიდან.

გიორგი ლალიაშვილი

მრწამსი

ფერეიდნელ გოგონებს

მრწამს ერთი ღმერთი მამა ყოვლისა,
მრწამს, ჩვენი ცისა და ჩვენი მიწის,
ღვთისმშობლის ცრემლის, სულიწმიდისა,
მკვდრეთით აღმსდგარი

მაცხოვრის სიტყვის.

მრწამს სამშობლოსთვის

ნატანჯთა გმირთა

და სიწმინდისთვის
დაღვრილი სისხლის,
ალალ გულებით გადებულ ხიდთა,
ერთგულებისთვის
მიცემულ ფიცის.

მრწამს სიყვარულის,
მრწამს სიკეთისა,

მრწამს ჩვენი ქვეყნის გენის და ჯიშის!
გვიან დამცხვარი ობლის კვერისა
და ძარღვიანი ფესვის და ძირის.
იესო ტკბილო, შენ გესავთ მხოლოდ,
არ ვართ სრულქმნილნი

თავადაც ვიცით...

ღმერთო, ჩვენს მამულს

მოხედე ოღონდ,

სახელით მამის, ძის, სულიწმიდის!

თქვენს სულებში რომ
სამშობლო სახლობს,
თვალებში ჩნდება ის ათინათი,
ფერეიდნელო, ქართველო ქალო,
ო, რარიგ ჰგავხარ შოთას თინათინს.
ას ქალში ვიცნობ თქვენს

ღვთიურ სახეს,

დიდი ოპიზრის ფრესკაზე ნანახს,
თქვენმა სიტურფემ, ქართლის სიკარგემ
არ დაგვიღია მოშურნე, არა.
გიცქერთ და მტკივა ეგ სილამაზე,
საუკუნეთა, პირს ხსნის იარა...

სანთლად ანთებულ თვალთა სინაზემ
ოთხასი წელი გამოიარა!
მარტყოფის ველზე უნდა ჰყვოდეთ
იავ და ვარდო, შვენოდეთ მამულს,
საქმროდ- გედიას, ცოტნეს ჰყვაროდეთ,
გვიჩენდეთ თქვენებრ

მზისთვალა ასულთ...

მინდა, რომ ეუხმო ზღაპრულ მზეჭაბუკს
მყისვე აფრინოს ისპაჰანს რაში,
გამოიტაცოს მზეთუნახავი
და დაგვიბრუნოს პირიმზე სახლში!

სიმწრით ნათქვამი

უთვალავ დროთა სრბოლაში
დარჩა ამბავი პატარა –
ერთმა ინგილო ქალამ რომ
მეფეს ქლიავი აყარა.
მაშინ, ვაჟკაცი მეფეი
თავის მიწა-წყალს შევლოდა
და ის პატარა ქლაიც
განა, მტრის შიშით მელობდა?
თავზედ ასეტყვა ქლიავი:
„ჩემს მხარეს რაზედ ედები?!“
მისი ბედი, რომ ხელთ შერჩა
პირმომდიმარი მეფეი...
წავიდა ის დრო, წავიდა,
ჭირი იქ... აქ კი ვითომ-რა?
ის საინგილო მზიანი
იყო და არა იყო – რა...
კარგი არ მოდის ამბები,
ეს გულიც მიცემს ავადა,
ვაჰმე, რა ბედი მოელის
ჩვენს ობოლ მხარეს ჯავანთა?..
ნუთუ, გაეწირავთ უსიტყვოდ,
ნუთუ, ვერაფერს ვეცდებით?
იმ წმინდა ნინოს ნაფეხურს
უგულოდ ვთმობთ და ველევით?..
რას სჩადით, ჩვენო ქართველნო?
რად გინდათ მილიონები?
უსამშობლოს და უძარღვოს
ფრთიანი ჰქვიათ თავგები.
გარინდებულა სავანე
წმინდანთა, დავითიანი...
ვაჰმე! დიდი ხნით შეგვრჩება
დავით გარეჯი ღვთიანი?!
ყაზბეგის ხილვა ნატვრად მაქვს,
ნუთუ, დამრჩება ნატრული?
ის მხარე ჩვენი კლდიანი
მოჩხუბარიძის კალმული.
ყაზბეგს გადმომდგარ ხევისბრის
ხანჯალს გაუდის კრიალი:
„ამ მხარეს შვილი შევსწირე,
თქვენ მტერ ამრავლეთ ტიალი?!
რას სჩადით გორიშვილებო?
მტრად რად ეკიდეთ ქვეყანას?
ნებით რად უთმობთ პატარძალს
იმ მოძალადე ვერანას?!
რად გაგიწირავთ ლამაზი,
მანდილს რადა ჰხდით თავზედა...“

„სამშობლო, დედის ძუძუი
არ გაიცვლების სხვაზედა!..“
რას სჩადით, გორიშვილებო,
ცოდვას რად იდებთ თავზედა:
„სამშობლო, როგორც უფალი
ერთია ქვეყანაზედა!..“
წყალნი წავლენ და წამოვლენ,
წაჰყვება ოქროც, ვერცხლიცა...
უსამშობლოს და უძარღვოს
კაციც გასწირავს, ღმერთიცა!

გიორგი ანწუხელიძის ხსოვნას

ვაჟკაცი, ცოტნეს გადარე რაინდს –
ხელებშეკრული, განაწამები...
დაღლილ სახეზე გეწერა: „რაგინდ
დიდხანს მაწამოთ, არ გაე-წამ-დები!
წამ-ად კი არა, ეპოქად ვიქეც!
თუნდ, უმოწყალოდ მგვემეთ და მცემეთ...
„დაიჩოქეო“, სული მაქვს ვიდრე
არ დაგიჩოქებთ კაენის ძეებს!
„დაიჩოქეო!“ ბინძური ჩექმით
ძალაგამოცლილს მიბიძგებთ პირქვე...
მე მხოლოდ უფალს დავეჩოქები
და თქვენ – არასდროს, სული მაქვს
ვიდრე!

ძალა მეცლება... დედაგ-დაგულო,
დალოცე შენი ნატანჯი შვილი...
ალალი იყოს, ჩემო მამულო,
შენთვის სხეულიც, სულიც და სისხლიც!

ჩვენი სამშობლო რომ ედემია

ჩვენი სამშობლო რომ ედემია,
მის მნახველს აბა, ვის გაუკვირდეს?
და განა უფალს უნებებია,
რომ ამ ედემში სულ ცრემლი წვიმდეს?
საქართველო ხომ უფლის სახლია,
აქ, ძელიცხოვლის სუფევს ტაძარი,
მიწაზე მდგომი უფლის მაღლია
მარად საბრძოლო ამადაც არი!
ვაგლახ, თბილისი ორმოცჯერ დასწევს,
რადგან სხვა ღმერთი მან არ იწამა,
იერუსალიმს ქრისტე აწამეს –
საქართველო კი მისთვის ეწამა.
აქ, ყველა ტაძარს და ციხე-გოდოლს,
მეფის სასახლეს და გლეხის ოდას
მებრძოლ ქართველთა ყიუინა ახსოვს –

ჯვარი უძლოდა წინ ყველა ბრძოლას!
 დღემდე მოვიდა... ბევრჯერ ნატანჯი,
 მიწას განთხმული, კალოდ ნალეწი,
 ბევრჯერაც მომხდურს თავს დააღეწა
 დავითფერული, მარჯვედ ნალესი!
 როცა, სიმშვიდე ფრთას აფარებდა,
 წამით მახვილი სთვლემდა ქარქაშში,
 ოქროცურვილი ნუსხურით სწერდა
 ღვთის სიტყვას ბერი წმინდა საყდარში.
 ისპაჰანს იყო თუ ბიზანტიას,
 ეგვიპტესა თუ ანატოლიას,
 იქ აღავლენდა ქართველი ქალი
 საქართველოსთვის ლოცვას მადლიანს.
 დღემდე მოვიდა... განა, ვის უკვირს?
 ვინ არ იბრძოდა, ვინ არ იღწვოდა?
 არხილოს კალოს იავარადქმნილ
 ჩვილ ბავშვთა სისხლი
 ტომებს იტყოდა...
 ქართველი კაცი ვაზს ახარებდა
 სიკვდილის მერეც, დილკილოს ჩაწნილს,
 დემეტრე მეფე ანდერძად ჰქმნიდა
 „შენ ხარ ვენახი“ –
 გალობას ხმატკბილს.
 ერი და ბერი, მეფე, ყმა მისი,
 ვაჟკაცის ხმალი თუ ლოცვა ქალის,
 დარაჯად იდგა ღვთისმშობლის მიწის,
 დარაჯად იდგა იესოს კვართის!
 აჰა, მოვედით ბრძოლით და ლოცვით,
 შენებით, შრომით იმერ-ამიერ,
 ღმერთო, დრო არის, რომ ჩვენს ედემში
 წყალობა წვიმდეს, მრავალჟამიერ!

პაემანი თბილისთან

დღეს საგანგებოდ გავლამაზდები,
 რაც ხიბლი შემრჩა, დღეისთვის ვიხმობ,
 თხუთმეტი წლისა შენთვის გავხდები –
 პაემანი მაქვს შენთან, თბილისო!
 მეტეხის ხიდზე როცა გადავალ,
 ამომადევნებს თბილ სუნთქვას მტკვარი,
 მეტყვის მეტეხი, რომ ახსოვს კარგად
 მტკვარს და ქალს შორის ის საუბარი...
 ავივლი ბარს და გული დამდნარი
 გადაგვევლება თავზე ცრემლებად
 და დავიღვრები შენით დამთვრალი
 შენთვის ლოცვად და შენთვის ვედრებად.
 ჩემო თბილისო! დედავ და დაო,
 შენ, მეგობარო, უხსოვარ დროის,

ვინც გეტყვის ჩემზე – მიგატოვო
 ვიცი, რომ ჰკითხავ: „და განა, როდის?!“
 არც არასოდეს, ჩემო ზღაპარო,
 უსენოდ დღეც კი არ მიცხოვრია...
 შენ, სიყვარულო გულში ჩამთბარო,
 ჩემზე მდიდარი არვინ მგონია!
 ღმერთო, სიმდიდრე მე სხვა არ მინდა
 და სხვა ქონება აროდეს მსურდეს,
 ოღონდ, უცვლელად იდგეს მთაწმინდა
 და ჩემს ქალაქში სიცოცხლე დუღდეს!
 აბანოთუბანს და ნარიყალას
 თვალებით შევსვამ, შემდეგ ვისურვებ
 მუხლზე ვემთხვიო იმ ჩემს ნიკალას
 მკერდზე უცოდველ კრავს რომ იხუტებს.
 ჩავუვლი ძველი აშულის ძეგლსაც,
 ვარ იეთიმ-გურჯის ამქარი ერთი,
 თბილისს უძღერდა ცრემლიან ლექსს და
 ყველა სტროფისთვის მადლობას ვეტყვი.
 ჭაბუკი ტატო, ჩაფიქრებული,
 სევდიან მზერას მომაპყრობს ისევ,
 ტოლ-მეგობრისგან დავიწყებული
 იმ ძველ სიყვარულს იხსენებს, ისევ...
 რა მღელვარეა გალაკტიონი!
 ფაფარს ზვირთებად უწეწავს ქარი,
 მუხის და ლექსის ბაგრატიონი –
 ერთგულ ვეზირად დაჰყვება ქნარი.
 სადაც ეს გულისთვალი მისწვდება,
 სად, აყოლილი სურვილს ვივლიდე,
 გოგი ცაბაძის ლექსიც იქ მხვდება –
 „თბილის-ქალაქოს“ ყველგან ვლიდინებ...
 მივეახლები, როგორც მორჩილი
 ქაშუეთს, ანჩისხატს, სიონს, სამებას,
 ყველა სალოცავს აქვე მოვივლი,
 ყველა წმინდანის ღვთიურ ხატებას.
 და მაინც შენ ხარ, ჩემო თბილისო,
 ყველა ქართველის სახატე წმინდა!
 რამდენჯერ ვცადე, სულზე უტკბესო,
 მაინც ვერ ვითხარ, რისი თქმაც მინდა...
 ვიცი, დიდ გრძნობას სიჩუმე მართებს,
 გულებს მივანდოთ სათქმელი, ოღონდ,
 თუ სიტყვა მაინც მოსწყდება ბაგეს
 ჩურჩულით ვუთხრათ

ერთმანეთს, მხოლოდ...

დღეს კი, მე შენთვის გავლამაზდები,
 რაც ხიბლი შემრჩა,

დღეისთვის ვიხმობ...

შენ, გულისერთავ, აქ მეგულები –
 პაემანი მაქვს შენთან, თბილისო!

ლილია ჟიხოშვილი- სახლთსახიშვილი

ჩემს ნელის და თემურს

ხოჩა ღინა, ღინა* –
 კოშკს შევიდეთ შინა,
 იქ დაგიგებ თივას,
 დაგაძინებ მშვიდად;
 გათენებას ღინა –
 ხომ მიმიღებ, ფირალს?!
 რომ დაგხედო მძინარს,
 მოგეფერო ჩინარს...
 ჩემო ფიქრო, ღინა,
 გაგიმზილო მინდა, –
 მინდა გითხრა მღვიძარს,
 როგორ გითევ ღილას,
 როგორ ავსებს ცის
 სილურჯეს –
 ათინათი მზისა!
 როგორ გელი მოუთმენელ
 მოლოდინით, ღინა!
 ვიცი, ჩემი ოცნებები
 წყალს გაჰყვება მღინარს,
 შენი ერთი გაღიმება
 მიღირს ურიცხვ ფიქრად...
 ვერ დავაბამ ცხენს –
 ქარიშხალს,
 ქროლვით მფრინავს, თამამს;
 შენს ფეხებთან ჩავიჩოქებ, –
 მოგიტაცებ ამაყს!..
 ჰოდა – ღინა, ღინა,
 შემომხედე, ვინ ვარ,
 დამაკვირდი და მიხვდები
 რა დარდი მწვავს, მყვირალს!
 ჩამოუშვი ეგ დალაღნი –
 ამოვყვები გმირად...
 მოგეხვევი, მკერდს მიგიკრავ,
 ჩემო თვალის ჩინავ...
 მერე არსად გამექცევი –
 ხოჩა ღინა, ღინა!..

* ხოჩა ღინა, ღინა – სვანურად –
 კარგი გოგო.

* * *

შენზე ვწერ
 მხოლოდ ჩემთვის;
 შენთან ვსაუბრობ –
 ჩვენთვის...
 – ჩიტი არავის
 ერჩის,
 ზის და ჭიკჭიკებს
 ჩვენთვის!..
 ზაფხულის
 ცხელი მზერა
 გვმორდება, აღარ
 გვერჩის...

* * *

... გარდასულ დღეებს
 ვიტოვებ ჩემთან –
 როგორც საჩუქარს,
 ღმერთის წყალობას!..

* * *

წუხელის ქარი
 არბევდა ხეებს,
 დათარეშობდა –
 რას დაგიდევდა?!..
 შეციებული ქრიზანთემები,
 ფანჯრის მინიდან
 შესცქერდნენ ღამეს...
 – ღრუბლის გორაში
 გორავდა მთვარე,
 კაშკაშა,
 მშვენი და ნებიერი!..
 ბავშვი სიზმარში
 მტრედებს ეძებდა,
 სადღაც შეყუჟულთ,
 მიუსაფარებს...
 ქარში ქარივით
 ვიდოდა ქალიც,
 უმისამართო –
 მისამართივით...
 გაცრეცილ ფოთლებს
 მიჰქონდათ ქურჩა,
 ასე თავისი და
 მახლობელი...
 და, თარეშობდა
 ქარი ფუნჯებით,
 ხატავდა მორიგ
 ქარისებრ გულებს!..

ზუხაბ ჯონახიძე

ზამთრის არდადეგები

ჩაწულ ღობეს ჩაყოლებული, თოვლით ჩამოძიმებული ხეები ერთმანეთისკენ გადახრილიყვნენ. ჩათოვლილი ორღობე თეთრ გვირაბს დამგვანებოდა.

ხვარეილად თოვდა.

ღია ჭიშკართან დაუღლული ხარები იდგნენ და ოდნავ თავაწეულები, საქმიანად იცოხნებოდნენ. მთიანი იმერეთის პირობაზე, ასეთი ზორბა ტანისანი, ასეთი ლალად გაშლილი რქებით იშვიათობა იყო.

ჩექებიანმა, „ტელეგრეიკიანმა“, გულზე ჩალაახუტებულმა ბიჭმა ჭიშკარი გვერდულად გაიარა. სიმინდის გამხმარი ღეროები ორ ნაწილად გაყო და ხარებს დაუყარა.

– დედო, ჰო! – ბიჭი უღელს მიაწვა და ხარები ერთი ნაბიჯით უკან დახია. ახვეტილი თოვლი ჩექით მიმოფანტა და ჯაჭვგაყრილი, გამოცხვირული მორი გამოაჩინა. მოშვებულ ჯაჭვს რკინის კაუჭი გამოხსნა და გაპრიალებულ უღელზე აახვია. მერე ტაბიკებს აპეურები მოუშვა და უღელი ოდნავ წინ გამოსწია. მუქ, წაბლისფერ ხარს ბალანგაცკვინილ, გაუხეშებულ ქედზე თოვლი შეაზილა.

– შენ რა გქვია? ალბათ, წაბლა ხომ! – თოვლი აიღო და მისი მეწვეილესკენ გადაინაცვლა – შენ ალბათ, შვინდა ხარ, ან ღვინია?

მოწითალო ხარს ცხვირზე ხელი ჩამოუსვა. ხარმა ოხშივარადენილი ნესტოებით მარჯვენაზე დაყნოსა და ხაოიანი ენა აუსვა.

– გეყურებაა! – ორმეტრიანი დათო აივანზე გადმოყუდებულიყო და შორიდან ეხმიანებოდა – ჩალაი ხო, ფეხით არ გათელო, თვარა პირს აღარ დააკარებენ!

ბიჭმა ხელი აუწია, გავიგეო. ფაფუკი თოვლის გამო, ხმა მოგუდულად ისმოდა.

– ლომს ევიღეფ და ხეს მიგაგორებინეფ ღობესთან!

– არა, დათო, რა საჩქაროა. საშა ხარებს წეიყვანს და მერე, ხვალე გადავაგოროთ! – იმერულად მოუქცია ბიჭმაც.

ჭიშკართან შეყოვნდა. ორღობეს გახედა. ტყიდან ჩამოცურებული ხის კვალი თოვას სულ წაეშალა. ერთი ხიდან ჩხართვი აფრინდა ქოთქოთით და თოვლის ბული დააყენა. სიმძიმისაგან განთავისუფლებული ხე ნაჯაფარი კაცივით აიმართა. ხარები გემრიელად ახრამუნებდნენ ჩალას. დიდრონი ფანტელები ბრიალა თვალეებზე ეცემოდით. ამის გამო თვალებს აფახუნებდნენ. ხანდახან ყურებსაც გააპანტურებდნენ ხოლმე.

– ბებიამ თქვა, მევიდეხ, შაჭმელი გოუცივდაო! – მისი სამი წლის ბიძაშვილი იყო, ბებოს მოსახელე, ქეთო. წითელ პალტოში გამოწყობილს კნაჭა ფეხები ბებოს „კალოშებში“ წაეყო – ჩქარე წამოდი, თორე დიდი მგელი ჩამეივლის და ვისაც შაჭმელი არ ექნება ბოლომდე შეჭმული, ტყეში წეიყვანს!

გაკვალულში მიფრატუნობდა სახლისკენ და დროდარო იხედებოდა უკან – „ჩქარე კაცო, ჩქარე!“. სახლში სინათლე აენთოთ. სარკმელთან ჩავლისას მიტკლის, ხელით ნავკირისტები ფარდის იქით მაგიდასთან მსხდომი პაპა და ხარების პატრონი, ოქრო-შაშა შენიშნა. კარებთან, სანამ თოვლიან ჩექმებს გაიხდიდა, სახლიდან გამოსულ სინათლეს გახედა – რალაც სითბო მოყვებოდა შუქს.

გაყინულ-გათოშილს რომ გაგათბობს, იმაზე არ არის საუბარი. ის, მერე მოვიდა მოხუცების, ძველი სახლის, სოფლის მონატრებასთან ერთად.

არაა, სოფელში თოვლი სულ სხვანაირია!

ნ ი ნ ო ო ბ ა

ფრესკებით გამშვენებულ ოვალურ სარკმელში ცერად დაშვებული, დიდრონი ფანტელები ჩანს. წმ. სამების ტაძარში თბილა და სანთლები ლიცლიცებს. ხვალ ნინობაა. სალამოს ლოცვაზე 20-ოდე კაცი ვდგავართ. ყველას სახელით ვიცნობ – ერმალოზი, ვახტანგი, გივი, მირიანი, კარლო და სხვები. ხო, მეც.

მამა ზაზამ წმინდა ნინოს პარაკლისი გადაიხადა და ახლა, ვერცხლის ჯვრით ხელში, ამბიონიდან ქადაგებდა.

– მოგეხსენებათ, საქართველო ღვთისმშობლის წილხვედრი ქვეყანაა!

მამაომ იყუჩა და ერთხანს, მღუმარედ გვათვალიერა.

– ახლა რასაც გეტყვით, ეს ჩვენი, ქართველების საიდუმლოა. საიდუმლო, მოგეხსენებათ, რწმენით საცნობელი და სასოებით მისაღებია. და, არა თავშესაქცევად, ანდა თავმოწონად სალაპარაკო რამ.

კვლავ გაჩუმდა მამაო და ორივე ხელით ჩაბლუჯულ ჯვარს დახედა.

– დედა ღვთისამ კარგად იცოდა ჩვენი, ქართველების ამბიციურობისა და ამპარტაენი ხასიათის ამბავი. ქვეყანას გადავჭამდით, ღვთისმშობელმა იქადაგა ჩვენთანო!. ამიტომ თავმოწონების ცოდვისაგან ჩვენს დასახსნელად, დედა მარიამი წმინდა ნინოს სახით მოგვევლინა ქართველებს!

მამაომ, ანალოლიაზე დაბრძანებულ წმინდა ნინოს ხატს გაჰხედა. ხატი ჩვენი სულიერი ძმის, ვაჟას დაწერილი იყო. ქართული ხილაბანდით თავწაკრული წმინდანის უკან, მთის წვერზე ეკლესია ჩანდა. მთის კალთები თივის ზვინებით იყო მოჩითული.

– მსწრაფლშემწედ მოგვევლინოთ ღვთისმშობელი ნინო და რწმენაში გაგაძლიეროთ!

დაგვლოცა მამაომ.

* * *

– უკაცრავად, მამა ზაზა აქ არის? – სამრეკლოს სვეტებთან იკითხა ვიდაცამ.

– კი, ერს მიმართავს! – ჩვეული იუმორით უპასუხა მამა როსტომმა.

ერი, ეს ჩვენ ვიყავით – ერმალოზი, ვახტანგი, გივი, მირიანი, კარლო და სხვები. ხო, მეც.

ნასაყდრალი

ამწვანებულ თხმელებში ჩაკარგულიყო მთის პატარა მდინარე. მისი ბუებუყ-ჩხრიალი, შაშვების შტვენა, შარავ ზაზე მომავალ მგზავრებს ახალისებდათ. გრანიტის მურა ფერის კლდეებზე ამოსული ფიჭვები გზას ჩრდილავენ. ამის გამო, ალაგ-ალაგ ტალახში უწევდათ ტოპიალი სამეულს.

– ეს არი ჯო, ახლოშიაო! აღარ მიველით?

– ცოტაც და ვსიო. ისეთ წყაროს წყალს დაგაღვიწიეფ...

– წყალი რათ მინდა. პური მშინ, ოღო!

– შე ოხერო, შენ არ იყავა მატარებელში ნახევარი ქათამი რო დააყუდე? – მოწუწუნეს შეუღრინა თემომ.

– განა მართლა მშინა. ნაქები იმერული სუფრი ნახვა მსურს! – წინწასულს დაადევნა გაამ.

ყველაფერი თელავში დაიწყო.

ერთი კვირის წინ:

– გულზე ხელი დაბრავუნება კარქა გამოგდის! თუშეთი რა ლამაზია, არაა? ბიო, სუ რო გვპირდები, იმერეთი როდის უნ გვიჩვენო? – თემომ, ბატკანიჩმა.

– მე ნამყოფი ვაარ, იმერეთში! – მოფხიზლდა თვალბმლილული გაა – ზესტაფონში გავლით, ქუთაიში ქორწილში...

– შენ გაჩუმდი! – შეუტია ბატკანიჩმა – შენა ზვარე, ნუნისი გაგიგიან? იცი რა ბუნებაა! ჰა? როდის წავიდეთ, ჰა?

წინწასული თემო კლდოვან მოსახვევს გასცდა. გოცებისაგან „ეეეეე!“-ო, ლურჯი ცელოფანის პარკი შარაზე დაღო, ხელი წინ გაიშვირა და თანამგზავრებს გამოხედა:

– ჯვარი, ეეეეე!

* * *

ჩხერიმელას სათავეში, ლიხის ქედს შეყუყული პატარა სოფლის გასაოცრად, მე და ჩემი პატარა ძმა, დედის მშობლებს პაპას და ბაბოს ვეძახდით. ალბათ, შალაურიდან გამოგვევა ბავშვებს.

პაპას იპოლიტე ერქვა.

სამეზობლო – სანათესაოში ყველას ქართული სახელები ჰქონდათ – იყო ორი ბორია, სამი ვალოდია, ორი მიშა...

მარტო იპოლიტე იყო ერთი.

არ მახსოვს, ვისგან მოვისმინე – რამდენიმე ჩვილი არ შერჩათ, თურმე. ურჩიეს, არაქართული სახელი დაერქმიათ ახალდაბადებულისთვის და უფლისთვის მიეზარებიათ. ასე, რომ პაპა და პაპიდა გალინე, ათ წლამდე, თეთრი სტიქარით შემოსილნი, წერეთლის ეზოსთან, ზვარის წმ. გიორგის სახელობის ეკლესიაში იზრდებოდნენ.

ზაფხულია.

ვიქნებოდი მე-5 კლასში, მერაბი პირველში. პაპას ზვარეში მივეყავით. წისქვილეფთან ჭიდან წყალი დავლიეთ. ცივი, უგემრიელესი. მაგრამ, ჩვენი ეზოს წყარო მენატრებოდა. მაინც ჩავხედე ცის მრგვალ ნაგლეჯს და ჩუმათ, კენჭი ჩავავდე. ცენტრიდან ზოლები გაიქცნენ მუქი კედლებისკენ.

წინწასულებს გამოვეკიდე.

ბარგი პაპას მიჰქონდა. პაპა ძვალმსხვილი,

ჩადგმული ბერიკაცი იყო. ბერიკაცად მაშინ მჩვენებოდა, თორემ ახლა რომ ვარ, იმ ასაკის თუ იქნებოდა.

– დვეისვენით პატარა! – მუქი მწვანე „ზმეიკიანი“ ჩანთა ქვის შენობის წინ, გზისპირას დადგა. მოსახვევს აქეთ, კლდე დაბლდებოდა და მაცვლის ბურღებიანი ფერობით გრძელდებოდა. ზევით, ფიჭვებს იქით ძაღლის ყეფა და გადაძახილები ისმოდა. იქ, ფანქველაშვილები ცხოვრობდნენ, ვიცოდი პაპა ერთსართულიან, მაღალფანჯრებიან, ქვის შენობას უყურებდა. ამ იდუმალებით მოცულ, მოგუგუნე, „შაშიშ“ შენობაში დენი „კეთდებოდა“. „ანდრეევიჩი“ მოლითში ქვესადგურის უფროსი იყო. ამიტომ, არ გამკვირვებია ელ.სადგურით მისი დაინტერესება. კენჭს ვეძებდი, გზის იქით, მოყიფინე ბაყაყების გასაჩუმებლად.

– ეს ქვები ზედა ზვარიდან, ეკლესიიდანაა ჩამოტანილი! – გზისპირა, კუთხის კედელთან მისული პაპა ხორბლისფერ, გათლილ ქვებს დაკოჟრილ, დიდ ხელს უსვავდა – ორსართულიანი, ქვის ეკლესია იდგა. წირვისას, თითონ წერეთელი გალობდა ხოლმე. 27–ში დაშალეს და ამ, სამანქანო დარბაზის ასაშენებლათ ურმებით ჩამეიტანეს.

მოსახვევში წაბლისფერი ცხენი შემოვარდა.

– ოჰ, გამარჯობა ანდრეევიჩი! – მათრახიანი ხელი ასწია მეტყვევმ.

- გაგიმარჯოს ერემო.
- ჩამოგივიდნენ ბლარები?
- აპაა!

– რამდენი წლის იქნები ახლა შენე? – ჰკითხა ერემიამ მერაბის . პასუხს არც დალოდებია, გასაქცევად თავაღერებულ ცხენს აღვირი დაუმოკლა – ანდრეევიჩი! მამეცი სუნკაი, ევიტან ამ გვერდოეფში და წყაროსთან დავტოეფ.

– აჰ, რავა გეკადრება ერემო ჩემო. აგერ, შვილიშვილები მამეხმარებიან. კე, დაკაცდნენ უკე!

* * *

ამწვანებულ ჭალაში მდინარისა და თხმელების სურნელი იდგა. თბილისიდან ჩამოსული, სადგურის მაზუთიანი შპალების სუნში, ყოველთვის არჩევდა თავისი

ბავშვობის ჭალის ნედლ სურნელს. ხელმარჯვნივ, გზის გასწვრივ, ჯინჭრებსა და ანწლებში, ალაგ-ალაგ ხავსიანი ქვის წყობა ჩანდა. მხოლოდ გვერდებჩამოშლილი, ჯვრის ფორმაშერჩენილი კუთხის კედელი წამომართულიყო...

რა იმაგრებდა?

რას ეკავა...

– ჰჰჰ?

– რა იყო მეთქი, აქა? ნასაყდრალიაა? – თელავურად მოუქცია ბატკანიჩმა.

ბურთგაჩრილი ყელიდან „ხო“ ვერ ამოუშვა. ძალათ გაიღიმა და

– კიო, თქვა.

ეს ისე...

ნინობაა.

ენაწყლიანი თამადა განსხვავებულებს გვაძალებს.

– ბაკურციხეში ვართ, რთველში – ენა ამოიდგა თავჩაქინდრულმა, შემთვრალმა ვაჟამ – წარაფეფში გავკრიფეთ ზვარი. საღამოს კაი სუფრა გაიშალა. მეტლახით მოპირკეთებულ მარანში ჩარჩოებში ჩასმული ძველი, შეყვითლებული ფოტოები ეკიდა. ერთთან შეეყოვნდი. ბლუჯად დაყრილ ქოჩორიან, მთელი სახით გაღიმებულ, ულვაშიან კაცს სურათის ნახევარზე მეტი ეკავა. საღდაც, ბეჭების გასწვრივ ბენიერებისაგან შემკრთალი, ფართოდ თვალებგახელილი, ტუჩებმოკუმული, ჩინტიკოპიანი თეთრი ქალი იმზირებოდა. ეტყობა, დაბნეულობის დასაფარავად შავროხიანის მხარზე ხელი ჩამოედო. ხელი არა, ნეკა და არათითი. ორივენი ახალგაზრდები იყვნენ. მათ უკან, მონაცრისფრო სახლებიდან ეიფელის კოშკი აღმართულიყო.

– ესა, ხო – ხელადიანი მასპინძელი ამომდგომოდა გვერდში – ბებო და პაპა პარიშიში არიან, სვადებნიში!

ვაჟამ ჩანგალი აიღო და ჭიქაში მოტივტივე მწვანილის ფოთლის ამოღებას შეეცადა.

– ბებოს ნინო ერქვა? – დაინტერესდა ვილაც.

- არ მახსოვს.
- აბა, რატო მოყვი?
- რა ვიცი, ისე.

ცხოვრება, როგორც სინამდვილეშია

I

ბამბუკისგან დაწნულ სკამზე იჯდა ქა-
ლბატონი მართა, ლოდინისგან დაღლილი
და შეძრწუნებული.

უკანასკნელი საბიბლიოთეკო ექსპონატი,
გაყიდვას გადარჩენილი წიგნი, ეჭირა და
ფურცლავდა. გულმოდგინედ როდი, უფრო
ზედაპირულად.

– ლაჩარი! ნუთუ შვილზეც აიცრუა
გული?! – ისეთი პირი უჩანს, აღარასდროს
დაბრუნდება, რადგან ჩემთან ცხოვრება
ველოსიპედის ტარებასავით ადვილი არ
აღმოჩნდა. არაფერია, ერთით ნაკლები
სადარდებელი მექნება, ბოლო დროს მაინც
ბევრს ეწეოდა და უზომოდ სვამდა.

ტრემლი მოიწმინდა, მძინარე ვაჟიშვილს
გადახედა, გაახსენდა დაპირება, რომელიც
ვერა და ვერ შეუსრულა საბრალოს. რას
არ გაიღებდა, ოღონდ ერთი სათამაშო მან-
ქანა ეშოვნა.

– „ახლა სჭირდება, მერე იქნებ დაგვი-
ანდეს კიდევ. მართალია, ჯერ მხოლოდ
სამი წლის არის, მაგრამ დანაშაულია ასე
უდროოდ წავართვა ბავშვობა. ცხოვრება
ისედაც არ დააკლებს მარწუხებს“.

ეგონა ბუტბუტს ვერავინ გაიგებდა,
მაგრამ მოხუცი მამის მწყრალი ხმა
შემოესმა:

– არა უშავს, შვილო. ბევრი რამ
გვჭირდება, მაგრამ რაკი არ არის, ვითმენთ.

ბერიკაცს აკანკალებდა.
ოთახში საშინლად ციოდა...

ზამთარი სახლის ცივ კედლებში იმაზე
ძლიერ იგრძნობოდა, ვიდრე გარეთ იყო...

მართა სიცივისგან შეწუხებულ მამას
თვალებში ჩააცქერდა, მზერა უმალ მძინარე
ბავშვზე გადაიტანა და აღმოჩენამ გააოცა:

– მოხუცს ერთადერთი თბილი
მოსასხამიც ბავშვისთვის დაეთმო

(ბედად, რომ ამ რთულ ყოფაში ზნეობით
მაინც ვსაზრდობთ).

უნებურად გაახსენდა, წინა დღით,
ავადსახსენებელ ლიტერატურის გაკვეთილზე,
დათბილული, ქურქში განვეული მდიდარი
მოსწავლე როგორ უგრძობლად და
უემოციოდ იძახდა: „როგორმე ზამთარს
თუ გადავურჩიო“, არც კი ესმოდა ალბათ
სიტყვების მნიშვნელობა (თბილი ღუმელი
და ფუფუნებაგამოვლილი მოზარდი რას
მიხვდებოდა პოეტის მარტობას).

სკოლის კიბეებთან შეჩერდა, საათს
დახედა, – ესეც გაჩერებულა, ღმერთო!..
ელემენტის ბრალია, უთუოდ.

შეატყო დაავკიანებოდა...

სახლიდან სკოლამდე რამდენიმე
კილომეტრი ფეხით გამოველო.

„ხურდა ფულის დაზოგვაც არ აწყენს
ჩემს ყოფაში მყოფ ადამიანს“.

დავკვიანებისთვის დერეფნიდან
ღირექტორის მორიგი საყვედური გაისმა:

– „ბავშვებს ვერ ვაჩერებთ, დაიმხეს მთე-
ლი საკლასო ოთახი, ქალბატონო, და რა
იქნა ამ დრომდე თქვენი მოუსვლელიობა!“

საყვედურზე მეტად იმას უკადრისობს,
რომ მის სამოსს ამრეზით უყურებს ღი-
რექტორი, რომელსაც სახეზე ეტყობა თუ
როგორ აღიზიანებს მასწავლებლის ღარიბი
შესამოსელი.

„რას ვიზამთ. სკოლა, სადაც მდიდართა
და არისტოკრატთა შვილები სწავლობენ,
უგემოვნოდ, ღარიბულად ჩაცმული ქალი
იოლი შესამჩნევია. დიდება უფალს, ზნეობა
ყოფნის და ტანსაცმლის გამო საჯაროდ
არ დამცინის. მაგრამ ხომ ისედაც ნათელია,
ვინ რას ფიქრობს ჩემ შემხედვარე“.

და აი, მოაგონა ამ ყველაფერმაც ნ.
დუმბაძე, საკლასო ოთახის სიუჟეტი
ჯერ წიგნის ფურცლებიდან, მერე კი
კინოფილმიდან დაუტრიალდა თვალწინ!
მაგრამ როგორ გინდა აუხსნა იმ ხალხის
შვილებს სიტყვა „შიშშილი“, რომელთაც
ერთხელაც არ ექნებათ ის განცდილი.

თქვენ ამ სიტყვის მნიშვნელობას
აუცილებლად გაეგებთ ლექსიკონში. თუ
იქაური განმარტება ბუნდოვანი აღმოჩნდა,
დაიხმარეთ გამოცდილი ადამიანები, ამ
საქმის ნამდვილი „ექსპერტები“.

მანამდე კი, არ დავიზარებ და ვეცდები შეძლებისდაგვარად განვმარტო, სხვათა შორის, ეს ზნეობრივი აღზრდისთვის მასწავლებლის ვალდებულებაა (გაიფიქრა, იქნებ წინადადების ეს წყობა გაცილებით სჯობს, – აღზრდისთვის მასწავლებლის ზნეობრივი ვალდებულებაა)...

და ამონარიდი წაიკითხა:

„ჭადის სუნმა მამაც აიტაცა. კეციდან ჭადი აიღო, გატენა, გასაგრძელებლად დაბერა და „გასასინჯათ“ ლუკმა პირში ჩაიდვა. მთელ სხეულს განუზომელი მაღა აღეძრა...

მეორე ლუკმა...

სწავლა ენას და მაინც სჭამდა“.

გულისცემაც გაუხშირდა და როცა ნაწარმოებიდან ამოიკითხა: „რა ვქენი! დედა ხომ არ იზამდა!..“ თავშეუკავებლად იტირა.

– აუუუუ, დაიწყო რააა! რა უსმენს ახლა ამის ჩხავილს, – თქვა ვილაცამ!

– ნუთუ სხვა მასწავლებელი არ შეიძლება გამოგვიყონ? – გამოეპასუხა მეორე.

– შიმშილი, სიცივე, ტკივილი, მარტოობა. უფრო ყოფითი მოიფიქროს, ყელში ამოვიდა რააა.

– ფეხსაცმელზე თუ დააკვირდით? – ნიშნისგებით აღნიშნა პირველ მერხზე მჯდომმა მოსწავლემ.

– აუ, ეს რომ კოკო შანელს ენახა, ფაიზალი გაგიჟდებოდა, – პასუხი არ დააყოვნა უკანამ!

– გაბრიელა ტანსაცმლის დიზაინერი იყო, ფეხსაცმლისა არა!.. – შეუსწორა მოდის მიმდევარმა თანაკლასელმა გოგონამ. თან თავისი განათლების დასადუსტურებლად დასძინა: – გაბრიელა იგივე კოკო შანელიაო.

– ამ ჩემს ფეხებსო, – და ამის თქმას მოჰყვა ხარხარი.

მასწავლებლისგან დასმულ კითხვაზე, „რატომ ქვია ნაწარმოებს ტრაგედია უგ-მიროთო,“ პასუხი გაისმა:

– იმიტომო!

და ეს გნიასი მართამ შეადარა ნოველის პერსონაჟი ბავშვების ხმას, თავისთვის დაასკვნა:

– ესაა თაობათა განსხვავებული მსოფლმხედველობა. ამაზე მეტს ვერაფერ შეაგნებინებს.

II

...სკოლის კარები ყველაზე გვიან სწორედ მან გამოიხურა.

ხელში ძველმანი ტყავის პორტფელი ეჭირა; ცდილობდა გაცრეცილი ხელთათმანის მორგებას...

– ხელფასიც იგვიანებს! რისთვის

დავბრუნდე სახლში!

პირველი შემთხვევა იყო, როცა ეცადა ქმრის სახლიდან წასვლის მიზეზი აეხსნა. ეცადა და მოახერხა კიდევ დასაბუთება:

– თავმოყვარე იყო და ვერ გაუძლო სიღუბნეობას. მეც ხომ არ წავსულიყავი საზღვარგარეთ? ბოლოს და ბოლოს, დამლაგებელი მაინც დასჭირდებოდა, დროული ხელფასის გადახდის საზარცლოდ.

ხურდა მოიძია, დაენანა ისიც, მაგრამ თუ ტრანსპორტით არა, ფეხით სახლამდე სულს ვერ მიიტანდა.

ავტობუსში ასვლისთანავე მისი ყურადღება რადიომიმღებმა მიიქცია.

კითხვა საოცრად პრიმიტიულად ჟღერდა, თუმცა რა მნიშვნელობა ჰქონდა ახლა სირთულეს?

დარეკეთ ნომერზე... გვითხარით სწორი პასუხი, რამდენ მარცვალს შეიცავს სიტყვა „სირცხვილი“ და მიიღეთ საჩუქრად სანტეს რძის პროდუქტი.

სირცხვილია, უმაღლესი განათლების ლიტერატურის პედაგოგმა დარეკოს და საკუთარი გვარ-სახელით მოახსენოს ბანალური კითხვის ავტორს სწორი პასუხი, მაგრამ...

დარეკვად მაინც ღირდა...

უფრო სწორია ითქვას, ყველაფერი ღირს, რაც ადამიანს სჭირდება.

ისიც კი გაიფიქრა, სკოლის ადმინისტრაციაც თუ უსმენს, ეგებ მომდევნო დღეს დაგმონ მისი ეს საქციელი და უთხრან: – არ შეგცხვიათ, პატივცემულო კოლეგავ, რძის პროდუქტის გამო რომ დარეკეთ სტუდიაში? ვის რას აუხსნი, რა იყო დარეკვის მიზეზი. კაცობრიობის ნახევარს ადამიანური მაინც არაფერი შემორჩა.

სუნთქვა შეეკრა. მწერალთა სახლთან შეჩერდა. სახლში მისვლამდე იქ გადაწყვიტა შესვლა.

შავი როიალი ეგულებოდა;

განწყობის მიუხედავად, ინსტრუმენტზე მოცარტის „რეკვიემის“ დაკვრა იმ დროს ახსენებდა, როცა მუსიკალურ სკოლაში ეუფლებოდა კლასიკური ნაწარმოების მაღალსტატურ შესრულებას, თითების სიმეტრიულ განლაგებას და შინ მისულის – გაუსაძლის, რამდენიმესათიან მეცადინეობას.

ეგებ დავუკრა, რათა გავქვე რეალობას. მუსიკა ხომ ქრისტესავით ყოვლისშემძლეა, ღმერთმანი.

III

...მწერალთა სახლში წიგნების აუქციონია.

გამოფენა-გაყიდვა ყველა ჟანრის ლიტერატურის.

ისმის წამყვანის ხმა:

– ჩვენ დაგვრჩა ჯ. ქარჩხაძის „ანტონიო და დავითი“. დამსწრენო, შეგახსენებთ, ის ქართული პროზის „ხელმწიფა“, რომელიც სიტყვას „სამეფოსავი“ განაგებს. ვამაყობ, რამეთუ პერიოდულად, ჟამიჟამ გამოჩნდებიან ხოლმე მწერლები, რომლებიც ყოველგვარ ეპოქალურ დანაკლისს ხელის ერთი მოსმით ავსებენ.

„ანტონიო და დავითი“ მხოლოდ ეროვნული ნაწარმოები კი არა, გენიალური რელიგიურ-ფილოსოფიური ნაბუშეგარია, აწ უკვე შედეგად რომ ქცეულა...

მე რომ შეილები მამა ვიყო, აუცილებლად ქარჩხაძის ნაწერით აღვზრდიდი მათ!..

და თუ რომელიმე ოჯახის ბიბლიოთეკაში ვიპოვიდი დამტკვერილ წიგნს დიდებული მწერლისას – ყოველგვარი ახსნა-განმარტების გარეშე გადმოვიღებდი, მტკვერს გავაცლიდი, გულში ჩავიკრავდი და ვიტყვოდი: – ღირებულებისა და ფასეულობის დრო, ალბათ, მალე მოვა, ავტორო და ნუ შეშინდები. მაინც გიპოვნის გონიერი მკითხველი და „უძეგლოდ არ დაკარგავს“ შენს ნამოღვაწარს...

და აი, წიგნი ელოდება გონიერ მკითხველს!

ნუთუ მსურველი არავინაა?..

... (იქნებ აჯობებს მრავალწერტილის, პაუზის და დუმილის შესახებ დაიწეროს, ვიდრე უბრალოდ სასვენი ნიშანი დაისვას).

როგორ არა!!! მაგრამ ვინც იცის ნამდვილი ლიტერატურის ფასი, ის ჯობებს იქექავს. ხურდა ფულთი კი არათუ წიგნის ყიდვას, გადაადგილებასაც ვერ შეძლებს კაცი.

მაინც გაუმართლა, რაკი მსურველი არავინაა, წიგნი სიმბოლურ ფასად გაიყიდა (ამის შემდეგ კაცი ვერ იტყვის, მთლად უბედურიაო).

შერცხვა ამისიც და დღეს ხელმეორედ იგრძნო, რომ მეტიხმეტად ბევრჯერ შეაწუხა სირცხვილის გრძნობამ.

IV

ზამთარი განაგებდა თბილისში.

ბოდთან აფიშას მოკრა თვალი:

„ღმერთო, დაგვიფარე ჩვენ და ადამიანები“

თავისუფალი თეატრი, – მარია ლადოს „ერთი უბრალო ამბავის“ მიხედვით.

ადაპტაციის ავტორი: ავთანდილ (ავთო) ვარსიმაშვილი.

„ღმერთო, დაგვიფარე ჩვენ და ადამიანები“, დასწრება არც სჭირდება სპექტაკლს, ისედაც ყველაფერია ნათელი.

სახლში შესვლისთანავე იგრძნო, მოხუცი მამისა და უასაკო ვაჟიშვილის მზერა ხელებისკენ იყო მიმართული.

ქალს „ანტონიო და დავითი“ ეჭვია.

– ორი დღე ეს გვასაზრდოებს, ამასობაში, დაპირებისამებრ, ხელფასიც იქნება, – თქვა მორცხვად და დანანებით.

– სათამაშოც?

– საჭმელიც?

– ყველაფერი!..

აბაზანაში გავიდა და მოგუდულად იტირა.

დაიმშვიდა თავი, „უშემოსავლოდ მთელი წელი ცხოვრობს საზოგადოება!.. ხელფასით თავის გატანა იოლი საქმეა, უნდა შევძლოთ, უხელფასოდაც არსებობა“.

(თეორიულად ნათელია ეს მოძღვრება, პრაქტიკაში ხორცშესხმაა შეუძლებელი).

შვილი მაინც გადამირჩინე, დედაო ღვთისავ,

და „როგორმე ზამთარს თუ გავუძელიო“, „მოთქმა ხმითა თავ-ბოლო ერთი“...

ისევ ქრის.

ისევ წვიმს,

ისევ თოვს...

ზამთარი არ აპირებს დამარცხებას.

ღმერთო, მართლა დაგვიფარე ჩვენ და ადამიანები!..

მედა მუხიჩიძე

გვჯერა, რომ ხაშში
რეზოს სახლ-მუზეუმი გაიხსნება

რეზო პირველად 1976 წლის 16 მაისს გავიცანი და ეს დღე ჩემთვის დაუვიწყარია. სწორედ ამ დღეს ჩაუყარეს საფუძველი საგარეჯოს რაიონის მშრომელებმა გარეჯის უდაბნოში სახალხო დღესასწაულს „გარეჯობას“.

ზეიმისთვის მთელი რაიონი ემზადებოდა. თითოეულ სოფელს საკუთარი სახე და ტრადიციები უნდა წარმოედგინა. სოფლის საბჭოს თავმჯდომარეებმა დასახმარებლად ადგილობრივი მოწინავე ადამიანები მიიწვიეს. ხაშმელებს ყველაზე გულიანად რეზო მიეძველა. მისი მითითებით და გემოვნებით თითქოს მწერლის მშვენიერი სამყარო გადმოიფინა ფაცხის ირგვლივ. წნელივით დაწნული ფაცხა მძივივით იყო ასხმული, ჯარასავით ერტყა ტყიდან ჩამოტანილი გაშიშვლებული ხეები, კუნძები, რომლებიც ფრინველებს და მტაცებლებს წააგავდნენ. ფაცხა სოფლის ნობათით იყო გაფორმებული. იგრძნობოდა კუთხის კოლორიტი. ხაშმელი ქალბატონები პურს, შოთებს, ლავაშებს ლამაზად აკრავდნენ თონში, ზოგი „თათარი“ ქვაბებს დასტრიალებდა, ზოგი სადღვებელს აქანავებდა, სხვებს კარაქი ამოჰყავდათ, ხინკალს ახვევდნენ, მწვადებს აშიშხინებდნენ, ხაშმურ საფერავს ხელადებში ასხამდნენ. მამაკაცები კალოზე ნამჯას შლიდნენ, კევრებში ცხენებს აბამდნენ. ერთგან კი ახალგაზრდები შეკრებილიყვნენ და სტუმრების დასახვედრად ემზადებოდნენ. ზოგნი შაირობდნენ, ზოგნი რეზოს მოთხრობა „ცეტების“ ინსცენირებას აწყობდნენ.

მე, ჩემს კოლეგებთან ერთად, ყველა სოფლის „სამფლობელოს“ ვათვალიერებდი და როგორ გავიხარე, როცა ხაშმელებთან მივედი და იქაური სკოლის დირექტორმა ბატონი რეზო გამაცნო. ორივეს გულწრფელად გავვიხარა ერთმანეთის დანახვა და დაძმურად გადავეხვიეთ. ასე დაიწყო ჩვენი

ალალი მეგობრობა. იმ დღეს ხაშმელებმა, პირველ „გარეჯობაზე“ პირველი ადგილი დაიმსახურეს და ამას ბატონი რეზოს ნიჭსა და გარჯას უმაღლოდნენ.

მას შემდეგ ჩვენ ყოველთვის საქმიანი ურთიერთობა გვქონდა. ბატონ რეზოს თავდავიწყებით უყვარდა სამშობლო, ხაშმი და უჯარმა, სადაც მისი ერთგული მეუღლე როზა და მისი ახლობლები ცხოვრობდნენ. თუ ამ სოფლებში რაიმე სიძნელეები წამოიჭრებოდა, მათ დაძლევის ერთად ვცდილობდით. ხაშში სკოლის, საბავშვო ბაღის და კულტურის სახლის მშენებლობისთვის ერთად ვზრუნავდით, ვაწუხებდით შესაბამისი დარგების მინისტრებს. რეზოს მონდომებით ორივე სოფელში ახალი ობიექტი აშენდა. ჩვენი სათაყვანებელი მწერალი დიდ ყურადღებას აქცევდა ისტორიული ძეგლების აღდგენა-რესტავრაციას. გულით გაიხარა, როცა შეიტყო, რომ რაიონში შეიქმნა ნინოწმინდის აღდგენის ფონდი, რომელშიც თვითონაც შეიტანა წვლილი და ახლობლებიც ჩართო. მისი და ცნობილი პედაგოგების – ნინო ასათიანისა და ვანო ბედიაშვილის წყალობით ძეგლი დანგრევას გადაურჩა.

V საუკუნის ძეგლის – უჯარმის ციხესიმაგრის გასაწმენდად და აღსადგენად ჩამოსულ თბილისის სახელმწიფო

რევაზ ინანიშვილი და მისი მეუღლე – როზა

რევაზ ინანიშვილი მოსწავლეებთან

უნივერსიტეტის სტუდენტებს რეზო გვერდიდან არ სცილდებოდა. ზრუნავდა მათი საყოფაცხოვრებო პირობების გაუმჯობესობაზე, ამ საქმეში აქტიურად ჩააბა სოფლის საბჭოს და მეურნეობის ხელმძღვანელობა. ახალგაზრდები ძალიან კმაყოფილები იყვნენ.

უჯარმაში ფუნქციონირებდა პრიმიტიულად მოწყობილი წყალტუბოს ტიპის სანატორიუმი, რაც რეზოს ძალიან აწუხებდა. რამდენჯერმე ერთად მივედით ბატონ ზეზვა ლულუნიშვილთან და ვთხოვეთ დახმარება. ბატონმა ზეზვამ რეზოს ხათრი ვერ გაუტეხა, გამოყო საჭირო ფინანსები და აშენდა კეთილმოწყობილი სანატორიუმი, რომელიც აღმოსავლეთ საქართველოს მოსახლეობას შესანიშნავად ემსახურებოდა.

ბატონმა რეზომ დიდი მონაწილეობა მიიღო ხაშმსა და პატარძელში აჭარლების ჩამოსახლების საქმეში. მისი დახმარებით დროულად აშენდა საცხოვრებელი სახლები. იგი მოსვენებას არ აძლევდა სასოფლო მშენებლობის მინისტრს სოსო ხარატიშვილს. ბატონი სოსო ხუმრობით მეტყვოდა ხოლმე: – გოგო, შენ არ მეყოფი, რომ ახლა მწერლები და პოეტები შემომისიეო?..

ბატონ რეზოს უყურადღებოდ არც თეატრი დარჩენია. თელაველების თხოვნით, თელავის თეატრისთვის დაწერა შესანიშნავი პიესები „ლალე“ და „ჩემი წყალ-ჭაღის ხმები“. ამ სპექტაკლების დადგმამ გამოაცოცხლა თეატრი, მისი შემოქმედებითი კოლექტივი, მისი ნიჭიერი რეჟისორი ნუკრი ქანთარია. როგორც თეატრის მსახიობები ამბობენ, რეჟისორთან ერთად, რეზოც წვრთნიდა თითოეული როლის შემსრულებელს და შეიქმნა შედეგრი. ორივე სპექტაკლი თელავში დიდ დღესასწაულად იქცაღ

რეზო პირდაპირი და სამართლიანი იყო. ეჯავრებოდა პირმოთნეობა. იმთავითვე მოსდგამდა სისპეტაკე, რაინდობა და კაცთმოყვარეობა. მასში ძლიერად ჩქეფდა ეროვნული სისხლი და ეს იყო უმთავრესი ფესვი მისი შემოქმედებისა. იგი ცისა და ქვეყნის შემამკობელი იყო ბოლომდე. მშვენიერებისადმი მისმა ტრფიალებამ

ასე გამოიყურება რევაზ ინანიშვილის სახლი ხაშმში...

შეაქმნევინა მნიშვნელოვანი ნახატებიც, რომლებსაც დიდ შეფასებას აძლევდნენ სპეციალისტები.

1991 წლის დეკემბრის ბოლო დღეები მთელი საქართველოსთვის და გარეკახელებისთვისაც შემზარავი გამოდგა. იწვოდა და ინგრეოდა დედაქალაქი. იხოცებოდა ქვეყნის რჩეული ახალგაზრდობა. ასეთ დროს ზეციურ საქართველოში მიდიოდა – ჩვენგან სათანადოდ დაუტირებელი და დაუფასებელი ერის მოჭირნახულე, რომელსაც ჯერ კიდევ ბევრი რამ ჰქონდა სათქმელი.

როდესაც რეზოს უბედურების შესახებ მაცნობეს, საგარეჯოში ვიყავი და თავზარი დამეცა. შევატყობინე ეს საზარელი ამბავი ხაშში მის ახლობლებს. თითქმის ყველა საგარეჯოელს უმძიმდა გული ამ უბედურების გამო, მაგრამ დედაქალაქში გაჩაღებული სამოქალაქო ომით შეშინებული ხალხი დაკრძალვაზე ვერ ჩამოვიდა. საქართველომ, მისმა მშობლიურმა სოფელმა და რაიონმა ამ ტრაგიკულ დღეებში ვერ დაიტირა სასახელო შვილი.

მე და ჩემმა ბიძაშვილმა ჯუსო მეზვრიშვილმა, რომელიც მაშინ მანავის

მევენახეობის საბჭოთა მეურნეობის დირექტორად მუშაობდა, როგორღაც მოვახერხეთ პანაშვიდებსა და დაკრძალვაზე ჩამოსვლა; იმ მძიმე დღეებში, ტყვიების ზუზუნში, დაკრძალვაც აღრიანად გაიმართა და მას, სამწუხაროდ, 40--50 ადამიანი და რამდენიმე მწერალი თუ დაესწრო. ასე შეუმჩნევლად გაეცალა ქვეყანას ბატონი რეზო. დიდუბის გაყინულ მიწას 1991 წლის 31 დეკემბერს მივაბარეთ.

ქალბატონი როზა მეტად სათნო და კეთილი ქალია. მას ბატონი რეზო უსაზღვროდ უყვარდა და ეამაყებოდა, რომ მხარში ედგა ჭირშიც და ლხინშიც, გულდათუთქული დაიარებოდა თავის ორ ვაჟთან ერთად. რეზოს საფლავსაც გულიანად უპატრონა და სოფელშიც მიხედა ეზო-მიდამოს. გადაწყვიტა, რეზოს სახელის უკვდავსაყოფად ხაშში, რეზოს ძველი სახლის ბაზაზე, სახლ-მუზეუმი გაეხსნა, რასაც სახსრები ესაჭიროებოდა. მიაკითხა კახეთის სამხარეო ადმინისტრაციას, მისმა ხელმძღვანელობამ დახმარება აღუთქვა, მაგრამ „ვარდების რევოლუციის“ შემდეგ ამას თავი ვერავინ მოაბა.

გვჯერა, მალე ეს საქმე მოგვარდება და ხაშში გაიხსნება რეზოს სახლ-მუზეუმი.

კრებულიდან „დაგვიანებული რეკვიემი“, 2006 წელი.

მოამზადა ლეილა ქიტოშვილი-სახლთხუციშვილმა

ჩოთან ზახაიშვილი

შესდექ!

გულის მიმწუხრში, ელვა დაივლის
გვიან შენიშნეს ფერსიცვალება
და ვით შორი ხმა მთვარის დაირის,
ისე შეგაკრთობს შენი ზმანება.
წვიმს და გაუდის სულსაც წკარუნი,
დაგიმორჩილებს ფერთა ხმაური.
აქ მხოლოს ლოცვად გწამს სიყვარული,
ვით მოლოდინის დღესასწაული.
ეს სიყვარული ხსნა არის მაინც,
თუნდაც არ შევხვდეთ
უფსკრულის პირად
გაზაფხულია, თუ გული ბლავის,
შენ კი მოსულხარ, ჩანს, ჩემდა ჭირად...
შესდექ! ეს წამიც ერთადერთია,
შესდექ, მისითაც უნდა გადარჩე!
მზეც იყო, შენი დარდი ვისლა აქვს,
მხოლოდ გრისხავენ დამდნარს ავდარში.
შესდექ! და მერე წადი გულის ხმით,
კვლავ განსაცდელი გელის ურიცხვი.
გულო, ტრფობისთვის
ერთხელ შეთქმულო,
კვლავაც მოკვდები სიყვარულისთვის!..

სადამდე?

ეს რა ვნება გადამდე?
მოგდე, ვეღარ შეგეშვი...
საქართველოვ, სადამდე,
უკვდავების კედელში?
სულ ბოლომდის ჩაკვირეს
ტანჯვითა და მოლხენით,
რომ ეგონათ გაგწირეს,
გაზაფხულად მოხვედი.
არასოდეს გათავდე
ციხე-ბურჯი მაღალი!
საქართველოვ, სადამდე?
გეკითხება აღარვინ...

* * *

ცად მიხმეს, თუ შენ გნახე
აქ სიზმრიდან მოსვლამდი?...
ცისკარს კრძალვით ეპყრა ხელთ
იასამნის ლოცვანი.
ქარს მისდევდა ის სევდა –
სულის ერთი ფურცელი,
ვიღაცას კი იმედად
გულის გულში ვუცემდი.
აღარ ვგრძნობდი სულს ობლად
სხვის ტკივილში შებმული...
მტკივა უსასრულობა
ველად ძირს დაცემული.
აღარ ვიცი, მოხვალ კი?
ან გიცნობდი ნეტავი?
მრჩება ტრფობის მოხარკეს
სევდა გაულეწავი.
ვარდის ნაზი კვირტებით
ვერ გარიდე ქარი შენ,
მერამდენედ გიკვდები
აღსარების გარეშე.
რასაც გული ვერ იტევს,
იმ ჟინს მოვყევ აქ სწორედ
და მზეს, ვით ჩემს ცრემლის წვეთს,
შენს მზერაში ჩავტოვებ...

ციკლიდან: „გაზაფხული“

მიწას გაეხსნა ძველი იარა
და ატმის სისხლი გადმოედვარა...
ამ გაზაფხულის ცისკრით კი არა –
შენი თვალებით ვხვდები ქვეყანას!
მერცხლის ფრთის სიო
შეაკრთობს იებს
და ცას თუ შევწვდი,
ღმერთმა შემინდოს!
ხოლო შენზე ფიქრს რაკი ვერ ვძლიე,
ეს ფიქრი ჩუმად ხატავს ველ-მინდორს.
ღუმილის კარნი შემიღეწნია
მთის ნასიზმრალი
ვერცხლის ტალღებით.
ეს გაზაფხულიც ჩემი ლექსია –
წაგიკითხავ და თან გადაგყვები...

სიშორის აღსარება

სულს ეს ზეცა ვერ იტაცებს,
 მზერა ხატავს ველს ნისლეებით
 და მთებს, ჩემს ტკბილ ბერიკაცებს,
 ღრმა ძილშიაც ვესიზმრები...
 მსურს სიყრმეში მოვკალათდე,
 მინატრია ასგზის გულით.
 მე არა ვარ მოღალატე,
 მე ვარ მხოლოდ განწირული.
 მაგრამ ჩემს გზას თითქოს იტან,
 რომ სევდა არ დაიბედო,
 ამ პატარა სიცოცხლითაც
 ვცოცხლობ შენდა საიმედოდ.
 იქნებ ნისლი გადავთელო,
 ისე შენს მზეს ვერ მივწვდები...
 მე თვითონ ვარ საქართველო
 უჩვეულო ბედისწერით!..

საქართველოს

ანუ გასაუბრება ძველ ლექსებთან

ისევ ბეწვის ხიდზე ვდგავარ,
 ისევ მცდიან ნისლები,
 ხმალი ხელში შემომაცვდა
 და სისხლისგან ვიცლები,
 არაგველნო, მომაშველეთ
 თქვენი ერთი ყიფინა,
 აგრემც ყველა სალოცავი
 ღმერთმა გადაგირჩინათ!
 საქართველო ტკბილ ცრემლივით
 თვალს მოადგა სამყაროს...
 დავითს რაღა პირით შევხვდეთ,
 ფარ-ხმალი რომ დავყაროთ?

ვასილ ბოსტაშვილი

საყდრისი

გადამირჩინე ღმერთო, საყდრისი
 და მეციხოვნედ გადამაქციე...
 ღამეს გადავხნავ მთვარის სახნისით,
 უსაქციელოს ვხედავ საქციელს...

წყაროდ ქცეულა ცრემლი თამარის,
 სიყვარულის და რწმენის საბადო.
 უმძიმესია მიწა სამარის,
 ტკივილი უხმოდ უნდა გაგანდო...

ერთი ლექსი

ვასილ ბოსტაშვილის ნახატი

ფარისეველებმა გაყიდეს სული
 და სახეცვლილნი იქცნენ ტომრებად...
 მაინც ვერ გაძლნენ ნაქურდალ ფულით,
 მხოლოდ სმა-ჭამად უღირთ ცხოვრება!..

გადამირჩინე, ღმერთო, საყდრისი
 და მეციხოვნედ გადამაქციე...
 ღამეს გადავხნავ მთვარის სახნისით,
 უსაქციელოს ვხედავ საქციელს...

მწვერვალზე ფეხის თითების გარეშე...

„დაღუპულ ახლო მეგობრის გახსენება ყოველთვის იწვევს ძველი ნაიარევის მწვავე ტკივილს, მაგრამ ამ გრძნობას მუდამ ახლავს ერთად განვლილი ცხოვრების შთამბეჭდავი სურათების აღდგენა და მათი ხელახალი, გულისხმიერი გააზრება“...

მრავალი ათეული წლის შემდეგ, გონების თვალთ უკან რომ ვიხედებით, ვაანალიზებთ და ხელახლა აღვადგენთ ალიოშა ჯავახიძის ლეგენდარული ცხოვრების ზოგიერთ ეპიზოდს, ვეცნობით მასალებს მისი მოღვაწეობის შესახებ, ლეგან გოთუას ამ სიტყვებს, ჩვენდა უნებურად, მთამსვლელობის საოცარ სამყაროში შევყავართ, სადაც მკაფიოდ წარმოჩნდება ალიოშა ჯავახიძის ნათელი სახე.

ალიოშა ჯავახიძის ცხოვრება და მოღვაწეობა ორი გზით წარიმართა. სამსახურებრივი ხაზით – ჰიდროენერგოპროექტის სისტემაში ჰიდროელსადგურთა გამოკვლევისა და დაპროექტებაზე განუწყვეტელი მუშაობით, საზოგადოებრივი ხაზით კი – ალპინიზმში მოღვაწეობით.

ალიოშას მთამსვლელობაში გამოჩენა, უფროსი ძმის – სიმონის ტრაგედიაში განაპირობა. იგი სტაჟირებაზე იყო ლენინგრადში, იქ გაიგო თეთნულდზე მომხდარი ტრაგედიის შესახებ და დაუყოვნებლივ დაბრუნდა საქართველოში.

კატასტროფამ გააძლიერა თეთნულდისადმი ინტერესი. ჩვენში თუ საზღვარგარეთ არ დარჩენილა მთამსვლელი, რომლისთვისაც თეთნულდი ყველაზე საინტერესო მწვერვალად არ ყოფილიყო მიჩნეული.

„თუ არა სიმონის სიკვდილი, მე იქნებ არასოდეს მეფიქრა მთებზეო“, – წერდა ერთგან ალიოშა... ადვილად გასაგებია, თუ რამდენად ძლიერი უნდა ყოფილიყო ჩემი გრძნობა თეთნულდის მიმართ,

რომელმაც იმსხვერპლა სიმონი და დამებადა ურყევი სურვილი თეთნულდზე ასვლისა. თეთნულდზე ფიქრობდა და ოცნებობდა ჩემი და ალექსანდრაც. გვწყუროდა შურისძიება, მაგრამ გვიმძიმდა ჩვენი ფიქრების მშობლებისათვის გამჟღავნება... საბედნიეროდ, ჩვენი შიში ამო აღმოჩნდა, მშობლებმა უყოყმანოდ მოიწონეს ჩვენი განზრახვა. თავიდანვე კარგად იცოდნენ მათ, რისთვისაც კემზადებოლით ჩვენ, სავსებით წარმოდგენილი ჰქონდათ, რამდენად საშიში და სახიფათო იყო ჩვენი განზრახვა, მაგრამ ისინი ერთხელაც არ ცდილან გზა გადაელობათ ჩვენთვის, ერთხელაც არ გამოუთქვამთ უკმაყოფილება ჩვენი განზრახვის შესახებ, პირიქით, მამა თავიდანვე გვთხოვდა ისიც წაგვეყვანა თან. მიგვეცა საშუალება შორიდან მაინც დაენახა „საზარელი კლდეები“, დედა კი მთელი თავისი ძალ-ღონით გვეხმარებოდა მზადებაში, საკუთარი ხელით შეგვიკერა კარავი, თბილი ტანსაცმელი, ხელთათმანები და დაგვიზადა ყველაფერი, რისი დამზადებაც შეიძლებოდა შინ. და ეს საკვირველი მოხუცები გვეთხოვებინ თავშეკავებული მღელვარებით... არ ემჩნევათ არც ყოყმანი, არც სინანული, რომ თანაგვიგრძნობდნენ და ხელს გვიწყობდნენ სახიფათო გზაზე შედგომის უამს“...

სიმონის დაღუპვის წლისთავზე, 1930 წლის ივლისში, თავის დასთან – ალექსანდრასთან ერთად, ალიოშა საკუთარი ხარჯით აწყობს ექსპედიციას თეთნულდზე და 12 ივლისს ჯერ მარტო, ხოლო 14-ში ალექსანდრასთან, მოხევე იაგორ კაზალიკაშვილთან და სეან ადსილ ავალიანთან ერთად ადის მწვერვალზე და ნაგების მყინვარის სათავეში კლდეზე ამაგრებს ლითონის ფირფიტას შემდეგი წარწერით:

ალიოზა ჯაფარიძე, 1945 წელი.

„კაკასიონის მწვერვალთა მესაიდუმლის სიმონ ჯაფარიძის ხსოვნას, მისი დამსხვრეული მისწრაფების აღსადგენად აქ მოსულ მისივე და-ძმისაგან. ივლისი, 1930 წ.“ აი, ასე თავისებურად მოვიდა მთამსვლელობაში ალიოზა ჯაფარიძე. მისმა მოსვლამ ახალი სული შთაბერა ალპინისტურ მოძრაობას საქართველოში.

თეთნულდის შემდეგ ალიოზა ჯაფარიძემ არაერთი მწვერვალი დალაშქრა კაკასიონზე, მაგრამ გამორჩეული და განსაკუთრებულია 1934 წლის პირველი ქართული და საბჭოთა ასვლა უშბაზე.

თითქმის 50 წლის მანძილზე, უშბაზე ასვლის რამდენიმე ათეული ცდიდან, რო მღებიც ძირითადად, ევროპისა და ამერიკის გამოჩენილმა ალპინისტებმა ჩაატარეს, მხოლოდ ოთხი დამთავრდა სრული გამარჯვებით. და აი, დადგა დრო, როცა უშბის დამორჩილებისათვის „ბრძოლაში“, ქართველ მთამსვლელებსაც უნდა ეჩვენებინათ თავიანთი ძალა. უშბაზე ასვლის ინტერესის გარემოებაც აძლიერებდა, რომ ამ მწვერვალზე ნამყოფი ყველა მთამსვლელი, მსოფლიოში სახელგანთქმული ინგლისის ალპური კლუბის წევრი ხდებოდა.

934 წელს ცნობილი ექიმის, შემდგომში სპორტის დამსახურებული ოსტატის სოსო ასლანიშვილის თავმჯდომარეობით შეიქმნა „უშბის ექსპედიციის კომიტეტი“, რომლის გადაწყვეტილებითაც ექსპედიციის

შემადგენლობაში შევიდნენ: ალიოზა ჯაფარიძე – ხელმძღვანელი, ალექსანდრა ჯაფარიძე, იაგორ კაზალი აშვილი, გიონიგურიანი, სანდრო გვალია, ლევან მარუაშვილი და მიქელ პატარიძე.

1934 წლის 20 აგვისტოს ექსპედიცია სვანეთში ჩავიდა და სოფელ უშხვანარში, შემდგომში „უშბის დიასახლისად“ ცნობილ მაკრინე ქურდიანის ოჯახში გაჩერდა (სა განგებოდ უნდა აღინიშნოს, რომ აქედან მოყოლებული, შემდგომ, ათეული წლების მან ძილზე ეს ოჯახი, უშბაზე მიმავალ მთამსვლელთა უცვლელი საყრდენი იყო).

მოიერიშე ჯგუფში ოთხნი იყვნენ: და-ძმა ალექსანდრა და ალიოზა ჯაფარიძეები, მოხვეე იაგორ კაზალიკაშვილი და სვანი გიონიგურიანი.

მწვერვალამდე 200-ოდე მეტრი რჩებოდა, დაღლილებს ღამემ მოუხერხებელ ადგილზე რომ მოუსწრო. აქ ერთი ადამიანი თუ გაათევდა. აუცილებელი გახდა 200 მეტრით ქვევით დაშვება. ენანებოდათ ტანჯვით გამოვლილი მანძილის დაკარგვა, მაგრამ სხვა გამოსავალი არ იყო. გადაწყდა უკან დაბრუნება. ალექსანდრა არ აპირებდა წასვლას. მას გამოცდილება კარნახობდა, რომ ამ კრიტიკულ მომენტში, მცირე დაბრკოლებამ შესაძლოა, ხელი ააღებინოს განზრახვაზე მის თანამგზავრებს. ალიოზამ მყისვე იგრძნო დის განზრახვა და დათანხმდა დარჩენილიყო. ამით და-ძმამ უკან დასახევი გზა მოჭრა. მათ უკვე იცოდნენ, რომ დილით ვერცერთი თანამგზავრი ვეღარ იტყოდა უარს ას ვლაზე, რადგან ზემოთ ქალი დატოვეს. ასე დარჩა ალექსანდრა უშბასა და ღამეს შუა თოკით კედელზე დაკიდებული. მწვერვალისწინა უკანასკნელი ბარიერიც გადაილახა. და აი, ნანატრი გამარჯვება, უშბის სამხრეთი მწვერვალი ქართველ მთამსვლელთა ოთხეულის ფეხქვეშაა. პირველი ასვლა უშბაზე წარმატებით დაგვირგვინდა. დიდი ქვებისაგან აგებულ ნიშში, უცხოელთა წერილების ნაცვლად, მწვერვალზე პირველად დარჩა ქართველ მთამსვლელთა ხელით დაწერილი პატარა ბარათი, ხოლო როცა დაღამდა და ნისლი გაიფანტა, მწვერვალზე მოციმციმე ცეცხლი გამოჩნდა. რამდენიმე წუთის შემდეგ, უშბაზე ანთებული ცეცხლის საპასუხოდ, სვანეთის სოფ ლებში კოცონების ალი ავარდა და როგორც მოხდენილად წერდა ალიოზა ჯაფარიძე: „ამ კოცონებზე იწ ვოდა უკანასკნელი ნაშთები სვანების ცრუმორწმუნეობისა, უშბის წვერზე ადამიანის ასვლის შეუძლებლობის შესახებ“.

ქართველმა მთამსვლელებმა საერთაშორისო მნიშვნელობის წარმატება მოიპოვეს და საფუძველი ჩაუყარეს ახალ მიმართულებას მთამსვლელობაში – ტექნიკურად რთული მწვერვალების ათვისებას.

უშბის დალაშქრამ უდიდესი ავტორიტეტი მოუპოვა ქართველ მთამსვლელებს და ქართულ ალპინიზმს. 1930-იანი წლების დასაწყისიდან ალპინიზმის სწრაფმა განვითარებამ, ფართო, მასობრივმა ხასიათმა, ალპინისტური სექციების, განყოფილებებისა თუ ჯგუფების დაქსაქსულობამ, დღის წესრიგში დააყენა ისეთი ერთიანი, მძლავრი, გარკვეული იურიდიული უფლებებისა და მტკიცე მატერიალური ბაზის მქონე ორგანიზაციის შექმნის საკითხი, რომელიც უხელმძღვანელებდა და გეგმაზომიერ, სისტემურ ხასიათს მისცემდა ალპინისტურ მოძრაობას საქართველოში. ეს საკითხი ალიომა ჯაფარიძემ ჯერ კიდევ 1935 წლის ოქტომბერში დასვა მთავრობის წინაშე, მაგრამ უშედეგოდ. მისივე თაოსნობით 1936 წელს მთამსვლელთა საინიციატივო ჯგუფმა კვლავ მიმართა საქართველოს მთავრობას ალპური კლუბის დაარსების შესახებ. 1936 წლის 20 სექტემბრის დადგენილებით თხოვნა დაკმაყოფილდა და დაარსდა საბჭოთა კავშირში პირველი და იმ დროისათვის ერთადერთი – საქართველოს ალპური კლუბი.

საქართველოს ალპური კლუბის გახსნის მომენტში, ალიომა, საბჭოთა კავშირის თავდაცვის სახალხო კომისარიატმა სხვა გამოჩენილ მთამსვლელებთან ერთად, ინსტრუქტორად მიიწვია პამირის მაღალმთიან ექსპედიციაში. ერთ-ერთ უსახელო მწვერვალზე ასვლის დროს, კორჟენესკაიას პიკზე მისასვლელი გზების ძიებისას, მას ტერფები მოეყენა, რისთვისაც საჭირო გახდა ორივე ფეხის ყველა თითის ამპუტაცია. სწორედ ამ დროს მიიღო მან ცნობა ალპური კლუბის დამტკიცების შესახებ. უსაზღვროდ გახარებული იგი წერდა თავის მეგობრებს: „დღეს მივიღე დეპეშა ალპური კლუბის დამტკიცების შესახებ. აღსრულდა დიდი ხნის წლილი და ცდა. ახლა ჩვენზეა დამოკიდებული გაკეთდება რამე თუ არა. საჭიროა თითოეულმა ჩვენგანმა მიიღოს თავის თავზე ვალდებულება შეძლებისამებრ ხელი შეუწყოს ამ საქმის გაშლა-განვითარებას, რომ უზრუნველყოფილი გვექნეს საბჭოთა კავშირში მოწინავე ადგილი“. ეს წერილი იმით არის საინტერესო, რომ იგი დაწერილია ფერგანის საავადმყოფოში ოპერაციის

შემდეგ, როცა მას მოყინული ფეხის ათივე თითი მოკვეთეს. წერილში კარგად ჩანს ალიომას უდრეკი ნებისყოფა, გაუტეხელი სული და მომავლის რწმენა. იგი წუთითაც არ დაეჭვებულა, რომ ფეხის თითების გარეშეც შეძლებდა მთამსვლელობაში მოღვაწეობას.

ალიომა ჯაფარიძე საქმეში უღალატო, პრინციპული, მკაცრი და მომთხოვნი იყო, პირველ ყოვლისა, საკუთარი თავისადმი. შეცდომებზე პირდაპირ, მოურიდებლად მიუთითებდა ყველას და თავის შეცდომასაც მსჯელობისა და ანალიზის საგნად აქცევდა. პირადი გამოცდილებით, საკუთარ და სხვის შეცდომებზე სწავლით, იგი ზრდიდა მთამსვლელთა ახალ თაობას, ახალ კადრს.

ლევან მარუაშვილისადმი (მთამსვლელი, 1934 წლის უშბის ექსპედიციის მონაწილე, შემდგომ ცნობილი გეოგრაფი, მეცნიერების დამსახურებული მოღვაწე, პროფესორი) გამოგზავნილ ერთ-ერთ წერილში ალიომა წერდა: „ჩემი ამბავი ალბათ უკვე იცი. მოვიყინე ფეხის თითები უსახელო მწვერვალზე ასვლის დროს, რომელიც მდებარეობს კორჟენესკაიას პიკის ჩრდილოეთით. ჯერ თვითონ მწვერვალი აღმოჩნდა საკმაოდ საინტერესო, შემდეგ ამ ასვლით მშვენივრად დაგზვერეთ და შევისწავლეთ გზა კორჟენესკაიას პიკისაკენ (სავსებით შესაძლებელი გზაა) და, რაც მთავარია, აღმოვაჩინეთ დღემდე სრულიად უცნობი მყინვარი, სიგრძით 5-6 კმ... ღირსშესანიშნავი მიღწევა იყო ეს ყველაფერი, რომ ფეხების მოყინვას არ ჩაემწარებინა და ნაწილობრივ ფასიც არ დაეკარგა ამ მიღწევისათვის“...

ცოტა მოგვიანებით, ანალიზს უკეთებდა რა ასვლის დროს ფეხის თითების მოყინვის მიზეზებს, ალიომა ჯაფარიძე საკუთარ შეცდომას კი არ ჩქმალავდა და თავს კი არ იმართლებდა, ხმამაღლა ამბობდა: „ჩემმა გაკვეთილმა არ უნდა ჩაიაროს ფუჭად ამხანაგებისათვის. სახიფათო გზით ასვლის და ჩამოსვლის სიძნელებებთან დაკავშირებული საკითხებით გატაცებულმა, მე ვერ შევნიშნე მოყინვის ის ნიშნები, რომლისთვისაც უნდა მიმექცია ყურადღება. მე მომატყუა ჩემმა თვითდაიმედებამ და, აი, ორი შეცდომა გახდა მიზეზი მოყინვისა, რომელიც ბევრად აუფასურებს ჩვენს მიღწევას...“ ალიომას ჩანაწერებსა და წერილებში კარგად ჩანს, როგორ უფრთხილდებოდა და აფასებდა იგი წინაპართა ნაღვაწს, როგორ იბრძოდა და იწვოდა საქმისათვის, რათა მომავალში ნაკლები სიძნელებები ყოფილიყო

გადასალახავი. რომ არა დაუოკებელი სწრაფვა სიახლისაკენ, გასაოცარი ენერჯია და ენთუზიაზმი, უსაზღვრო სიყვარული მსობლიური მთებისადმი, ალბათ არ შეიქმნებოდა მისი წიგნები: „თეთნულდი“, „უშბა“, „პამირის მთებში“, მრავალი პუბლიკაცია, რომელთაც თავი მოიყარეს და-ძმა ჯაფარიძეების უახლოესი მეგობრის, ცნობილი გეოგრაფის, პედაგოგისა და საზოგადო მოღვაწის დავით დონდუას რედაქტორობით 1949 წელს გამოცემულ „რჩეულ ნაწერებში“. ამ 500-გვერდიან წიგნში შესულ მასალებს ალიოშა ჯაფარიძე ზამთრის ცივ და გრძელ დამებში, სანთლისა და ჭრაქის შუქზე წერდა, საძილე ტომარასა თუ ნაბადში გამოხვეული. მას ხშირად თავზეც დათენებია, მრავალდამეგატეხილს მაგიდაზეც ჩასძინებია, მაგრამ დაწყებული საქმე არასოდეს მიუტოვებია და ყოველთვის ბოლომდე მიუყვანია. ამ ჩანაწერებში ეცნობი მის ცხოვრებას და რწმუნდები, რომ იგი მართლაც იყო თავდაუზოგავი და თავდადებული, რწმენით აღსავსე და უანგარო, დადიოდა გაუკვალავი ბილიკებით და „წმენდა“ კავკასიონის მწვერვლებს უცხოელთა ბარათებისაგან. იგი არ კმაყოფილდებოდა მიღწეულით და ეძებდა ახალ გზებს, ახალ ხერხებს მთამსვლელობაში, რათა განემტკიცებინა ქართული ალპინიზმის მოწინავე პოზიციები იმპერიული ყოფის პირობებში.

ალიოშა ჯაფარიძის მოღვაწეობა მთამსვლელობაში 16 წელიწადს გაგრძელდა და ამ ხნის მანძილზე კავკასიონისა და პამირის მთიანეთში გადაიარა 27 ზეკარი, დალაშქრა 76 მწვერვალი, რომელთაგან 22-ზე პირველად მან შედგა ფეხი, განახორციელა 106 ასვლა, მათგან 5-ჯერ იყო ასული 6000 მეტრზე მაღლა (ლენინის პიკზე ასვლის მცდელობისას), 11-ჯერ 5000 მეტრის ზევით. ამ თერთმეტ ასვლაში არის ევროპის უმაღლესი მწვერვალი იალბუზი (5642 მ) და კავკასიონის მთავარი ქედის უმაღლესი და უძნელესი მწვერვალი შხარა (5068 მ). შესრულებული აქვს საკავშირო და საერთაშორისო კლასის 6 მარშრუტი. 1934 წლის პირველი საბჭოთა ასვლა სამხრეთ უშბაზე საეტაპო თარიღია ქართული და საბჭოთა ალპინიზმის ისტორიაში. სწორედ ამ ასვლით დაიწყო ქართველ მთამსვლელთა ბრწყინვალე მიღწევების უწყვეტი რიგი. 1940 წელს შესრულებული ე.წ. ცენტრალური კავკასიონის დიდი ტრავერსე უჩვეულო საერთაშორისო ალპინისტური რეკორდი იყო. ასევე ძალზე მნიშვნელოვანი გამარჯვება იყო 1943

წლის პირველი ზამთრის ასვლა სამხრეთ უშბაზე არაჩვეულებრივად მძიმე და სასტიკ მეტეოროლოგიურ პირობებში, ხოლო 1945 წელს განზრახული და განუხორციელებელი ტრავერსის შესრულებული ნაწილიც კი – გულის მყინვარით ჩრდილოეთ უშბაზე ასვლა – საკმაოდ მნიშვნელოვანი მიღწევა იყო. უმაღლესი მწვერვალი, რომელიც ალიოშა ჯაფარიძემ დალაშქრა, იყო პამირში, კორჟენეკსკაიას პიკის მახლობლად მდებარე 6570 მ სიმაღლის მთა, რომელსაც შემდგომ მისი სახელი მიენიჭა. ადრე დალაშქრულ მწვერვლებზე ასვლის დროს, იგი გაურბოდა გაკვალული მარშრუტებით სიარულს და ცდილობდა ახალი გზით მიეტანა მასზე იერიში. ალიოშა ჯაფარიძემ ახალი გზები დაადგინა 15 მწვერვალზე. ახლის ეს მუდმივი ძიება იმაშიც გამოიხატებოდა, რომ მწვერვალზე ასვლის დროს იგი არასოდეს გამოტოვებდა გადასასვლელის ან ახალი მყინვარის ნახვის შემთხვევას. მისთვის მნიშვნელობა არ ჰქონდა მწვერვალი სირთულის კატეგორიას, ყოველი მწვერვალი მისთვის სამხერს, ახალ კუთხეს წარმოადგენდა, საიდანაც უყურებდა მთებს, მის მრავალფეროვან ბუნებას და ცდილობდა უკეთ დაენახა, შეესწავლა და შეეთვისებინა იგი.

ალიოშა ჯაფარიძის მთამსვლური დიაპაზონის სიფართოვე, მისი სპორტული ინტერესების მრავალფეროვნებაშიც მუდამდებოდა. იგი ერთნაირი მონდომებით ხელმძღვანელობდა, როგორც სპორტულ ასვლებს, ისე ალპინიადებს პირველი კატეგორიის სიძნელის მწვერვლებზე, გასამხედროებულ ტურისტულ ლაშქრობებს, მიუვალი მღვიმე-გამოქვაბულებისა თუ ბუნების ძეგლების კვლევას. გარდა გეოგრაფიული დაკვირვებებისა, ალიოშა ჯაფარიძე მაღალმთიანეთში აწარმოებდა სპეციალურ ჰიდროტექნიკურ, გლაციოლოგიურ, მეტეოროლოგიურ, ტოპოგრაფიულ, სპელეოლოგიურ, ბოტანიკურ და გეოლოგიურ გამოკვლევებს. მეცნიერული კვლევის საუცხოო მაგალითს წარმოადგენდა 1933 წელს მისი ხელმძღვანელობით ჩატარებული გეოგრაფიული საზოგადოების ფართომასშტაბიანი ექსპედიცია, რომელმაც გამოიკვლია ჭალაათის, ლელზირისა და ტვიბერის მყინვართა რაიონები. ექსპედიციაში მონაწილეობდა მწერალი აკაკი ბელიაშვილი, რომელმაც მუშაობის პროცესი და კვლევის შედეგები აღწერა 1935 წელს გამოცემულ წიგნში „4854 (ზუგდიდის დაბლობიდან თეთნულდის წვერამდე)“.

ალიოშა ჯაფარიძე ალპინისტური

ორგანიზაციების ხელმძღვანელი, საქართველოს ალპური კლუბის ერთ-ერთი დამაარსებელი იყო. ამასთან ერთად, მისი ხელმძღვანელობით განხორციელდა დიდი კულტურული და ისტორიულ-არქეოლოგიური მნიშვნელობის ღონისძიებები საქართველოს სხვადასხვა კუთხეში. განსაკუთრებული მნიშვნელობისა იყო მის მიერ ზვამლის, ორხვის, ორპირის, ტვიშის, შიომღვიმისა და უფლისციხის გამოქვაბულების, მიუვალი კაცხის სვეტის აღწერა-გამოკვლევა. ცნობილი მთამსვლელი, გეოლოგი, პუბლიცისტი და ენციკლოპედისტი კოტე ჯავრიშვილი აფასებდა რა ალიოშა ჯაფარიძის მთამსვლურ მოღვაწეობას ახალგაზრდა კადრების აღზრდაში, წერდა: „ალიოშა ჯაფარიძე ალპინისტის აღზრდისა და დახელოვნების ერთ-ერთ მთავარ ფაქტორად, ალპინისტური ტექნიკის ზედმიწევნით ცოდნასთან ერთად თვლიდა მთამსვლელის პირად გამოცდილებას და ამ გამოცდილების შედეგად გამოშუშავებულ პირად თვისებებს. დიდ როლს აკუთვნებდა მონაწილეთა პირად ინიციატივას, მათ თვითმოქმედებასა და მოსაზრებულობას. ასკლების პრაქტიკაში მას ახასიათებდა ჯგუფის ყველა წევრის ინდივიდუალურ თვისებათა გამოყენება სათანადო სამუშაოს შესრულებისადმი მიდრეკილების მიხედვით (თოვლის კვალვა, კლდეზე ცოცვა, ყინულის ჭრა), ყველა მონაწილის გამოცდა მეწინავეის როლში და ა.შ.“ აღბათ, ალიოშასა და მისი მეგობრების ეს თვისებები განაპირობებდა მწვერვალებისაკენ ახალგაზრდობის უსაზღვრო ლტოლვას.

ალიოშას შესახებ მწერალი და მთამსვლელი ლევან გოთუა წერდა: „ნამდვილი მთამსვლელობა, ყველა წესებითა და სიძნელეებით, ხდეს ხეობაში, შავანაზე ვნახე და აღვწერე კიდევაც. ასე დაიწყო ჩემი და ალიოშას დამეგობრება. ჩვენ არამარტო თოკი და ძნელსავალი გვაახლოვებდა. განა მარტო მწვერვალებისა და ბუნების სიყვარული. ჩვენში მთამსვლელობა მარტო მთაზე მსვლელობა არასოდეს არ ყოფილა, იგი ჩვენი ეროვნული ყოფით, ისტორიითა და გეოგრაფიით ნაკარნახევი ვაჟკაცური მოღვაწეობა იყო და არის! ალიოშას მეშვეობით ჩემს ანგარიშზეც მომრავლდა მწვერვალები, გადასავლები, მიუვალი გამოქვაბულები. მე თავის დროზევე ვეცადე ეს დაუვიწყარი გზები და დღეები კალმითა და წერაყინით აღმებეჭდა ჩემს ნარკვევებში. ასე იშვა „ხდეალეულნი“, „თეთრი სავალი“, „ვაჟას სამყაროში“, „ზვამლის ციხეკვაბული“, „კაცხის სვეტის

საიდუმლო“ და სხვა. ამ ნარკვევების კალამი თუ მე მეკუთვნის, წერაყინი და სული უსათუოდ ალიოშასია. ალიოშას ზურგჩანთაში ასზე მეტი მწვერვალია, მრავალი საოცარი გამოქვაბული, კლდე-ქალაქი, ციხე თუ სვეტი... და აი, დაიწყო მისი საბედისწერო რკენა უშბა-შხელდასთან. 1945 წლის დიდი ტრავერსიდან აღარ დაბრუნდა ალიოშა და მისი ჯგუფი. უშბაზე და მის ირგვლივ მრავალდღიანი საშინელი ქარბუქი ბორიალობდა, ყველაფერს ჯანდის შავ-თეთრი სუდარა ხშავდა. პირველი ძახილისთანავე მთამსვლელთა მრავალი ჯგუფი დაიძრა თავისი მებაირახტრის დასახმარებლად. ოდნავ იცრიალა თუ არა, ჯგუფებმა ყოველმხრივ შეუტიეს ჭარბად ჩამოთოვლილ უშბის მისავლებს. თვითმფრინავებმა თავს დაუარეს ორკაპა მწვერვალს... და აი, უშბის ჩასხლეტილი უნაგირა. ყინულზე ვამჩნევ ალიოშას ამოკვეთილ საფეხურებს, მაგრამ თვით კი აღარსად ჩანს, თვითმფრინავი კი უვლის და უვლის... უკანასკნელი იმედიც გადაიწურა... ერთმა ჯგუფმა უნაგირადან პალო და თოკის რგოლი ჩამოიტანა. სადღაც, ამის ქვევით ყინვარდნილის ვეება ქაოსში დარჩა ალიოშას და მისი სიკვდილის ძმების თეთრი სამარე“. 1950 წელს ქართველმა მთამსვლელებმა სპორტის დამსახურებული ოსტატის კაკო მარის ხელმძღვანელობით ბრწყინვალედ განახორციელეს ალიოშა ჯაფარიძის ჩანაფიქრი და შესანიშნავად დაავიკრავინეს შხელდა-უშბის უძნელესი ტრავერსი, რომელმაც შეიწირა ქართული ალპინიზმის აღიარებული ლიდერი და მათი უფროსი მეგობარი.

ალიოშა ჯაფარიძე სიცოცხლეში ალპინიზმის ოსტატის, „პამირის გმირისა“ და სპორტის დამსახურებული ოსტატის წოდებებს ატარებდა, ხოლო ხსოვნის უკვდავსაყოფად მისი სახელი მიენიჭა საქართველოს ალპურ კლუბს, მწვერვალებს კავკასიონისა და პამირის მთებში. მშობლიურ სოფელ ხრეთში (ჭიათურის რაიონი), მამაპაპულ სახლში გაეხსენით და-ძმა ჯაფარიძეთა მემორიალური სახლ-მუზეუმი.

თბილისში, ვერის ბაღში, პატარა კონცხზე საიდანაც მოწმენდილ ამინდში მშვენივრად მოჩანს ქართული და საბჭოთა მთამსვლელობის აკვანი – მყინვარწვერი, – თავის და-ძმასთან ერთად განისვენებს ალიოშა ჯაფარიძე – მთების უებრო რაინდი, რომელმაც თავი გასწირა ქართული კულტურისა და სპორტის სახელისა და დიდებისათვის.

ჯაბუხი ჯიშახიანი

ფრაგმენტები ამერიკული დღიურიდან

„...დედაშვილობამ, ბევრს
არ გთხოვ...“

*„თომას საფლავზე არავითარი
ძეგლი არ აღუმართავთ. მან
ადაშიანთა ხსოვნაში უკვდავყო
თავისი სახელი.“*

ბიჩერ სტოუ

ამ დღეებში კვლავ სამხრეთ კაროლინაში მივემგზავრები; კუნძული-კურორტი ჰილტონ-ჰედი უნდა მოვინახულო. იქიდან ერთი საათის სავალზეა ქალაქი ბლაფტონი. მხოლოდ იქაა შემორჩენილი სამოქალაქო ომამდე აშენებული სახლები. ჩრდილოეთიდან მოსულმა ოკუპანტებმა ომის დროს ყველაფერი გადაწვეს. რაღაც სასწაულით, რამდენიმე სახლი გადარჩენილა, რომლებიც 1840 წელს ჯონ ჯეიმს კოულს აუგია. ერთ-ერთ სახლში მუზეუმი გახსნილი.

კოული საშუალო შეძლების პლანტატორი ყოფილა. მას ქვის შენობების საშუალება არ ჰქონია, ამიტომ ხის ქოხები აუგია, რომლებშიც ბრინჯის ყანებში მომუშავე აფრიკელი მონები ცხოვრობდნენ.

ქოხების ნახვა დამეხმარება უფრო ცხადად წარმოვიდგინო ბიჩერ სტოუს „ბიძია თომას ქოხის“ გმირები, მათი ცხოვრება...

გუშინდელ დღესავით მახსოვს, — სკოლის ბიბლიოთეკიდან, გაცრეცილი, ხშირი ხმარებისგან ერთიანად დაძენილი წიგნი გავიტანე, რომელმაც ყმაწვილს ცრემლები მადინა...

ვერც კი ვიხსენებ მეორე წიგნს, ასე სამუდამოდ რომ აღმბეჭდოდა მეხსიერებაში (მხედველობაში მაქვს უცხოელი ავტორის წიგნი). მსურდა, ზოგი რამ აღმედგინა ყმაწვილობის დროინდელი შთაბეჭდილებებიდან; ისე მენახა მისისიპი და ახალი ორლეანი, თომას ლანდი მხლებოდა თან...

მეუღლემ წიგნი გამომიგზავნა.

...მშობლების, და-ძმების, ახლო ნათესავების, მეგობრების სიკვდილის მომსწრეს, როგორ მეგონა, კიდევ თუ შემომრჩა ცრემლი...

„...ხლოას ნუ ეტყვი, რა დღეში მნახეთ აქა, — განაგრძო თომამ, თორემ მწუხარება გაუორკეცდება საწყალს, უთხარით მხოლოდ, რომ მე ჩემი დღით მოგკვდი. უთხარით აგრეთვე, რომ მე აქ არავითარი ტანჯვა არ მინახავს, და ყოველთვის მახსოვდა ჩემი ცოლ-შვილი. თუმცა გული მეტანჯებოდა, რომ მათგან შორს ვიყავი, მაგრამ ასეთი იყო ჩემი ბედი და მეც ვითმენდი მათ დაშორებას. ვლოცავ ჩემს შვილებს და ვუსურვებ, რომ ცხოვრებაში მუდამ სიმართლის გზით იარონ. გადაეცით აგრეთვე ყველა ნაცნობს ჩემი უკანასკნელი სალაპი...“

ეტყობა, მართლა დავბერდი, გულჩვილობა შემომეპარა. შემეშინდა, მართლა არ მილაღატოს ძალებმა და აქ, უცხო მიწაზე, ახლობლებისაგან ეგზომ შორს მყოფმა არ განვუტევეო სული... რა იცი, „სიკვდილი ხომ ერთი ამოსუნთქვაა...“

ზოგჯერ სადამოლობით, ოკეანის პირას გასული, მთვარეს თვალს შევაკვებ და დავფიქრდები, — სამშობლოდან რა შორსა ვარ გადმოხვეწილი, — გამაჟრჟოლებს...

იმ დღეს ჩემს მეგობარს, გეოლოგსა და ჟურნალისტს ვანიკო ჯაფარიძეს დავურეკე თბილისში; ვუამბე ჩემი მოგზაურობის ამბები, თუ რა ვნახე, კაროლინასა და ჯორჯიაში, ალაბამასა და ტენესიში, ილინოისსა და მისურიში.

— ამ დღეებში ოჰაიოს შტატში ვაპირებ-მეთქი წასვლას.

— ხანდახან პასპორტში ჩაიხედე, პასპორტში, — მითხრა სიცილით.

ელდა მეცა! უკან მოვიხედე. მართლაც, რა დრო გასულა! მისმა სიტყვებმა ცივი მხაპივით იმოქმედა, თითქოს ფრთები შემიკვეცა... არადა, რას ვერჩი, სიმართლე მითხრა კაცმა! უბრალოდ, თავს არ ვუტყდები; რაკი ჯანი მომდევს, კიდევ ბევრის ნახვა მაქვს განზრახული, თორემ რა დროს ჩემი ხეტილია...

... საბრალო თომა! მისი ნატანჯი, ნაგვემი სხეული ცოლ-შვილისაგან შორს-შორს მიაბარეს მიწას...

მისთვის ერთადერთი ნუგეში ისღა იყო, მისმა გაზრდილმა, კეთილშობილმა ჯორჯმა ცოცხალს მიუსწრო, მანვე დაუხუჭა თვალები...

„...ჩემო ძვირფასო აღმზრდელი, ჩემო სიყრმის მეგობარო, მეტი არაფრის გაკეთება არ შემიძლია შენთვის. ნება მომეცი ამით გემსახურო და ტანი ჩემი მოსასახამით შევიმოსო...“

მე? მე რომ აქ შემომადამდეს, ამ უკიდევანო, უცხო მხარეში, სრულიად უცნობ ადამიანებს შორის, ვინღა დამიხუჭავს თვალებს? მაშინ მკვდარიც კი ვეღარ ვედირსები სამშობლოს მიწას... თანაც, რა საზიზღარია საგონავით ვებოვანი აქაური წითელმიწა...

...ზოგი ვაი-ქართველისგან შერისხული აკაკის სულს ვეთაყვანე – „დედაშვილობამ, ბევრს არ გთხოვ, შენს მიწას მიმაბარეო...“

ღმერთო დიდებულო! მხოლოდ ერთს გვევდრები, – გამამლებინე, ვიდრე ჩემი ბედკრული სამშობლოს მიწაზე დავდგამ ფეხს...

მერე მოხდეს რაც მოსახდენია...

P.S. ოჰაიოში მაინც წავედი. მთელი შტატი შემოვიარე, ცინცინატიდან კლივლენდამდე; სანდასკში, ერიას ტბის პირას, თანამემამულეებსაც შევხვდი, კუკური ლეკიშვილსა და როინ მეფარიძეს; ოჰაიოს ფანტასტიკურ მღვიმეშიც ვიყავი, შტატის დედაქალაქის კოლუმბუსის მახლობლად. ახლა პატარა, პროვინციულ ქალაქში ვარ, ლებანონში, რომლის დისშესანიშნაობათა შორის უმთავრესია 1803 წელს აგებული სასტუმრო „ოქროს ვერძი“ (Golden Lamb). ამ სასტუმროში სხვადასხვა დროს ამერიკის 10 პრეზიდენტი ნამყოფი; ასევე გამოჩენილი ადამიანები, – დიკენსი, მარკ ტვენი, ბიჩერ სტოუ...

აქ თვალისჩინივით უფრთხილდებიან წარსულის ხსოვნას. იმ ოთახებში, რომლებშიც ცნობილი ადამიანები ცხოვრობდნენ ხელუხლებლად აა შენარჩუნებული იმდროინდელი ინტერიერი, ავეჯი, ზოგიერთი ნივთი. ირგვლივ ყველაფერი სიძველით სუნთქავს, სასტუმრო მუდამ გადაჭვდილია. უფრო ხანდაზმულნი ეტანებიან აქაურობას. ალბათ, გასასწენებლად გარდასულ დღეთა...

სასტუმროს ღირეკციის თავაზიანი ნებართვით, ოთახში, რომელშიც ოდესღაც ბიჩერ სტოუ ცხოვრობდა ყვაილების თაიგული მივიტანე...

ლებანონი, ოჰაიოს შტატი, აშშ

სეზამ, გაილე!

ანუ ფიქრები მამონტის მღვიმის კარიბჭესთან

ოცი წლის ვიყავი, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ვახუშტის სახელობის გეოგრაფიის ინსტიტუტში რომ მივედი, კარტოგრაფიის განყოფილებაში. ეს იყო 1959 წელს.

ერთი წლით ადრე ინსტიტუტში დაარსებულა კარსტოლოგია-სპელეოლოგიის ლაბორატორია. ლაბორატორიაში მუშაობდნენ მღვიმეებზე, ბუნებაზე შეყვარებული ადამიანები, ნამდვილი ფანატიკოსები, – შალვა ყიფიანი, ზურაბ ტატაშიძე, გურამ თიკანაძე, არსენ ოქროჯანაშვილი, ბორის გერგელავა...

გურამ თიკანაძე ფოტოხელოვნებამ გაიტაცა და ჟურნალ „დროშაში“ გადავიდა.

სპელეოლოგიურ ექსპედიციაში მონაწილეობა რომ შემომთავაზეს, საამოვნებით დავთანხმდი, თუმცა მღვიმე არასოდეს მენახა. ასე მოვხვდი პირველად იაზონისა და სათაფლიას, ნავენახევისა და საკაჟიას, გოლოგანისა და ქვილიშორის, ყუმისთავის, აბრსკილისა და ოტაპის მღვიმეებში. მე მღვიმეების აგებმა მევალებოდა.

აღმოჩენის სინარულიც იმავე წელს განვიცადე.

სათაფლიას ნაკრძალის ტერიტორიაზე, ცნობილი მღვიმის მახლობლად, სულგანათებულმა პეტრე ჭაბუკიანმა მშრალ ხევეთან მიგვიყვანა. ხევი კლდესთან იხშობოდა.

ბატონმა პეტრემ თავისი განუყრელი ხელჯონი ხავსიან ლოდს მიუკაკუნა.

– დანამდვილებით ვიცი, ამ ნაზავის ქვეშ მღვიმეა, მაგრამ ვერასოდეს მოვიცალე შესასვლელი გამეწმინდა. სცადეთ, იქნებ თქვენ შესძლოთ.

ნესტიანი, ხავსგადაკრული ლოდები გვერდზე გაეზიდეთ. ერთ საათში ფსკერზე ხვრელი გაიხსნა, საიდანაც ჰაერი უბერავდა. ამან ძალა შეგვმატა. თავგამოდებით ვეკვეთეთ ლოდებს. ჩასასვლელი იმდენად გავაფართოვეთ, ადამიანი გაეტეოდა.

დაწოლილები წინ გაეხიხინათ. ვიწრო ხვრელით რამდენიმე მეტრში ნაღვენთებიან დარბაზში აღმოვჩნდით. ფსკერზე კამკამა ნაკადული გაედინებოდა, რომელიც ნაზავიდან ჟონავდა.

ოთხასი მეტრის სიგრძის მღვიმე ორიოდუ საათში ავგეგმე ბორის გერგელავასთან ერთად.

საოცარი გრძობა და გვეუფლა. დავაბიჯებდით ტალანებში, სადაც ჩვენამდე ძეხორციელს არ დაუდგამს ტერფი; არც თავლწინ გადაშლილი ზღაპრული პეიზაჟი უხილავს ვინმეს...

მეორე დღეს ბატონმა შალვა ყიფიანმა და ზურაბ ტატაშიძემ თბილისში დეპუტა აფრინეს, – გეოგრაფიის ინსტიტუტის დამაარსებელსა და პირველ დირექტორს, აკადემიკოს ალექსანდრე ჯავახიშვილს აუწყებდნენ, რომ ახალ მღვიმეს პირველ აღმოჩენთა უფლებით გეოგრაფიის ინსტიტუტის სახელი ეწოდა!

იმ წელს ბუნებამ დიდი გამოცდაც მოგვიწყო, – ოჩამჩირის რაიონში, ცნობილი აბრსკილის მღვიმის მახლობლად, ოტაპისთავის მღვიმის ბოლო დარბაზში ძლიერმა წყალდიდობამ მოგვისწრო; მე და არსენ ოქროჯანაშვილს ეს კინალამ სიცოცხლის ფასად დაგვიჯდა; დარბაზი ჩვენს თვალწინ სანახევროდ აივსო წყლით! ვიწრო ხვრელი, რომლითაც დარბაზში შემოვდით, წყალმა დაფარა და ჩაკეტილ სივრცეში აღმოვჩნდით, მაგრამ არსენის გაბედულებამ მიხსნა... მას შემდეგ მღვიმეში წყალდიდობამ რამდენჯერმე მომისწრო, მაგრამ ის პირველი გაკვეთილი მაინც განსაკუთრებული იყო...

იმ დღიდან მღვიმეები ჩემი ცხოვრების განუყოფელი ნაწილი გახდა.

მასხოვს, პირველი წიგნი მღვიმეებზე იყო ცნობილი ფრანგი სპელეოლოგის ნორბერ კასტერეს „ათი წელი მიწისქვეშ“, რომლის წინასიტყვაობა გამოჩენილმა ქართველმა გეოგრაფმა, მრავალი პრემიების ლაურეატმა, პროფესორმა ლევან მარუაშვილმა დაწერა. იგი ამავე ინსტიტუტის გეომორფოლოგიის განყოფილებას ხელმძღვანელობდა.

პირველად მაშინ გავიგე ამერიკისა და მსოფლიოს უდიდეს და უღამაზეს – მამონტისა და კარსლბადის მღვიმეებზე.

ექსპედიციიდან დაბრუნებისთანავე კარსტოლოგია-სპელეოლოგიის ლაბორატორიაში გადამიყვანეს, სადაც დღემდე ვმუშაობდი.

ლაბორატორიის თანამშრომლებთან ერთად ნაბიჯ-ნაბიჯ შემოვიარე საქართველოს კარსტული ზოლი, – რაჭა და სამაჩაბლო, იმერეთი და სამეგრელო, აფხაზეთის კარსტული მასივები, – არაბიკა, ბზიფი, წებელდა, ფანავი... ასობით მღვიმისა და უფსკრულის შესწავლაში ვმონაწილეობდი; პირველად ავგეგმე ახალი ათონის მღვიმე, რომელიც მალე კეთილმოეწყო და მთელ მსოფლიოში გახდა ცნობილი; საზღვარგარეთაც ვიმოგზაურე.

მინახავს პოლონეთისა და ბულგარეთის, ჩეხეთისა და სლოვაკეთის, უნგრეთისა და იტალიის უღამაზესი მღვიმეები; რა თქმა უნდა, ყირიმის, ურალისა და შორეული აღმოსავლეთის მღვიმეებიც მინახავს, მაგრამ ვერასოდეს წარმოვიდგენდი, ოდესმე ამერიკის მღვიმეებსაც თუ ვიხილავდი!

მოხდა სასწაული ჩემთვის! – ორი წლის წინ, გეოგრაფიის ინსტიტუტის დირექტორის, პროფესორ ზურაბ ტატაშიძისა და იმუნორეაბილიტაციის საერთაშორისო საზოგადოების პრეზიდენტის, აკადემიკოს რევაზ სეფიაშვილის დახმარებით ამერიკაში ჩამოვედი.

ხომ გრანდიოზულია მიწისზედა ამერიკა, გამაოგნებელი, თავბრუდამხვევი ინფრასტრუქტურით, მაგრამ არანაკლებ გრანდიოზული ყოფილა ამერიკის მიწისქვეშეთი!

ათეულ-ათასობით აღრიცხული და გამოკვლეული; 140-ზე მეტი კეთილმოწყობილი მღვიმე, – აი ამერიკელ სპელეოლოგთა ნაღვაწი! ამდენი მღვიმე მსოფლიოს არც ერთ ქვეყანაში არაა აღრიცხული! კეთილმოწყობილ მღვიმეებს ყოველწლიურად ასეულ-ათასობით ადამიანი ათვალიერებს. ზოგიერთ მათგანს ეროვნული პარკის სტატუსი აქვს მინიჭებული!

ამერიკის მღვიმეების გაცნობას ერთი სიცოცხლე არ ეყოფა. ვცდილობ, სურვილი ნაწილობრივ მაინც დავიკმაყოფილო. უკვე მოვინახულე კოპწია „რუბი ფოლსი“ მიწისქვეშა ჩანჩქერით ბოლო დარბაზში; და „დაკარგული ზღვის“ მღვიმე – მსოფლიოში ყველაზე დიდი მიწისქვეშა ტბით – ჩატანუგასთან, ტენესის შტატში; შესანიშნავი არქეოლოგიური ძეგლი, – „რასელის მღვიმე“ და დიდებული „კათედრალური“, – ალაბამას შტატში; განუმეორებელი ოჰაიოს მღვიმე – შტატის დედაქალაქის, კოლუმბუსის მახლობლად, მაგრამ მამონტის მღვიმის ნახვას ვერა და ვერ ველირსე.

როგორც ბიბლიაშია, – ითხოვე და მოგცემა; ეძებე და იპოვი; დააკაკუნე და გაგიღებენ (მათე 1.1), და მეც შევთხოვდი უფალს, – საქართველოში მამონტის მღვიმის უნახავად ნუ მიმაბრუნებ-მეთქი.

უფალმა ისმინა ჩემი თხოვნა...

დღეს აქ ვარ, მსოფლიოში ყველაზე გრძელი (550 კმ!!) – მამონტის მღვიმური სისტემის კარიბჭესთან... რამდენიმე წუთში ასრულდება ჩემი ოცნება!

– გმადლობ უფალო!

სეზამ, გაიღე!

კეივ სიტი; კენტუკის შტატი, აშშ

წიგნი თბილისსა და ნიუ-იორკს შორის გაქრა...

მეტად სამწუხარო ამბავი შემატყობინეს თბილისიდან, – ჩემი ძვირფასი მეგობარი, დიდებული პოეტი და ჟურნალისტი ლაშა გახარია გარდაცვლილა...

უმაღლესი საერთო მეგობარს გიგლა გობეჩიას დავურეკე. ჩვენ არაერთხელ მოგვისმენია ლაშას ლექსები. ბევრჯერ გვითხვია მისთვის, – თავი მოეყარა და წიგნად გამოეცა...

– რაო! ჯერ ადრეაო! – ჯიუტად იმეორებდა; სასტიკად მომთხონენი იყო საკუთარი თავისადმი.

გიგლასგან გავიგე, – ცოტა ხნის წინ ლაშას ლექსების ორი კრებული დაბეჭდილა.

– რაჩვეულებრივი შეხვედრა მოუწვევსო მშობლიურ რაიონში, წიგნის პრეზენტაციის დროს...

სამწუხაროდ, უკანასკნელი აღმოჩნდა მისი გამოსვლა ფართო საზოგადოების წინაშე...

* * *

ორი კვირის წინ თბილისიდან მორიგი ფოსტა გამომიგზავნეს. დღეებს ვითვლიდი, ისე მეჩქარებოდა, რაკი ვიცოდი, – ლაშას წიგნს მიგზავნიდნენ...

დღეს, როგორც იქნა, ფოსტა მოვიდა. ყველაფერი უკლებლივ მოვიდა, – კობა ხარაძის მიერ შედგენილი ენციკლოპედიური ცნობარი ქართველ მოგზაურებსა და გეოგრაფებსზე; პროფ. სოსო სიგუას მიერ შედგენილი აკადემიკოს ვახტანგ ბოჭორიშვილის წიგნი, – „ჩვენ გვაქვს საერთო სამშობლო“; ლინა ბარათაშვილის „მზითვის წიგნი“; ჟურნალ „პრეს-პრემიერის“ ბოლო ნომერი, 30-მდე სხვადასხვა გაზეთი, მაგრამ სამწუხაროდ, ლაშა გახარია წიგნი აღარსად იყო!

მაშინვე შინ დავრეკე – ერთი და სამ კილოგრამიანი ბანდეროლები გამოუგზავნიათ დავით აღმაშენებლის გამზირზე მდებარე ცენტრალური საფოსტო განყოფილებიდან; გადაუხდიათ 66 ლარი. ერთ ბანდეროლზე დაკრულია 37 (!) მარკა, რომელიც ბეჭდით თერთმეტჯერაა დამოწმებული!

– ბანდეროლები ჩვენს თვალწინ შეფუთაო მეტად სათნო ქალბატონმა, – მითხრეს ჩემიანებმა.

ამერიკაში გზავნილები დაუზიანებლად მივიღე. გამოდის, რომ ლაშა გახარია „ლექსების კრებული“ საღვთად, თბილისსა და ნიუ-იორკს შორის „აორთქლდა“...

თავდაპირველად აღვშოთდი. ფაქისი გამოგზავნას ვაპირებდი საფოსტო განყოფილებაში, მაგრამ გადავიფიქრე. იქნებ გავიკვირდეთ, მაგრამ... გამიხარდა კიდეც!

ცუდ წიგნს ვინ იპარავს? ცუდ წიგნს მაკულატურად აბარებენ. ზოგჯერ უფრო მკაცრადაც ექცევიან, – საჯაროდ წვავენ, თუმცა ამას უფრო „ცუდი“ ავტორის „ხათრით“ სჩადიან...

თავი დავიმშვიდე, – ვინც ის წიგნი ამოიღო, ალბათ, ჭეშმარიტი პოეზიის მოყვარული იყო; ლაშას წიგნის ფასი და ყადრი იცოდა, მაგრამ ყიდვის საშუალება არ ჰქონდა-მეთქი.

მე კიდეც გამომიგზავნიან ლაშას ლექსების კრებულს;

ასე რომ ალალი იყოს, ვინც წაიღო...

* * *

ძვირფასო ლაშა! ვაგლახ, რომ ჩვენი შეხვედრა 1999 წლის 2 ნოემბერს, გამომცემლობა „სამშობლოს“ წინ უკანასკნელი აღმოჩნდა...

იმ დღეს ვაჟა ეგრისელი და ნარო კოლხელიც შემოგვიერთდნენ. ტრანსპორტის ხმაურს გავერიდეთ, გამომცემლობის ეზოში შევედით. იქ, შედარებით სიმყუდროვეში, წაგვიკითხე შენი „ოდა სიყვარულს“... გაგვაოცე, გაგვაოგნე, მაგრამ ჩვენი თხოვნა, – შენი ლექსები წიგნად გამოგვეცა, კვლავ შორს დაიჭირე...

ორი კვირის შემდეგ, ამერიკაში წამოვედი 12 თვით. სამწუხაროდ, გამიგრძელდა აქ ყოფნა, – 4 წელია, აქ ვარ...

ვაგლახ, რომ ამიერიდან ვერასოდეს გავიგონებ შენს ხმას...

ისე, ყველანი სიკვდილის შვილებ – ჩემს ბედკრულ სამშობლოში დაბრუნებამდე ნუ დამიღამებს გზასავალს. – მოხდეს, რაც მოსახდენია...

...ძვირფასო ლაშა! სხვა არაფერი შემიძლია; თერთმეტ აპრილს კლივლენში წავალ, ბერძნულ ეკლესიაში, სანთელს დავინთებ და უფალს შევავედრებ შენს სულს...

ფლორიდა, აშშ

ლივორნო...

სიკვდილს ჩაეძინა პიკასოს ბაგეზე,
ჟანა თავს იკლავდა ღამით შინ,
ელისეს მინდვრები

ჰყვებოდნენ მხატვრებზე
ჭორები დაჰქონდათ პარიზში.

ლივორნო, მაღამ ლივორნო,
მონმარტრი, შატო-ბელ-გარდი,
ლუვრი, მოდილიანი, უტრილო,
რივერა, სუტინი, რემბრანტი.

სადა ხარ, ვისთან ხარ მოდილიან,
გამშრალა ცრემლი და მწუთხეა
პარიზში ძველებურად მოგელიან,
ჟანაც დაგეძებდა წუხელის.

სენი შეეყარათ სენის ნაპირებსაც,
რამდენი ხანია ვინ მოსთვლის,
ანლა ატირდება ნოტრ-დამი –
ტადარი პარიზის ღვთისმშობლის.

აჰა, მომწიფდა ზამთარიც აშარა
და ირგვლივ ყველაფერს
თეთრი გადაედო,
მიწიდან გაისმის ჟანა... ჟანა... ჟანა...
მოგძახის მთვრალი ამაღლო.

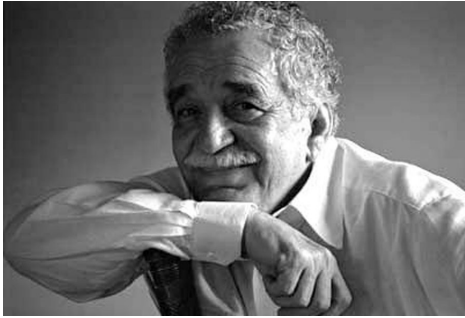
სიკვდილს ჩაეძინა პიკასოს ბაგეზე,
ჟანა თავს იკლავდა ღამით შინ,
ელისეს მინდვრები
ჰყვებოდნენ მხატვრებზე
ჭორები დაჰქონდათ პარიზში.

ოქტომბერივით სავსე გაქვს მხრები,
ვერ მოგაყარე ყვავილთა წყება,
მე ყოველ ზამთარს უშენოდ ვხვდები
და გული ათას რამეზე მწყდება.
გარეთ სუსხია, გამიღე კარი,
ვიცი, ძნელია, მე ესეც მესმის
და თოვლი, შენი შეშლილი ქმარი,
საცაა მოვა და გუნდას მესვრის.
ანლა, როდესაც სიზმრებს ვალაგებ,
ვით ჩემს ოთახში დაგროვილ ნივთებს,
შემოაფრინდა ცისკარს მამალი,
როგორც სიცივე-დახეთქილ ფილტვებს.
რამდენი რამე სათქმელი დამრჩა,
არ მახსოვს, რწმენა როდის დაგკარგე,
ციდან მოფრინავს ცისფერი ყანჩა
და მოაქვს ფრთებით თოვლის ფარდავი
სული გაექცა ცას და მიწასაც,
ღვთისმშობლის ხატთან იწვნენ ვარდები
და სევდით დაღლილ კვაზიმოდოებს
ელანდებოდათ ესმერალდები.
გარეთ სუსხია, გამიღე კარი,
ვიცი, ძნელია, მე ესეც მესმის
და თოვლი, შენი შეშლილი ქმარი,
საცაა მოვა და გუნდას მესვრის.

ავტობორტრეტი

მიდი – მოვდივარ აღმაც და დაღმაც,
რას ველოდები ნეტავ, ვინ იცის,
და ხშირად როცა მახარებს რაღაც,
გულის სიღრმეში ღმერთი იცინის.
დავეძებ, ვსუნთქავ, ვცხოვრობ ვიღაცით,
ვერ გამიგია, სად ვარ და რა ვარ
და, როგორც კაცი ჭრელი ნიღაბით,
საკუთარ სახეს ვაჩენ და ვჩქმალავ.
ვეფოფინები გალეულ ღღეთა,
ჩრდილებს და ფიქრებს,
როგორც სამარხებს,
ხშირად მატყუებს სიყალბე ფერთა,
და ყველაფერზე ისე ვხარხარებ,
რომ სულერთია თვალის გახელა
და ისმის მხოლოდ მოთქმა-გოდება,
ვინ გამიჩინა დარდი იმხელა,
რომ თვითონ დარდიც შეგეცოდება?!
მიდი მოვდივარ აღმაც და დაღმაც,
რას ელოდება გული, ვინ იცის,
და ხშირად როცა მახარებს რაღაც,
გულის სიღრმეში ღმერთი იცინის.

იანა ზუხუბიანი დაიბადა 1977 წელს. თსუ-ს ფილოლოგიური ფაკულტეტის დამთავრების შემდეგ, 15 წელზე მეტია მუშაობს პრესაში – წერს სტატიებს, არის საბავშვო გამოცემების რედაქტორი, მშობლებისთვის განკუთვნილი ვებგვერდის – mshoblebi.ge-ს რედაქტორი. თარგმნის უცხოურ ლიტერატურას და წერს მოთხრობებს, რომელთაგან რამდენიმემ სხვადასხვა ლიტერატურულ კონკურსზე ჯილდო მიიღო.

გაბრიელ გარსია მარკესი

ძალიან მოხუცი კაცი უშველებელი ფრთებით

ზედიზედ სამი დღე გადაუღებლად წვიმდა და ძლივს ასწრებდნენ სახლში შემძვრალი კიბორჩხალების მოგერიებას; ორნი ჯოხებს ურტყამდნენ, პელაიო კი მათ წყლით დაფარული ეზოს გავლით ზღვისკენ მიათრევდა და წყალში ყრიდა. გასულ დამეს ახალშობილს სიცხემ აუწია; ჩანს, სინესტემ და სიმყრალემ გამოიწვია. სამშაბათიდან სამყარო საყოველთაო სევდამ მოიცვა: ცა და ზღვა რაღაც მოფეფრფლისფრო-მონაცრისფრო მასად აიზილა ერთმანეთში; პლაჟი, რომელიც მარტში ქვიშის ნაპერწკლებით ბრჭყვიალებდა, ჭუჭყისა და დამპალი მოლუსკების ტბორად გადაიქცა. შუადღისასაც კი ისე ბნელოდა, პელაიო ვერაფრით არჩევდა, პატიოს¹ შორეულ კუთხეში რა შარიშურობდა და ვინ კენესოდა ასე საბრალობლად. მხოლოდ სულ ახლოს მისულმა აღმოაჩინა, რომ ეს მოხუცი, ძალიან მოხუცი ადამიანი იყო, რომელიც ტალახში პირქვე ჩამხობილიყო და წამოდგომასა ცდილობდა, მაგრამ ვერ ახერხებდა – უშველებელი ფრთები უშლიდა ხელს.

მოჩვენებით დამფრთხალი პელაიო ცოლისკენ – ელისენდასკენ გაიქცა, რომელიც იმ დროს ავადმყოფ ბავშვს ცივ

საფენებს ადებდა. ორივენი გარინდულნი შეჰყურებდნენ ჭუჭყში მწოლიარე არსებას. მაწანწალასავით ეცვა. უფერული თმის რამდენიმე ბულული შიშველ თავის ქალაზე მიჰკვროდა, პირში თითქმის არ დარჩენოდა კბილები და სახეზეც არავითარი ანგელოზური დიდებულება არ ეწერა. უშველებელი შევარდნის ფრთები, ნახევრად გაბრღვენილი, ეზოს გაუვალ ტალახში ჩაფლულიყო. პელაიო და ელისენდა ისე დიდხანს და დაჟინებით ათვალიერებდნენ, რომ ბოლოს მიეჩვივნენ მის უცნაურ სახეს და ლამის ნაცნობადაც მოეჩვენათ. ცოტა გაუთამამდნენ და გამოელაპარაკნენ კიდევ, მანაც რაღაც გაუგებარ დიალექტზე, ზღვაოსნის ხრინწიანი ხმით უპასუხა. ხანგრძლივი მსჯელობის გარეშე, ისე, რომ იმავე წამს გადაავიწყდათ მისი უცნაური ფრთები, გადაწყვიტეს, რომ ის რომელიღაც უცხოური ხომალდის მეზღვაური იქნებოდა, რომელმაც ქარიშხლის დროს კატასტროფა განიცადა. თუმცა ყოველი შემთხვევისთვის მაინც უნემეს ამქვეყნად ყოვლისმცოდნე მეზობელს. ამ უკანასკნელს თვალის ერთი შევლებაც ეყო, რომ მათი წინადადება უკუეგდო.

– ეს ანგელოზია, – უთხრა დაბეჯითებით, – უეჭველია, ბავშვისთვის გამოგზავნეს,

მაგრამ საბრალო ისეთი ბებერია, ასეთ ნაიღვარს ვერ გაუძლო და მიწაზე დაენარცხა.

მაღე მთელ არემარეს მოედო, რომ პელაიომ ნამდვილი ანგელოზი დაიჭირა. ვერავინ გაბედა ხელი აეწია მის მოსაკლავად, თუმცაღა ყოველისმცოდნე მეზობელი ამტკიცებდა, რომ თანამედროვე ანგელოზები სხვა არავინ არიან, თუ არა ღვთის წინააღმდეგ ძველისძველი ამბოხის მონაწილენი, რომელთაც ზეციური სასჯელის აცილება მოახერხეს და მიწას შეეფარნენ. დღის დარჩენილი ნაწილი პელაიო სამზარეულოს ფანჯრიდან ადევნებდა მას თვალს, თან ყოველი შემთხვევისთვის ხელში თოკი ეჭირა, საღამოს კი ტალახიდან ამოათრია ანგელოზი და საქათმეში ქათმებთან ერთად გამოკეტა. შუაღამისას, როცა წვიმამ, როგორც იქნა, გადაიღო, პელაიო და ელისენდა ისევ განაგრძობდნენ კიბორჩხალებთან ბრძოლას. ცოტა მოგვიანებით ბავშვს გამოეღვიძა და ჭამა მოითხოვა – სიცხეს მთლად დაეწია. მაშინ კი დიდსულოვნების შემოტევა იგრძნეს და გადაწყვიტეს, რომ ანგელოზისთვის ტივს შეკრავდნენ, მტკნარ წყალს და სამი დღის სამყოფ პროდუქტს მისცემდნენ და ტალღების ნებაზე მიუშვებდნენ. მაგრამ როცა გამთენიისას პატიოში გავიდნენ, სოფლის თითქმის ყველა მცხოვრები დაინახეს: საქათმის წინ შეჯგუფულები ყოველგვარი სულიერი მღელვარების გარეშე შეჭყურებდნენ ანგელოზს და მავთულის ბადის ნახვრეტებში პურის ნამცეცებს ტენიდნენ, თითქოს ზოოპარკის ცხოველი ყოფილიყოს და არა ზეციური ქმნილება.

შვიდი საათისთვის პადრე გონსაგა მოვიდა, უჩვეულო ამბით შემოფოთებული. ამ დროს საქათმესთან უფრო საპატიო მაყურებელი შეიკრიბა – ახლა ყველა იმაზე მსჯელობდა, რა მომავალი ელოდა ტყვეს. მიაბიტებს მიაჩნდათ, რომ მას სამყაროს ალკალდად² დანიშნავდნენ, უფრო საზრიანები კი ვარაუდობდნენ, რომ მას გენერლად ქცევის ბედნიერება ხვდებოდა წილად, რომელიც ყველა ომს მოიგებდა. ზოგიერთი ფანტაზიორი გამოთქვამდა მოსაზრებას, რომ ჯობდა აქ დაეტოვებინათ როგორც მწარმოებელი, რათა ფრთოსნებისა და ბრძენი ადამიანების ახალი ჯიში გამოეყვანათ, რომელიც ქვეყნიერებაზე წესრიგს დაამყარებდა. პადრე გონსაგა, სანამ მღვდელი გახდებოდა, ხის მჭრელი

იყო. მავთულის ბადესთან მისულმა ნაჩქარევად გაიხსენა ყველაფერი, რაც კატეხიზისიდან იცოდა, და მერე მოითხოვა, საქათმის კარი გაეღოთ, რომ ახლოდან შეეხედა ამ უღონო მამრისთვის, რომელიც გაშეშებული ქათმების გარემოცვაში თვითონაც უშველებელ უსუსურ ფრინველს დამსგავსებოდა.

კუთხეში იჯდა, მზისთვის მიეფიცებინა თავისი გადამწილი ფრთები, სკინტლებსა და საუზმის ნარჩენებს შორის დასვენებული, რომლითაც გამთენიისას გაუმასპინძლდნენ. როცა პადრე გონსაგა საქათმეში შევიდა და ლათინურად მიესალმა, ყველაფრისადმი გულგრილმა არსებამ ოდნავ ასწია თვალები, რომლებიც თითქოსდა აბლაბუდებით ჰქონდა დაფარული და რაღაც წაიბუტბუტა თავის დიალექტზე. მღვდელმა იეჭვა, აქ ყველაფერი რიგზე ვერ არისო, რაკი ამ ქმნილებას ღვთის ენა არ ესმოდა და არ იცოდა მის მსახურთა პატივისცემა. ყურადღებით მიაჩერდა და აღმოაჩინა, რომ ეს თვითმარქვია ანგელოზი მეტისმეტად ჰგავდა ადამიანს: მაწანწალობის აუტანელი სუნი სდიოდა, ფრთებში პარაზიტები უფუთფუთებდნენ, მსხვილი ბუმბულები მიწიურ ქარებს გაეცვიოთა, და საერთოდაც, მის უპოვრულ სახეში არაფერი შეესაბამებოდა აღმატებულ ანგელოზურ რანგს. პადრე გონსაგამ საქათმე დატოვა და მრევლს მოკლე ქადაგებით მიმართა იმ ხიფათების შესახებ, რომელსაც მცირედმორწმუნეობა შეიცავს. მათ შეახსენა, რომ ეშმაკს ნიღბის მორგების მავნე ჩვეულება აქვს, რათა გულჩვილები აცდუნოს. ბოლოს პადრემ სამართლიანად შენიშნა, რომ თუ ფრთები არ არის არსებითი ელემენტი შევარდენსა და თვითმფრინავს შორის სხვაობის განსასაზღვრად, მით უფრო ნაკლები ხარისხით შეიძლება ისინი გამოდგეს ანგელოზების ამოსაცნობად. თუმცა მაინც აღუთქვა მრევლს, ეპისკოპოსისთვის მიეწერა წერილი, რათა მას მიეწერა პრიმასისთვის, იმას თავის მხრივ – რომის პაპისთვის, რამეთუ საბოლოო ვერდიქტი ყველაზე უმაღლესი ინსტანციიდან უნდა მოსულიყო.

სიფრთხილისკენ მისი მოწოდება უნაყოფო ნიადაგზე მოხვდა. ცნობა დატყვევებული ანგელოზის შესახებ ისეთი სისწრაფით გავრცელდა, რომ რამდენიმე საათის შემდეგ პატიო ბაზრის მოედანს დაემსგავსა და ჯარის გამოძახებამ მოუწიათ, რომ შაშხანებით დაეშალათ ბრბო, რომელსაც ყოველ წუთს შეეძლო სახლი

გადაენგრია. ელისენდას ზურგი ეტკინა დაუსრულებელი ნაგვის წმენდისგან და თავში შესანიშნავი აზრი მოუვიდა: პატიო შემოეღობა და შემოსვლის საფასურად თითოეულისგან. ვისაც ანგელოზის დანახვა მოესურვებოდა, ხუთი სენტავო აელო.

ხალხი მარტინიკიდანაც კი მოდიოდა. ერთხელ მოხეტიალე ცირკი ჩამოვიდა, მფრინავი აკრობატით, რომელმაც რამდენჯერმე გადაიფრინა ბზულით ბრბოს თავზე, მაგრამ არავინ მიაქცია ყურადღება, რადგან მას ღამურის ფრთები ჰქონდა და არა ანგელოზის. სასოწარკვეთილი სნეულები მთელი კარიბის სანაპიროდან მოემართებოდნენ განკურნების ძიებაში: უბედური ქალი, რომელიც ბავშვობიდან ითვლიდა თავისი გულისცემას და უკვე თვლა არეოდა; ტანჯული იამაიკიდან, რომელიც ვერაფრით ახერხებდა დაძინებას, რადგან ვარსკვლავების ხმაური ტანჯავდა; მთვარეული, რომელიც ყოველ ღამე დგებოდა, რომ დღისით გაკეთებული დაენგრია, და სხვა ნაკლებ საშიში დაავადებებით გათანგულნი. ამ ალიაქოთში, რომლისგანაც მიწა ზანზარებდა ხოლმე, პელაიო და ელისენდა კი გადაიქანცნენ, მაგრამ ბედნიერებიც იყვნენ – თითქმის ერთ კვირაში ფულით გამოავსეს ლეიბები, მომლოცველების მწკრივი კი, რომელიც ანგელოზის სანახავად თავის რიგს ელოდა, სულ უფრო იჭიმებოდა, ჰორიზონტის მიღმა ჩაკარგული.

ანგელოზი ყოველივე ამით სულაც არ ჩანდა კმაყოფილი. მისი სამყოფელის შესასვლელთან მომლოცველების მიერ დატოვებული სანთლების ჯოჯოხეთური სიმხურვალით სასოწარკვეთის პირას მისული იმითდა იყო დაკავებული, რომ საქათმეში ეძებდა ადგილს, სადაც ცოტა უფრო მყუდროდ მოთავსდებოდა. თავდაპირველად ქაფურის კრისტალებით ცდილობდნენ მის გამოკვებას, რომლებიც, თუ მეცნიერ მეზობელს დაუჯერებდით, ანგელოზების მთავარი საკვები ყოფილა. მაგრამ მათზე უარი თქვა, ისევე როგორც უარს ამბობდა მადის აღმძვრელ საუნძებზე, მომლოცველები რომ ეზიდებოდნენ – არავინ იცოდა, იმის გამო, რომ მართლა ანგელოზი იყო, თუ უბრალოდ სიბერისგან. მხოლოდ ბადრიჯნის ხიზილალას მიირთმევდა. ჩანდა, რომ მისი ერთადერთი ზებუნებრივი თვისება მოთმინება გახლდათ, განსაკუთრებით პირველ დღეებში, როცა ქათმები უნისკარტებდნენ, მის ფრთებში ჩაბუდებულ პარაზიტებზე ნადირობისას, და

როცა ხეიბრები აგლეჯდნენ ბუმბულებს, რომ ჭრილობებზე მიედოთ, ნაკლებ ღვთისმოშიშნი კი ქვებს ესროდნენ, რათა წამოდგარიყო და მისი უკეთ შეთვლიერება შესძლებოდათ. მხოლოდ ერთადერთხელ გამოიყვანეს წყობილებიდან, როცა ფერდზე გახურებული შანთი მიადეს, რომლითაც ხბოებს დაღავდნენ – ისე დიდხანს იწვა უძრავად, ხალხმა გადაწყვიტა შეემოწმებინა, ხომ არ მოკვდა. საწყალი შეკრთა, წამოხტა, რაღაცას გაჰყვიროდა თავის გაუგებარ ენაზე, ცრემლებით ავსებოდა თვალები, რამდენჯერმე შემოჰკრა ფრთები და ქათმის სკინტლისა და მტვრის ბული დააყენა, და ეს მოულოდნელი სულის გამყინავი შემოტევა მიღმიერი სამყაროს სუნთქვას ჰგავდა. მართალია, ბევრმა ჩათვალა, რომ ეს ტკივილის ჩვეულებრივი რეაქცია იყო და არა სიბრაზის, ამ შემთხვევის შემდეგ მაინც ცდილობდნენ არ შეეშვოთებინათ, რადგან ყველა მიხვდა, რომ მისი სიმშვიდე ქარიშხლის სიმშვიდეს ჰგავდა და არა პენსიაზე გასული სერაფიმის პასიურობას.

ტყვის ჭეშმარიტი ბუნების უმაღლესის მიერ ამოხსნის მოლოდინში პადრე გონსაგა ამაოდ ცდილობდა თავისი ქარაფშუტა სამწყსოს გონში ჩავადებას. მაგრამ ჩანდა, რომში აზრზეც არ იყვნენ, თუ რას ნიშნავს სიჩქარე. დრო იმაში გადიოდა, რომ დაედგინათ, ჰქონდა თუ არა უცხო სჭიპი, აღმოჩნდა თუ არა მის ენაში რაიმე მსგავსი არამეულისა, რამდენი მისნაირი შეიძლებოდა მოთავსებულიყო ქინძისთავზე და ხომ არ იყო ის უბრალოდ ფრთიანი ნორვეგიელი. ბრტყელ-ბრტყელ წერილებს ალბათ დასასრული არ ექნებოდა, აქეთ და იქით, იქით და აქეთ, საუკუნის აღსასრულამდე, ერთხელაც ბედისწერას რომ არ მოელო ბოლო მღვდლის ტანჯვისთვის.

ისე მოხდა, რომ იმ დღეებში კარიბის სანაპიროზე მოხეტიალე მორიგი ატრაქციონი ჩამოვიდა. ნაღვლიანი სანახაობა იყო – ქალი, რომელიც ობობად გადაქცეულიყო იმის გამო, რომ ერთხელ მშობლებს არ დაუჯერა. ქალი-ობობას ნახვა უფრო იაფი ღირდა, ვიდრე ანგელოზის, გარდა ამისა, ნებადართული იყო მისთვის ნებისმიერი შეკითხვის დასმა მისი უჩვეულო გარეგნობის თაობაზე, მისი დათვლიერება წინიდან თუ უკნიდან, რათა არავის გასჩენოდა ეჭვი აღსრულებული ღვთიური სასჯელის ჭეშმარიტებაში. ეს იყო ცხვრის ზომის ამაზრზენი ტარანტული, ნაღვლიანი ქალის თავით. ხალხი განცვიფრებაში მოდიოდა არა

იმდენად ამ ჯოჯოხეთის ბინადრის გარეგნული იერის გამო, რამდენადაც იმ მწუსარე გულწრფელობით, რომლითაც ქალი-ობობა თავისი უბედურების წვრილმანებს ჰყვებოდა. პატარა გოგონა ერთხელ ცეკვაზე გაქცეულა მშობლების ნების საწინააღმდეგოდ და როცა მთელი ღამის ცეკვის შემდეგ ტყის ბილიკით შინ ბრუნდებოდა, საზარელმა ქუსილმა ცა ორად გააპო, გახსნილ ნაპრალში დამაბრმავებელი მეხი გამოვარდა და გოგონა ობობად აქცია. მისი ერთადერთი საკვები გატარებული ხორცის ნამცეცები იყო, რასაც ხალხი ხანდახან პირში უყრიდა. მსგავს სასწაულს – მიწიერი სიმათლისა და ღვთიური სასჯელის განსახიერებას – ბუნებრივია, უნდა დაეჩრდილა ქედმაღალი ანგელოზი, რომელიც მზერის ღირსადაც კი არ აგდებდა უბრალო მოკვდავებს. გარდა ამისა, ის რამდენიმე სასწაული, რომელსაც ხალხის მონაჭორის თანახმად ანგელოზს მიაწერდნენ, მის გარკვეულ გონებრივ არასრულფასოვნებას უფრო ააშკარავებდა: უსინათლო მოხუცმა, რომელიც შორი მხარიდან მოსულიყო განსაკურნებლად, თვალის ჩინი ვერ დაიბრუნა, სამაგიეროდ სამი ახალი კბილი ამოუვიდა; დამბლადაცემული ფეხზე ვერ დადგა, მაგრამ კინაღამ ლატარია მოიგო; კეთროვანს კი წყლულებიდან მზესუმზირები ამოეხარდა. ეს ყველაფერი დაცინვას უფრო ჰგავდა, ვიდრე წმინდა საქმეებს და საფუძვლიანად შეარყია ანგელოზის რეპუტაცია, ქალმა-ობობამ კი თავისი გამოჩენით საერთოდაც გადაუსვა ხაზი. სწორედ მაშინ საბოლოოდ დაემშვიდობა პადრე გონსაგა მტანჯველ უძილობას და პელაიოს პატივცემულს იხევე გაპარტახდა, როგორც მაშინ, როცა სამი დღე ზედიზედ გადაუღებლად წვიმდა და კიბორჩხალები ოთახებში დასეირნობდნენ.

სახლის პატრონები ბედს არ ემდურდნენ. შეგროვილი ფულით დიდი ორსართულიანი სახლი ააშენეს, აივნითა და ბაღით, მაღალ ფეხებზე შემდგარი, რომ ზამთარში კიბორჩხალებს არ შეეწუხებინათ, და ფანჯრებზე გისოსებით, რომ ანგელოზები არ შეფერენილიყვნენ. ქალაქთან ახლოს პელაიომ კურდღლის საშენი მოაწყო და საბოლოოდ თქვა უარი ალგვასილის (3) თანამდებობაზე, ელისენდამ კი გალაქული მაღალქუსლიანი ფეხსაცმელი იყიდა და ბევრი აბრეშუმის კაბა, რომელიც მზეზე ფერს იცვლიდა და როგორც იმ დროს კვირაობით

მესაზე ყველაზე წარჩინებულ სენიორებს ეცვათ. საქათმე ერთადერთი ადგილი იყო, რომელსაც პატრონები ყურადღებას არ აქცევდნენ. თუ ხანდახან მაინც რეცხავდნენ ან შიგნით ნაგავს წვაავდნენ, ეს სულაც არ კეთდებოდა ანგელოზის სახეიროდ, არამედ რამენაირად რომ შებრძოლებოდნენ იქიდან გამომავალ სიმყრალეს, რომელიც ახალი სახლის ყველა კუთხეში ავი სულივით იჭრებოდა.

თავდაპირველად, როცა ბავშვმა ფეხი აიდგა, აკვირდებოდნენ, რომ საქათმესთან მეტისმეტად ახლოს არ მისულიყო. მაგრამ თანდათანობით მიეჩვივნენ ამ სუნს და ყველა შიშმა გაუარათ. ასე რომ, ჯერ კიდევ მანამდე, სანამ ბავშვი სარძევე კბილებს გამოიცვლიდა, დაბრკოლების გარეშე დაიწყო საქათმეში შეძრომა მავთულის ბადის სხვადასხვა ნახვრეტიდან. ანგელოზი მასთანაც ისეთივე უშუური იყო, როგორც სხვა მოკვდავებთან, მაგრამ ძალღური მორჩილებით იტანდა მის ყველა სასტიკ ბავშვურ საქციელს. ჩუტყვავილა მათ ერთად მოიხადეს. ექიმმა, რომელიც ბავშვს მკურნალობდა, ვერ გაუძლო ცდუნებას და ანგელოზიც გასინჯა. აღმოაჩინა, რომ მას ძალიან სუსტი გული ჰქონდა და თირკმელებიც არაფრად უვარგოდა – საოცარია, აქამდე კი როგორ იყო ცოცხალი. თუმცა ექიმი ყველაზე მეტად მისი ფრთების აგებულებამ გააოგნა. ისინი ისე ბუნებრივად აღიქმებოდა ამ აბსოლუტურად ადამიანურ ორგანიზმში, რომ გამოცანად რჩებოდა, სხვა ადამიანებსაც რატომ არ ჰქონდათ ასეთივე ფრთები.

იმ დროისთვის, როცა ბიჭუნა სკოლაში წავიდა, მზესა და წვიმას საბოლოოდ დაენგრია საქათმე. გათავისუფლებული ანგელოზი წინ და უკან დაბორილობდა, დაუძღურებული მთვარეულივით. საძინებლიდან ცოცხით მის გაძევებას ვერ ასწრებდნენ, რომ უკვე სამზარეულოში ედებოდათ ფეხებში. თითქოს ერთდროულად შეეძლო რამდენიმე ადგილას ყოფნა. პატრონები ეჭვობდნენ კიდევ, რომ ის ორდებოდა, საკუთარ თავს იმეორებდა სახლის სხვადასხვა კუთხეში და სასოწარკვეთილი ელისენდა გაჰყვიროდა, რომ ეს ნამდვილი წამება იყო – ანგელოზებით სავსე ამ ჯოჯოხეთში ცხოვრება. ანგელოზი ისე მოსუსტდა, რომ თითქმის ვეღარ ჭამდა. ჩამქრალი თვალებით ვეღარაფერს არჩევდა, ძლივს დაბარბაცებდა, საგნებს ეჯახებოდა; ფრთებზე რამდენიმე გაქუცული

ბუმბულიდა შემორჩენოდა. პელაიოს შეეცოდა, საბანში გაახვია და ფარდულში წაიყვანა დასაძინებლად. მიაშინდა შენიშნეს, რომ ღამდამობით სიცხე ჰქონდა და ისე ბოდავდა, როგორც ის ბებერი ნორვეგიელი, ერთხელ ადგილობრივმა მეთევზეებმა ზღვის ნაპირას რომ აიყვანეს. პელაიო და ელისენდა გვარიანად შეშფოთდნენ – ბრძენ მეზობელსაც კი არ შეეძლო მათთვის ეთქვა, რა უნდა ექნათ მკვდარი ანგელოზისთვის.

მაგრამ ანგელოზი სულაც არ ფიქრობდა სიკვდილს: ეს ყველაზე მძიმე ზამთარიც გადაიტანა და მზის პირველივე სხივთან ერთად მომჯობინდა. რამდენიმე დღე უძრავად იჯდა პატიოში, უცხო თვალთაგან მოფარებული, მერე კი მისი თვალები ისევ გაღიავდა, უწინდელი შუშის გამჭვირვალობა შეიძინა. ფრთებზე დიდი მკვრივი ბუმბულები წამოეზარდა – ბებერი ფრინველის, რომელიც თითქოს ახალი საფარველით იმოსებოდა. თვითონ ანგელოზმა, ჩანს, ყველა ამ ცვლილების მიზეზი იცოდა, მაგრამ უცხოთაგან გულდაგულ მალავდა. ხანდახან, როცა ფიქრობდა, რომ მისი არავის ესმოდა,

ვარსკვლავების ქვეშ ჩუმად ღლინებდა ზღვოსანთა სიმღერებს.

ერთ დილას ელისენდა ხახვს ჭრიდა სადილისთვის. უცებ სამზარეულოში ზღვიდან მობერილი ქარი შემოიჭრა. ქალმა ფანჯარაში გაიხედა და დედამიწაზე ანგელოზის უკანასკნელ წუთებს შეესწრო. უხერხულად, მოუქნელად ემზადებოდა ასაფრენად: მოუხერხებელი ნახტომებით გადაადგილდებოდა, თავისი ბასრი ფრჩხილებით მთელი ბოსტანი გადახნა და მზეზე მქრქალად მოეღვარე ფრთების ცემით კინალამ სულ გათელა ამობიბინებული მცენარეები. ბოლოს და ბოლოს შეძლო სიმაღლის აკრეფა. ელისენდამ შევებით ამოისუნთქა, თავის გამოც და მის გამოც, როცა დაინახა, როგორ გადაუფრინა დასახლების უკანასკნელ სახლებს, თავისი უშველებელი, ბებერი შევარდნის ფრთების ქნევით. ელისენდამ ბოლომდე გააცილა მზერით, სანამ ხახვის ჭრა არ დაასრულა და სანამ ანგელოზი სულ არ მოეფარა თვალს, და ის უკვე დაბრკოლება კი არ იყო მის ცხოვრებაში, არამედ უბრალო წარმოსახვითი წერტილი ზღვის ჰორიზონტზე.

ესპანურიდან თარგმნა ლელა ზურებიანმა

¹ პატიო – საცხოვრებელი სახლის ღია შიდა ეზო, სხვადასხვა მხრიდან კედლებით შემოფარგლული;

² ალკალი – ესპანეთში, პორტუგალიაში, ან ლათინური ამერიკის ქვეყნებში მერი ან მთავარი მოსამართლე;

³ ალგუასილი – (ესპ. alguacil – ჩინოსანი, ვეზირი) ესპანეთში უმცროსი თანამდებობის პირი, რომელიც სასამართლოსა და ტრიბუნალის ბრძანებების შესრულებაზე პასუხისმგებელი, კანონის შესაბამისად.

ნიწო მქედნიშვიდი

პედაგოგი-ფილოლოგი, მთარგმნელი, პუბლიცისტი. თარგმნა თანამედროვე ქართველი პოეტების: თემურ ჩალაბაშვილის, ოთარ ურუშადის, რომან ზუკაკიშვილის, ვია პიპინაშვილისა და თინათინ მაჭავარიანის რჩეული ლექსები ქართულიდან გერმანულად, გერმანელი ექსპრესიონისტების ვოტფრიდ ბენისა და მარია ლუიზა კაშნიცის ლექსები – გერმანულიდან ქართულად, ტარას შევჩენკოს ლექსები უკრაინულიდან ქართულად, ქართველ მეფე-პოეტთა რჩეული ლექსები, მათი შემოქმედებისა და მოღვაწეობის მოკლე მიმოხილვა ქართულიდან გერმანულად და რუსულად, ფრანგი პოეტის პატრიკ ვილიამსონისა და კანადელი პოეტის ჟილ სირის რჩეული ლექსები – რუსულიდან გერმანულად.

ტ ა რ ა ს შ ე ვ ჩ ე ნ კ ო

ტარას შევჩენკოს (1814-1861) დაბადებიდან 200 წელი შესრულდა. გამოჩენილი უკრაინელი პოეტი, პროზაიკოსი, დრამატურგი, მხატვარი, საზოგადო მოღვაწე და მოაზროვნე უნივერსალური ტალანტის, ინტერესების მქონე ადამიანი იყო. მთელი თავისი ცხოვრება და შემოქმედება უკრაინელ ხალხს მიუძღვნა. მთარგმნელი წლების განმავლობაში ცხოვრობდა უკრაინაში, იქვე მიიღო განათლება ტარას შევჩენკოს სახელობის უნივერსიტეტში, რომლის ლექტორად ადრე შევჩენკო იყო. ქალბატონი ნინო მჭედლიშვილის სურვილია, მიუძღვნას კლასიკოსის ქართული თარგმანი მის საიუბილეო თარიღს, და, ამით პატივისცემა და სიყვარული გამოხატოს უკრაინელი ხალხისადმი...

გადამღერება

სიტყვა „იგორის პოლკის შესახებ“, მოთქმა იაროსლავნასი

პუტივლში დილით ადრიანად...
ცრემლი სდის, იტანჯება იაროსლავნა,
მღერის და მოთქვამს საცოდავად,
გულიდან აფრქვევს დარდიანად:
„რატომ არ ვარ მე თოლია დაცალეხული,
გავფრენილიყავ გუგულივით,
ვიფრენდი დონზე გალაღებული,
ფრთა მექნებოდა კაიალში დასველებული,
რომ თავადის სხეული გაციებული
არ მენახა მე ისრით განგმირული.
ახლა კი მოვბან მას ღრმა იარებს
და სისხლი გულიდან აღარ იარებს“.

ოხრავს და მოთქვამს იაროსლავნა,
მის ბაგეთაგან არ ისმის დალლა,
აღვიძებს იგი ზარით დილას,
თავადის ცოლი, პუტივლში, ახლა:

„შენ, ჩემო ჩქარო, მალე, ბოროტო,
ფრთამსუბუქო, ჩემო ბატონო,
გაბრაზებული, ნეტავ, რად ხარო?
ფრთებს შემოჰკრავ და
დაჰქრისხარ, ქარო
მებრძოლებისთვის, ვიცი, არ დარობ,
მინდორ-ველად ჰქერი,
ისერი ისრებს და...
ჰკლავ ჩემს ვაჟკაცებს, როგორ ავდარობ!
დაუფიქრებლად ესროლე,
სულაც არ დარდობ,
ისარი... თავადს... მომიკალ...
ამისთანა და... რა ხარო?!
ცოტაა შენტვის გემები და ზღვა?
არ გყოფნის ჰაერი, ზეცა და სხვა...
უბედურება მომიტანე, რად მინდა რამ?
და სინარული მომტაცე...
სტეპში დაკარგე, გაატიალე.“

დარდობს და ოხრავს,
 მოთქვამს ადრიანად
 ქალაქ პუტივლში, იაროსლავნა,
 ევედრება ფართო დნებრს ჭადარას,
 — მომიკვდა თავადი —
 ზარის შემოჰკარ ნალარას.
 წინაპართა მიწას დარაჯობ, მედინები,
 ანგრევ კლდეებს და ამბობ არას,
 ღირსეულო, ჩემო დნებრო, წყლების
 ხარ თავადი,
 მომიტანე მე სიხარული, თუნდაც მცირედი,
 რომ გავუშალო მე მას საწოლი
 ცივი და ბნელი, რომ დაწვეს თავადი....
 ჩემი ცრემლები ზღვას ვერ გაავსებს,
 ავადი.“

და ტირის... მოთქვამს იაროსლავნა
 პუტივლის კედელთან დილით,
 ადრიანად,
 მზე ამოგორდა, მზე წმინდა მთლიანად,
 შეჰყურებს და ევედრება, იაროსლავნა:
 „მზეო, ჩემო უწმინდესო, მზეო!
 მოუტანე ყველას ნათელი
 და სიხარული
 მოხვედი და მზეობ, მხოლოდ
 ჩემი დარდის გაქარვება
 ვერ შეძელი, მზეო.
 ცეცხლოვანო ოქროს გვირგვინო,
 ვერ გავიგე ან რად უნდა იგვირგვინო?
 განა მოხვედი იმადლა
 სტეპში ბალახი გადაწვა?
 მინდვრად იგორის ამაღა
 მიწაზე უღმრთოდ გადაწვა.
 მე კი დარდს კი არ მიქარვებ,
 გინდა, რომ ჩემს დარდში ჩამწვა.
 ასხივებ რისთვის? ან რისთვის იწვი?
 მომიკვდა თავადი, მეც უნდა მოვკვდე,
 ეს ნიშნავს აღსასრულს, მეც
 ცეცხლში ვიწვი.“

ლიკერიას

სახსოვრად — 5 აგვისტო, 1860 წ.
 სტრელნა

ჩემო ძვირფასო მეგობარო
 და სიყვარულო!
 ჩვენ ჯვრის გარეშე ვის დავაჯერებთ,
 ან მღვდლის გარეშე ვის დავარწმუნებთ.
 თავისუფლებაწართმეული
 მონა საწყალი —
 — მონობაში ჩასძინებია,
 როგორც ღორს ტალახში!
 მხოლოდ ღმერთი და რწმენა
 ჩვენი საწყავი.
 ჩემო ძვირფასო მეგობარო
 და სიყვარულო!
 პირჯვარს ნუ იწერ, არ დაიფიცო,
 არ ილოცო
 არავისათვის, რადგან ამქვეყნად
 ყველა ცრუობს,
 ბიზანტიელი სავაოფი, ცრუა იგიცა,
 მხოლოდ კი ღმერთი,
 არ ცრუობს ერთი.
 არც დაგსჯის, არც შეგიწყალებს
 ის ერთადერთი,
 ვართ თავისუფლებამოწყურებული ჩვენ,
 კაცნი მისნი
 და არა მონები სხვისი.
 ჩემო ძვირფასო მეგობარო
 და სიყვარულო!
 თავისუფალი, თბილი ღიმილი
 მაჩუქე, ჩემო,
 თავისუფალი, ძლიერი ხელი გამომიწოდე,
 რომ კარგო ჩემო,
 გადავლახოთ ეს ტალახი,
 ის მოგვცემს ძალას,
 დაგვეხმარება დავასამართ
 ეს მძიმე ტანჯვა,
 ბოლო მოელოს წყნარ, მხიარულ
 სამარეში ყველაფერ ამას.

გონა კუჭუხიძე – 1984 წელს დაამთავრა თბილისის ივანე ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის აღმოსავლეთმცოდნეობის ფაკულტეტი; 1986 წელს – თბილისის ილია ჭავჭავაძის სახელობის უცხო ენათა სახელმწიფო ინსტიტუტის სინქრონული თარგმნის უმაღლესი კურსები.

1985-98 წლებში იყო საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის არქეოლოგიური კვლევის ცენტრის თანამშრომელი... სწავლობდა აღმოსავლეთ საქართველოში ქრისტიანობის გავრცელების ისტორიას... 1994 წელს პარალელურად მუშაობა დაიწყო საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის შოთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტში...

ამჟამად არის ამავე ინსტიტუტის უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი.

1999 წელს დაიცვა საკანდიდატო დისერტაცია თემაზე – „წმიდა გრიგორ განმანათლებლის ცხოვრების“ ერთი არაბული ვერსია და ქრისტიანობაზე ქართველთა მოქცევის საკითხი“; 2006 წელს – სადოქტორო დისერტაცია თემაზე – „იოვანე საბანიძის „წმიდა პაბო ტფილელის მარტვილობა“ (ღვთისმეტყველებითი ანალიზი)“.

ძველი ქართული მწერლობის, საქართველოს ისტორიის, თეოლოგიისა და სხვა საკითხებზე გამოაქვეყნა დაახლოებით 200 ნაშრომი.

გერმანული, რუსული, არაბული ენებიდან თარგმნა ჰაინრიხ ჰაინეს, ალექსანდრ პუშკინის ლექსები, შუა საუკუნეების არაბული საისტორიო ძეგლები, სამეცნიერო ლიტერატურა და სხვა...

ალექსანდრ პუშკინი

Александр Пушкин

ზამთრის საღამო

ЗИМНИЙ ВЕЧЕР

ქარიშხალი ზეცას ბურავს,
თოვლის ბუქს ატრიალებს;
ხან ბავშვივით ატირდება,
ხან მხეცივით ღრიალებს,

Буря мглою небо кроет,
Вихри снежные крутя;
То, как зверь, она завоет,
То заплачет, как дитя,
То по кровле обветшалой
Вдруг соломой зашумит,
То, как путник запоздалый,
К нам в окошко застучит.

ხან მორყეულ სხვენში უცბად
ჩალას აახმაურებს,
ხან გვიანი მგზავრის დარად
სარკმელს მოუკაკუნებს.

Наша ветхая лачужка
И печальна, и темна.
Что же ты, моя старушка,
Приумолкла у окна?
Или бури завываньем
Ты, мой друг, утомлена,
Или дремлешь под жужжаньем
Своего веретена?

არის ჩვენი ძველი ქოხი
ბნელი, სევდით სავსე,
ჩემო კარგო მოხუცო, რად
მიუყუჩდი სარკმელს?

ქარიშხლის შხუილისგან
დაქანცულო ძიძა,
თითისტარის წყნარ ზუზუნში
ხომ არ მიგეძინა?

Выпьем, добрая подружка
Бедной юности моей,
Выпьем с горя; где же кружка?
Сердцу будет веселей.

შევსვათ, ტკბილო მეგობარო
ძნელი სიჭაბუკის,
ჭიქა სად გაქვს, მიგვატოვოს,
იქნებ, სევდამ გულის.

გთხოვ, მიმღერო კვლავ იმ ჩიტზე,
ზღვის მიღმა რომ ცხოვრობს,*
და – ქალწულზე, წყაროს წყლისკენ
ღიღით მიდის როგორ. * *

ქარიშხალი ზეცას ბურავს,
თოვლის ბუქს ატრიალებს;
ხან ბავშვივით ატირდება,
ხან მხეცივით ღრიალებს.

შევსვით, ტკბილო მეგობარო
ძნელი სიჭაბუკის,
ჭიქა სად გაქვს, მიგვატოვოს,
იქნებ, სევდამ გულის.

ზამთრის გზა

1825

გადატალღულ ნისლებს წყნარად
მკრთალი მთვარე მისდევს.
ბაც შუქს აფენს სვედიანად
სევდით მოსილ მინდვრებს.

ზამთრის გზაზე, ნალვლიანზე,
სწრაფად მიდის მარხილი.
ერთფეროვან, გამბულ ხმაზე
ისმის ეფენის ძახილი.

აქვს რაღაცა მშობლიური
მემარხილის მღერას,
ხან ხმა მესმის მხიარული,
ხან ვერძნობ გულის სევდას...

არც ცეცხლი, არც ბნელი ქოხი,
მხოლოდ – თოვლი... ჩნდება
ზოგან ზოლიანი ძელი,
სხვა არავინ მხვდება...

ენაღვლობ, ვდარდობ... ხვალე, ნინა,
დავბრუნდები, კარგო, ხვალ,
ჩაფიქრდები ბუხრის წინ და
ველარაფრით მოგწყვეტ თვალს.

და საათიც ჩამორეკავს,
შემოივლის თავის წრეს,
ღამე მარტო დაგვტოვებს და
ვერ გავგიყრის ვერვინ გზებს.

ენაღვლობ, ნინა: ვარ გრძელ გზაზე,
მემარხილეს სძინავს,
ეფვანი ჟღერს გაბმულ ხმაზე,
მთვარეს ნისლი ბინდავს.

1826

თარგმნა გოჩა კუჭუხიძემ

Спой мне песню, как синица
Тихо за морем жила;
Спой мне песню, как девица
За водой поутру шла.

Буря мглою небо кроет,
Вихри снежные крутя;
То, как зверь, она завоет,
То заплачет, как дитя.
Выпьем, добрая подружка
Бедной юности моей,
Выпьем с горя; где же кружка?
Сердцу будет веселей.

1825

ЗИМНЯЯ ДОРОГА

Сквозь волнистые туманы
Пробирается луна,
На печальные поляны
Льет печально свет она.

По дороге зимней, скучной
Тройка борзая бежит,
Колокольчик однозвучный
Утомительно гремит.

Что-то слышится родное
В долгих песнях ямщика:
То разгулье удалое,
То сердечная тоска...

Ни огня, ни черной хаты,
Глушь и снег... На встречу мне
Только версты полосаты
Попадаются одне...

Скучно, грустно... завтра, Нина,
Завтра к милой возвратясь,
Я забудусь у камина,
Загляжусь не наглядясь.

Звучно стрелка часовая
Мерный круг свой совершит,
И, докучных удаляя,
Полночь нас не разлучит.

Грустно, Нина: путь мой скучен,
Дремля смолкнул мой ямщик,
Колокольчик однозвучен,
Отуманен лунный лик.

1826

* იგულისხმება ხალხური სახუმარო სიმღერა – „За морем синичка не пышно жила” (მთარგმნელის შენიშვნა)

* * ამ შემთხვევაშიც ხალხური სახუმარო სიმღერა იგულისხმება – „По улице мостовой [...] шла девица за водой, за холодной ключевой” ...

უშანბ სახიტოხუიშვილი

მთარგმნელი ყველასთან მართალი უნდა იყოს

გამიგონია, წამიკითხავს კიდეც, რომ პოეზიის მთარგმნელი მეტოქეა ავტორისა, პროზის მთარგმნელი კი – მონაო. მაგრამ არა მგონია, ეს შეფასება სწორი იყოს. ეტყობა, ამით იმის თქმა უნდათ, რომ ლექსის მთარგმნელი უფრო თავისუფალია, უფრო იოლლად შეუძლია ფანტაზია გაშალოს, ერთგვარად გაეპაექროს კიდევაც ავტორს. პროზის მთარგმნელი კი უფრო შებოჭილია, მორჩილად მისდევს დედანს, უფლება არა აქვს, ტექსტს ოღნავადაც კი გადაუხვიოს.

არ ვიცი, ქართულ სინამდვილეში საიდან, ან რატომ გაჩნდა ასეთი განსხვავებული შეფასება პოეტური და პროზაული ნაწარმოებების მთარგმნელებზე. ქართულ ენაში ორივე საქმიანობის შემსრულებელთათვის მხოლოდ ერთი სიტყვა-ტერმინი გვაქვს: „მთარგმნელი“, ე.ი. მთარგმნელია ყველა, ვისაც ერთ ენაზე შექმნილი მხატვრული ნააზრევი მეორე ენაზე გადააქვს. ზოგიერთ ენაში, მაგალითად, ლატვიურში, ამ სიტყვა-ცნების გამოსახატავად ორი სხვადასხვა ტერმინი არსებობს. პოეტური ნაწარმოების გადამღებს „ატძეიუოტაის“ ეწოდება, პროზაული ნაწარმოებისას კი – „ტულკუოტაის“. „ძეია“ პოეზიაა, „ძეიუოლის“ – ლექსი. „ატძეიუოტაის“ პირდაპირ რომ ვთარგმნოთ, „გადმომღეპსებელია“, თუმცა აქვე უნდა ითქვას, რომ სიტყვატერმინს ლატვიურშიც „ტულკუოტაისს“ – უფრო საერთო მნიშვნელობა აქვს. ამიტომ, როცა ამბობენ, „ტულკუოტაიუ სემინარს“ /მთარგმნელთა სემინარი/ ან „ტულკუოტაიუ სექცია“ მთარგმნელთა სექცია/, მონაწილეებში პროზის მთარგმნელებიც იგულისხმებიან და პოეზიისაც.

კიდეც ვიმეორებ, არ მიმაჩნია მართებულ შეფასებად, როცა პოეტური ნაწარმოების / ვთქვათ ლექსის/ გადმომღებს /მთარგმნელს/ ავტორის მეტოქედ მიიჩნევენ, პროზაული ნაწარმოების /მოთხრობის/ მთარგმნელს კი – მონას.

ჩემი ღრმა რწმენით და გამოცდილებითაც პროზაული ნაწარმოების მთარგმნელი იქნება თუ პოეტურისა, იგი მონაც უნდა იყოს და მეტოქეც. მონა თავისი ენისა

და იმ ენისა, საიდანაც თარგმნის. სიტყვა „მეტოქე“ ცოტა გამაღიზიანებლად ჟღერს. არ ვიცი, რომელი მთარგმნელი მიიჩნევს თავს მეტოქედ, ან ვის, რა დონის ავტორს ეტოქება, ესეც საკითხავია.

მეტოქე კი არა, ჩემი აზრით, მთარგმნელი /გადმომღეპსებელიც!/ მართალი, პატიოსანი უნდა იყოს. მოწიწებით და პატივით უნდა ეპყრობოდეს სათარგმნ ნაწარმოებს, მის ავტორს, ამგვარი დამოკიდებულებით კი – იმ ენას, საიდანაც თარგმნის და, რაღა თქმა უნდა, იმ ენასაც, რომელზეც თარგმნის; ანუ მთარგმნელმა, რაკი ამ საქმიანობას ხელი მოჰკიდა, ორივე ენა ზედმიწევნით უნდა იცოდეს. თუ მეტოქეობაა, ავტორს, ნაწარმოების შემქმნელს, მთარგმნელი ენის ცოდნაში, თანაც ორივე ენის ცოდნაში უნდა გაეჯიბროს და აჯობოს კიდეც!

ცნობილია, ადამიანს სულ რაღაც ოთხასი-ხუთასი სიტყვა სჭირდება / რა თქმა უნდა, აქ გრამატიკის ცოდნაც იგულისხმება/, ნებისმიერ ენაზე რომ ილაპარაკოს. მწერალს, ცხადია, ხუთასი სიტყვა კი არა, ათასობით სიტყვაც არ ეყოფა ნაწარმოების დასაწერად. მთარგმნელმა კი, მე თუ დამიჯერებთ, გაცილებით მეტი სიტყვა უნდა იცოდეს, თანაც ორივე ენაში, დედნის ენაშიც და მშობლიურ ენაშიც.

შეიძლება ზუსტად ვერ გამოვხატე სათქმელი. ვეცდები ავხსნა. როცა ავტორი ქმნის ნაწარმოებს, „აშენებს ახალ შენობას“, ყველგან ეძებს, არჩევს მასალას, საუკეთესო, მყარ მასალას, რომლითაც ეს შენობა უნდა ააგოს, არ მოეწონება რომელიმე საყრდენი? მის ნაცვლად ახალს შეუდგამს. ესეც დააეჭვებს, სხვას დაუწყებს ძებნას. ჩვენ არ ვიცით, რამდენ ხანს, სად და როგორ დაძებნა ის მასალა, რომლითაც „მშვენიერი შენობა“ ააგო.

ავტორმა ეს „შენობა“ თავისთვის და თავისი ხალხისთვის ააგო. ხალხს მოსწონს, ტკება მისი მშვენიერებით, ყველაფერი ნიბლავს, ფასადიც და ინტერიერიც. და კიდეც ათასი რამ, რაც მისი სულის სიმებს ნახად ათრთოლებს, გულ-ღვიძლს ძრავს, ძარღვებში ჩქარი ნაკადულივით ახმაურებს სისხლს.

აი, ასეთი „შენობა“ იხილა მთარგმნელმა და სურვილი გაუჩნდა, თავისი ხალხიც დაატკბოს ამ „შენობის“ მშენებლებით, გადაწყვიტა მისი გადმოტანა, ე.ი. თარგმნა თავის ენაზე. როგორ გადმოიტანოს? რა ქნას, პირდაპირ გადმოიტანა არ ხერხდება. რომც მოახერხოს, არაფერი გამოუვა, რადგან უცხო გარემოში ეს უცხო სხეული ვერ ჩაჯდება.

სწორედ ამ დროს უნდა გამოჩნდეს მთარგმნელ-მშენებლის ოსტატობა, მისი ცოდნა და გამოცდილება. მთარგმნელი უბრალო მშენებელი კი არაა, მშენებელ-ინჟინერი უნდა იყოს. აქ უნდა გამოიყენოს თავისი შესაძლებლობები, რომ ნაწილ-ნაწილ დაშალოს ეს „შენობა“ და ისე გადმოიტანოს. არაფერი არ უნდა დარჩეს შეუძომებელი, თითოეული დეტალი საგულდაგულოდ უნდა გასინჯოს და აქაური მასალა მიუსადაგოს. თუ ნამდვილად კარგი მშენებელ-ინჟინერია და მასალაც მიუსადაგა, „შენობა“ დიდებული გამოუვა.

ზემოთ მეტოქეობა ვახსენეთ. გამოგიტყდებით, რომ, როგორც მთარგმნელს, არასოდეს გამჩენია აზრი, მეტოქეობა გამეწია ავტორისათვის და არც მის მონად მიგრძენია თავი. რასაც ვთარგმნი, ვცდილობ, ყოველთვის პატიოსნად ვთარგმნი. შეცდომა არ გამეპაროს, ტყუილი არ ვთქვა და არ ვაზარალო დედანი /ავტორი, რა თქმა უნდა! და არც თარგმანის მკითხველი. ავტორსაც უნდა გაეუმართლო ნდობა და მკითხველსაც. მე ხომ მათი შუამავალი ვარ. ისინი უჩემოდ ვერ დაელაპარაკებიან ერთმანეთს და რაკი ეს მისია ვიკისრე, ამიტომაც პატიოსნად, კეთილსინდისიერად უნდა მოვიქცე.

მასხენდება, მე და ჩემმა მეგობარმა / აწ განსვენებულმა ჯ. სილაგაძემ/ პირველი ნაწარმოები რომ ვთარგმნეთ და რედაქციაში წარვადგინეთ, რაკი ლატვიური არავინ იცოდა, რუსული თარგმანი მოგვთხოვეს. ჩვენ ისიც არ ვიცოდით, ის რომანი რუსულადაც თუ იყო თარგმნილი. თუმცა ყოფილა. ვიშოვეთ, ლატვიიდან გამოგვიგზავნეს. წაკითხეს, შეადარეს და თარგმანი დაგვიწუნეს. ჩვენი თარგმანი რუსულიდან საგრძნობლად განსხვავდებოდა. აცხონოს ღმერთმა დიდებული ქართველი, მწერალი ნიკა აგიაშვილი, რომელიც შესანიშნავი მთარგმნელი ბრძანდებოდა. იმან გვიხსნა: — „რას ერჩით ამ ყმაწვილებს, შესანიშნავად უთარგმნიათ. ამათ ქართულს წუნს ვერ დასდებთ. რუსულს თუ არ მიესადაგება, ეს არც არის გასაკვირი. რა იცით, რომ იმ რუსმა ზედმიწევნით თარგმნა? რუსი მთარგმნელები რომ დედანს არაფრად დაგიდევენ, ეს ცნობილი ფაქტია“.

ბატონი ნიკას ნათქვამი სულ მალე დადასტურდა რიგაში, ერთ-ერთ სემინარზე ის მთარგმნელიც გავიცანით, რომელსაც,

როგორც იტყვიან, იჩნობი არ გაეგებოდა ლატვიურისა.

კიდევ ერთი ფაქტი მინდა გავიხსენო. 1985 წელს ლატვიელებმა დიდი იუბილე — 150-ე წლისთავი — გადაუხადეს გამოჩენილ მწერალს, „დაინების მამას“ — კრიშთან ბარონს. იუბილეზე მე და რენე კალანდია ვიყავით მიწვეულები. ერთ-ერთმა მომხსენებელმა, რომუალოდ დობროვენსკიმ, თავისი მოხსენება ასე დაიწყო: „ამბობენ, ქართული პოეზია ძლიერიაო, მაგრამ მე მასში ვერავითარ სიძლიერეს ვერ ვხედავ“. ამის თქმა იყო და რენე კალანდია ფეხზე წამოხტა, მკაცრად შეუტია მომხსენებელს, თქვენ რა გეხმით ქართული პოეზიისა, ანდა რა უფლებით ლაპარაკობთო. დარბაზი აჩოჩქოლდა. უხერხული მდგომარეობა შეიქმნა. შორი-შორს ვისხედით და ამიტომ ვერ მოვახერხე რენეს დაწყნარება. თუმცა ლატვიის მწერალთა კავშირის თავმჯდომარემ, ლეთისნიერმა გუნარ პრიედემ ეს ადვილად შეძლო. რენესთან გადაჯდა და დაამშვიდა. ჩემს გვერდით ლატვიელი პოეტი დაინა ავუოტიანია იჯდა და იმას მივმართე: — „ქალბატონო დაინა, შეიძლება ბატონი რენე არაკორექტულად მოიქცა, მაგრამ მეც, როგორც ქართველი, საშინლად გამაღიზიანა მომხსენებლის სიტყვებმა“. ქალბატონმა დაინამ დაამშვიდა: „იგ მოხსენება წაკითხული მაქვს, იქ ქართული პოეზიის საწინააღმდეგო არაფერი წერია, აი, მოვისმინოთ და თავად დარწმუნდებით.“

და, მართლაც, როცა დობროვენსკიმ სიტყვა გააგრძელა, ამაში მალევე დავრწმუნდი: „ასე ვფიქრობდი ლატვიურ პოეზიაზეც, მაგრამ როცა ლატვიური ენა შევისწავლე და ლატვიური პოეზია დედანში წავიკითხე, ჩემთვის აშკარა გახდა, რომ ლატვიელებს დიდებული პოეზია ჰქონიათ. ალბათ, ასეთივე დიდებულია ქართული პოეზიაც. ამიტომ, ბატონებო, სანამ თარგმანს მოჰკიდებდეთ ხელს, მანამ ენა ისწავლეთ! ეს ყველას გეხებათ, დიდსაც და პატარასაც!“

რა თქმა უნდა, ცამდე მართალი იყო დობროვენსკი. მთარგმნელთა შორის ორი მესამედი რუსი იყო, მაგრამ, სამწუხაროდ, ლატვიური ენა არც ერთმა არ იცოდა!

რამდენმა რუსმა მთარგმნელმა იცის ქართული ენა? ვერ გეტყვით, მაგრამ საერთოდ რომ არ იციან, ეს რუსულად ამეტყველებულ ქართულ პოეზიას აშკარად ეტყობა. ახლა წარმოიდგინეთ, ამ რუსული თარგმანის თარგმანი რა დონისა იქნება. თუმცა რუს მთარგმნელებს გალაკტიონ ტაბიძისა თუ გიორგი ლეონიძის მეტოქედ კი არა, თავი უფრო მაღლა უჭირავთ. ამის თქმას ჩვენთან ერიდებიან, სხვაგან აშკარად ამბობენ.

კიდევ ვიმეორებ, მთარგმნელი პატიოსნად უნდა ასრულებდეს იმ საქმეს, რასაც ხელი

მოჰკიდა. მან, პირველ რიგში, ენა ზედმიწევნით უნდა იცოდეს, ენა ორიგინალის და ის ენა /საკუთარი ენა/, რომელზეც თარგმნის ამ ორიგინალს. გარდა სალიტერატურო ენისა, მთარგმნელმა კარგად უნდა იცოდეს იმ ხალხის ისტორია, უნდა ერკვეოდეს იმ ენის დიალექტებში, რადგან, ხშირად ავტორის მიერ ნახმარი სიტყვა თუ სიტყვის ფორმა დიაპეტრიულად ცვლის წინადადების შინაარსს, სულ სხვა ელფერს აძლევს მას. მთარგმნელს უნდა შეეძლოს ასეთ სიტყვასა თუ ფორმას, თავის ენაშიც დაუძებნოს ზუსტი შესატყვისი. უნდა იცნობდეს იმ გეოგრაფიულ გარემოს, სადაც ნაწარმოების პერსონაჟები ცხოვრობენ, საქმიანობენ, ერთმანეთს ხვდებიან.

ნამდვილი მწერალი არცერთ სიტყვას არ ხმარობს შემთხვევით. ყველა სიტყვა თავის ადგილას აქვს ჩასმული და მისი ამოგდება თარგმანში, ანდა გამოტოვება, დიდი დანაშაულია.

მაგონდება ასეთი შემთხვევა. ალბერტ ბელის რომანს ვთარგმნიდი. ნაწარმოების ერთ-ერთი პერსონაჟი რა აზრსაც დასაწყისში გამოთქვამდა, დასასრულში

იმავე აზრს დიაპეტრიულად უარყოფდა. თუმცა საკითხი მოითხოვდა, რომ ის აზრი არ უნდა შეცვლილიყო. დიდხანს მაწვალა ამ ორმა ფრაზამ, ორმა ერთიმეორის გამომრიცხავმა წინადადება. იძულებული გავხდი, ჭეშმარიტების დასადგენად ავტორს შევხვედროდი. შევხვდი; ერთად წავიკითხეთ ის საეჭვო ადგილები, გავაანალიზეთ და ჩემი დაეჭვება საფუძვლიანი აღმოჩნდა. ახლა წარმოიდგინეთ ავტორის გაოცება. დიდი მადლობა გადამიხადა და იმავე დღეს ლამის მთელმა ლატვიამ შეიტყო, რომ მე ერთი სიტყვის მნიშვნელობის დასადგენად მანძილს არ დავერიდე და თვითმფრინავით ჩაფრინდი რიგაში.

მაშინ, რა თქმა უნდა, მხოლოდ ერთი სიტყვისათვის არ ჩაფრენილვარ რიგაში, მაგრამ ჩემთვის, როგორც მთარგმნელისათვის, ასეთი შეფასება ყველაზე დიდი სტიმული იყო. ეს შეფასება ხომ მთარგმნელის პატიოსნებას, საქმის ერთგულებას უსვამდა ხაზს. მთარგმნელი კი ყოველთვის მართალი და პატიოსანი უნდა იყოს როგორც ავტორის ისე მკითხველის წინაშე.

მთავარიც მხოლოდ ეს არის!

თამაჩ შანიშაძე

პოეზია

გვირილა

ამომასუნთქე ჩემო გვირილავ...
გადამიყარე ზამთრის ქარები,
ვიდრე სიცოცხლის ნათელ-ბინდიან
სამოსახლოდან გავიპარები...

ვიდრე თვალეში სერაფიმების
ფრენაგალობით ამიბრწყინდები
და სასუფეველად მოგიფონებენ
სიჩუმის შავი მარგალიტები...

იმ გაზაფხულშიც, გზად ლამაზ ბედად
შენი ცრემლებით დავიფარები...
და სიყვარულის ზანზალაკებად
ამღერდებიან ჩემი თვალეები...

ამომასუნთქე ჩემო გვირილავ...
გადამიყარე ზამთრის ქარები...

* * *

ყაყაჩოს კაბა მაცვია,
გულზე მკიდია ლოდები...
წავალ და სამოთხის კართან
წყაროზე დაველოდები!...

ფიქრები ნოდარ მამაცაშვილის წიგნზე...

ციკლიდან: „წერილები ჩემს
ემიგრანტ ვაჟს“

ჩემო შვილო, მოგიკითხავ სიყვარულით და გიგზავნი ერთ საინტერესო წიგნს – „ნაწვიმარი მოგონება“, მისი ავტორია ნოდარ მამაცაშვილი. მწერალი, რომელიც მეტი სმეტად სნობურ საზოგადოებაში რომ არ ვცხოვრობდეთ, გაცილებით პოპულარული იქნებოდა... ვიდრე არის! კარგი ბელეტრისტიკა, ფლობს სიტყვას და რაც ასე მთავარია, იცის, სად და როდის დასვას წერტილი; ჰონუ გეცინება. ახლა ისეთი ქაოსია ჩვენთან მწერლობაში (და არა მხოლოდ მწერლობაში), ყველა ისე წერს, როგორც მოეპრიანება და... როგორც ეს „ახალ მოდას შეჰფერის“... ეგრეთ წოდებულ პოსტმოდერნისტულ მოდას; რას იზამ, ეტყობა, ეს ის სახადია, რომელიც, ბევრმა უნდა მოიხადოს..

თუმცა, ამაზე სხვა დროს, ახლა მინდა ამ წიგნზე გესუბრო:

კრებულში შეტანილ მოთხრობათაგან ერთ-ერთი ისაა, რომელმაც თავის დროზე, რევაზ ინანიშვილის პრემია დაიმსახურა და მინდა სწორედ ამ მოთხრობასა და ამ კონკურსზე გესაუბრო:

ჟურნალ „ანეულთან“ არსებული ეს კონკურსი აგერ უკვე მეხუთე წელიწადია ტარდება და მის ობიექტურობასა და აქტუალობაში წლიდან-წლამდე უფრო მეტად ვრწმუნდებით;

თუმცა ახლა ამ მოთხრობებზე მინდა გესაუბრო: ორი მოთხრობაა. პირველმა „ძალაუფლების მომზიდველობის კანონმა“, მეორე პრემია დაიმსახურა, მომდევნო წელიწადს კი მოთხრობა – „წითელი მონხელის ვნებანი“ ჟიურის სპეციალური პრიზით დაჯილდოვდა. იცი, არ მიყვარს, საერთოდ, პრემირებულ ნაწარმოებზე ყურადღების გამახვილება, თუმცა, მინდა, ვთქვა, რომ ეს შემთხვევა ტიპური არ არის;

ორივე მოთხრობა ჩვენი ყოფის ანარეკლია, კიდევ ერთი გაფრთხილება. გაფრთხილება იმაზე, რომ ჩვენი თავი (ჩვენი ქვეყანა) ჩვენადვე უნდა გვეყუნოდეს და რომ წარსულის შეცდომებზე უნდა მოვახერხოთ, უკეთესი მომავლის შექმნა და... შევქმნიდით კიდევ, ბედოვლათების ქვეყანაში რომ არ ვცხოვროვდეთ...

მოთხრობის – „ძალაუფლების მიმზიდველობის კანონის“ პირველი ქვეთავიც ასეა დასათაურებული: აქა ამბავი ბედოვლეთის ქვეყნისა. ეს ბედოვლეთი, საკამათო არაა, საქართველოა!..

ვიცი, ეს მხატვრული ტექსტი რაღაცით შენი ბავშვობის საყვარელ წიგნს – არჩილ სულაკაურის „სალამურას თავგადასავალს“ მოგაგონებს, ეს გავლენა აშკარაა, თუმცა მწერალი მაინც ახერხებს ეს „დაგროვილი გამოცდილება“ საკუთარ შემოქმედებით ლაბორატორიაში გადაადნოს და ინდივიდუალურობა შესძინოს, იმდენად სახიერად დახატოს მოთხრობის პერსონაჟები;

რაკი მწერლის შემოქმედებითი ლაბორატორია ვახსენე, მინდა აქვე ვითხრა, რომ ავტორი საკუთარ შემოქმედებით მეთოდებზე საუბარს არ გაუბრუნებს. პირიქით, ცდილობს ახსნას ის, რაც მისთვის ასეთი დამახასიათებელია: ყურადღებით წაიკითხე „ერთი მოთხრობის პროექტი“ და მიხვდები, თუ როგორ მუშაობს მწერალი, როგორ გამოკვეთს მთავარ სათქმელს და როგორ უპირისპირდება იმგვარ მწერლობას, ახლა რომ გასავალი აქვს და რაც წერილის დასაწყისში ვახსენე:

„ჰო, მოთხრობა ძველმოდური უნდა იყოს, ე.ი. ბუნდოვან-უცნაურად უნდა წერო. ეპიზოდები არამცდარამც თანამიმდევრულად არ შეიძლება დალაგო (გომობაა). სიუჟეტიც მკვეთრი არ გვინდა, უხერხულია, რას იტყვიან (მეცხრამეტე საუკუნეა?). ხასიათები გაორებული, ექსცენტრული.“ და ასე, ახლა ამ ციტატას ბოლომდე არ დავასრულებ, რადგან ამ მოთხრობების კითხვისკენ გიბიძგო და კიდევ ერთხელ შეგახსენო ის, რაც ალბათ არ იცი: რაკი, აქ, საქართველოში წერის, მხატვრული ტექსტების შექმნის „ახლებური მოდა“ მკვიდრდება და კლასიკური სტილი თანდათან ფერმკრთალდება;

აი, ასე, ჩემო კარგო... მგონი „ვემზადებით“ ევროპაში შესასვლელად და საამისოდ ვივიწყებთ იმას, რაც მთავარია, რაზედაც დგას კლასიკური ლიტერატურა.. ჰო, ნუ გელიძება შენებურად, ირონიულად, აქ, ჩვენში ევროპელობა ზუსტად ისევე ესმით, როგორც მანდ ქართველების მთავარი სატკივარი... მაგრამ, მგონი, გადამთიელთ კი არა, შენც აღარ გტკივა შენი ქვეყანა; აღარა გტკივა, რადგან, აღარ ვიყვარს ის, რაც ქართულია!..

ნოდარ მამაცაშვილის ეს წიგნი კი ამ ტკივილსა და სიყვარულზე ვიამბობს;

...

და ახლა ისევ დაწყებულ სათქმელს დავასრულებ: მეორე მოთხრობაც ხომ ვახსენე – „წითელი მოხელის ვნებანი“ და ამ უცნაურ კაცზე მინდა რომ მოგიყვებო: ეს კაცი გაგანია კომუნისტური რეჟიმის

დროს ერთი ფუნქციონერი იყო, მაგრამ... უცნაურ სიზმარს ხედავდა: როგორი იყო ეს უცნაური სიზმარი იცი?... არ იცი! არ იცი... რადგან მსგავსი სიზმარი შენ არასოდეს გეზმანება, ერთი უბრალო მიზეზის გამო – დამოუკიდებელ საქართველოში დაიბადე (ზუსტად, 1992 წლის 22 იანვარს, პუტჩის თვის სწორს, როცა დავკარგეთ ასე ნანინანატრი დამოუკიდებლობა), მაგრამ ვერ შეიტკბე თავისუფლება, რადგან ერთად და სახელმწიფოდ ვერაფრით ვერ ჩამოგყალიბდით და მაინც რატომ?

გიფიქრია ამაზე?

და თუ არა... მაშინ მოახერხე. ამ წიგნთან ერთად მოგიწევს ამაზე დაფიქრება, რადგან აქ მხოლოდ ჩემთვის ასე ახლობელ წარსულს კი არა, შენთვისაც ახლობელ პრობლემებს წააწყდები, რადგან ამ წიგნში შენი თანატოლები ცხოვრობენ...

იქნებ... ამიტომაც, დარწმუნებული ვარ, ინტერესით წაიკითხავ, მაგრამ განსაკუთრებული ინტერესით მინდა წაიკითხო კიდევ ერთი ვრცელი მოთხრობა: „პადრე ლორენცოს „საიდუმლო მისია“, რაც ასე მაგონებს დღევანდელ ყოფას და თუ ჩვენი დღევანდელი ყოფა (რეალობა) ხშირად უგუნებობას მგვრის, ეს მოთხრობა იმედის ნაპერწკალს შობს და სულიერ მხნეობას მანიჭებს...

ჩვენ არ გადავგვარდებით... (ისე დავრჩებით ქართველებად)!

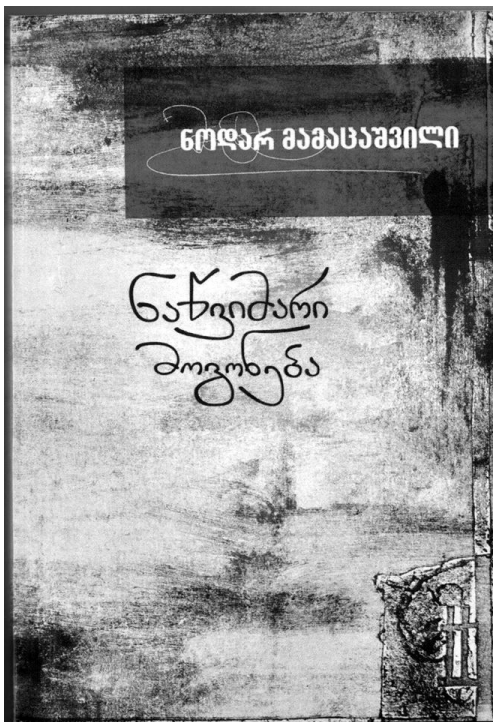
შენ, შენ კი... რომ გგონია, მხოლოდ შენ გესმის ეს როკი და შენ და შენმა თაობამ ჩაკიდა ხელი დედამიწის ჭიპს... არც ასეა საქმე!

და იცი რა?... „ახლაც მაქვს ერთი საიდუმლო რიტუალი. როცა ჩვენებს სახლიდან გავიგულებ და მარტო ვრჩები, კომპიუტერის დინამიკებს ბოლომდე ვუწვევ, ლივერპულელ ოთხეულს ვრთავ. ოთახი ზრიალებს. და რალაცნაირი ნიშნისმოძებები კმაყოფილებით (რომლის ფარული აზრი მხოლოდ მე ვიცი) ვეძლევი ნეტარებას. არის ამაში რაღაც დაგვიანებული, გაუცნობიერებელი პროტესტის ჟესტი“.

მიხვდი, ვინ არის ეს ოთხეული და თავისუფლებასთან რომ ასოცირდება ჩვენი თაობისთვის?! ჰოდა, თუ მიხვდი... უბეში შეინახე ეს ბელურასავით წიგნი და ისევე გაუფრთხილდი, როგორც პაწაწინა ჩიტს – ერთგულების უცნაურ სიმბოლოს...

P.S.

შვილო, იქნებ, ამ ზაფხულს მაინც დაბრუნდე სამშობლოში...

* * *

* * *

წამი თითქოს გადაიქცა ნაცრად,
მომიძებნა დრომ ახალი ნაკლი,
წარმავალი მიწიერის ნაცვლად
ჩემში ლურჯი პოეზია დაჰქრის,

სიძლიერე მოთმინებას მივსებს,
მომაკვდავი სიჩუმეა ირგვლივ,
ბედის ხათრით დავატარებ ისევ
მარტოობის გამორჩეულ გვირგვინს,

კვლავ მცირედი მეუფლება შვება,
გადაღლილი ახლა უფრო ვარკვევ,
რომ სხეული საპყრობილე რჩება,
თვალები კი ვარსკვლავების სარკე,

რა რთულია მწვერვალივით იყო
და გასსოვდეს ორი მხარე მედლის,
როცა დიდი მწუხარება მიპყრობს,
სწორედ მაშინ მიხარია ხვედრი,

წამი თითქოს გადაიქცა ნაცრად,
მომიძებნა დრომ ახალი ნაკლი,
წარმავალი მიწიერის ნაცვლად
ჩემში ლურჯი პოეზია დაჰქრის...

როცა მოერგო თეთრ ღამეს ფონი,
ქარი ურტყავდა ჩაკეტილ კარებს,
გადავიღალე ბნელ სახლში ყოფნით
და უცნაურად გავედი გარეთ,
სხეულის სითბო მიძლებდა ცოტას,
დრო ინიშნავდა სუსხიან სასჯელს,
ქუჩას ისეთი იერი ჰქონდა
დავივიწყებდი ასიდან ასჯერ,
უძლურად მყოფი ალკების რიგი
ცახცახს ეჭირა ყოველი მხრიდან,
ტყუპი ფოთლები ესვენა ირგვლივ
და ქარი ცივად საფლავზე ყრიდა,
თვით შემოდგომა კვდებოდა მაშინ,
ცოცხალი სევდაც ვიგრძენი უცებ,
შეჩერებული მცირე ხნით გზაში
ვუზიარებდი გადამხდარს ფურცელს,
ვლელავდი, რადგან რუდუნით ვწერე,
ვინ მიხვდებოდა, თუ რაზე ვწერდი,
თითქოს ლექსიდან გამოსვლის მერე
მარტოდ ვიჯექი სამყაროს გვერდით,
და მოჩვენებით სიმშვიდის კარავს
ამაოდ ვშლიდი ღრუბლების ხელით,
აღარ მტოვებდნენ ფიქრები წყნარად
მე კი ვიყავი ფიქრებთან წრფელი,
მაინც დაჰქროდა ქალაქში შლევა,
ვერ ისვენებდა იმ ღამით მკრთალი
და დღემდე, სადაც დავდივარ, ყველგან
მგონია, მეძებს ისევ ის ქარი...

* * *

დღეს თოლიები არ ჩანან მტკვარზე,
ხე ითვლის ფოთოლს,
როგორ აცივდა,
მე მგონი ხვალ-ზევ უთუოდ მოთოვს.

ვრჩები ჩემსავით გათოშილ ბაღთან,
ირწევა წნორი.
რა უსასრულო ზამთარი ჩადგა
მაშინ ჩვენს შორის..

* * *

თეძოსთან ახლოს, ღია-წითელ მოკლე კაბაზე
ნატიფი ხელი უნებლიედ გაისვი და
ის მდგომარეობა სათანადოდ ვერ შევაფასე,
მივაბიჯებდი ოცნებებით მე თითქოს დანის
პირზე და ვემორჩილებოდი შენდამი ვნებებს,
გამბედაობას აზრი ვკითხე, მინდოდა თუნდაც
ორიოდ სიტყვა მეტყვა, მაგრამ არ დავანებე
თავი ხმაურს, იქ ერთადერთი კედელი ღუმდა
და როცა ისევ გამოგხედე, მართლაც, ღიადი
გრძნობის გავლენით დავაპირე იმ წამსვე წერა,
ხოლო საღამოს მზესთან ერთად რომ ჩავდიოდი,
ვარსკვლავებს შორის ენთებოდა უმანკო მზერა...

* * *

მანსოვს, ყორანი როგორ კიოდა,
მძიმე მათრახი შავ ულავს მოვცხე,
მე გამოვრბოდი საიქიოდან,
გზად კი ვხვდებოდი მკვდრებსა და ცოცხლებს,
იქ ტრიალებდა უცხო ჰაერი,
ვერ ვუჯერებდი ამ დიდრონ თვალებს
რომ ვარვარებდა სულ სხვანაირი
მუქი წითელი მხურვალე მთვარე,
არ ჩანდა შველა, სუფთა ხელები,
თავს ვერ იკლავდა ღამის მძევალი,
თითქოს ელოდა დიდ დაბნელებას
სარკის მაგვარი თეთრი მწვერვალი,
იქ იყო მწუხრი, იქ იყო სევდა,
არსად ისმოდა თბილი ნამღერი,
ამის შემყურეს ძლივსლა მანსოვდა
ჩემი გვარი და ჩემი სახელი,
მანსოვს, ყორანი როგორ კიოდა,
მძიმე მათრახი შავ ულავს მოვცხე,
მე გამოვრბოდი საიქიოდან,
გზად კი ვხვდებოდი მკვდრებსა და ცოცხლებს...

ცაშა სეცაძე

ქალი ვარდია!

სახეზე ღიმილს,
ტუჩებზე ნამს,
ღამით მოვპარავ
პატარა ქალს!
თვალეებზე ციმციმს
ლოყაზე წამს,
საგულეს ვუძღვნი
ღაჟღაჟა ვარდს!
სახეზე ღიმილს
ტუჩებზე ნამს,
თვალეებში ციმციმს
ლოყაზე წამს,
თვალეებში მიწვიმს
ბაგეზე მწვავს,
ქალი – ვარდია!
მარადღუამს მწამს!

* * *

აღბათ ჩემი გახარება
შენი ღიმილთ მოვა,
და იწყება გაზაფხულზე
კვირტთა ჩამოთოვა!
შეიქმნება ცისკრის ქიმზე
ფერთა შემოდგომა,
აინთება ცისფერ ცაზე
წითლად გულის ფორმა!
ჩემი წყლულის დაამება
აღბათ შენით მოვა,
როს ყვავილთა გაზაფხულზე,
შეიქმნება თოვა!

ჭარმაგი...

მე ის ბაბუ მომენატრა,
ვისი ჟამიც ქართული,
მომართული სახეიმოდ,
იყო ძველი რაჭული.
კოხტა თითებს დაისველებს,
სიტყვა მამაკაცური
გასჭრის ყოველს, არ ელევა,
სასაუბრო ხალხური.
ჩაწერილი ძველი სიტყვა,
საქციელი ვაჟური,
გამოხედვით მამაცური,
ბერი, ხნობა კაცური.
დიდებული უზეს ცოდნა,
გამოცდილი ზრახული,
მიაგებოს მომავლისას
ცნება წინათ დარგული.
რა ვქნა, ბაბუ? მომენატრე,
და გამიხდა ნახული,
წმინდა მთებში დააბიჯებ,
განძი გადანახული!

* * *

არ მინდა მითხრა: მიყვარხარ,
თუ არ გიყვარვარ მანამდის,
შენი ცრემლების ყურება
გულზე ლოდივით გადამდის.

არ მინდა მითხრა: ნახვამდის,
თუ არ მიდიხარ ხვალამდის,
აშენებამდე მენგრევა
გზა მიმავალი სახლამდის.

არ მინდა ბურუს-მოხვეულს
გავდეს ტრფიალი ღიადის,
დავიბადე და მიყვარხარ...
აწ, მეყვარები მარადის!

ჯეიმზი ჯიმზიანი

ახდენილი
ოცნება...

ოთხ ათეულ წელზე მეტია, ნიუ-იორკში ცხოვრობს და მოღვაწეობს შესანიშნავი ხელოვანი, ცნობილი მხატვრის მიხეილ ჯანაშვილის ქალიშვილი ცისანა ჯანაშვილი. ცხრაშვილი წლის იყო, როდესაც მისი ოჯახი ისრაელში გაემგზავრა, ერთი წლის შემდეგ კი ამერიკაში გადასახლდა. ცისანას მშობლებისგან დაჰყვა თავისი ბავშვობის ქალაქის განუზომელი სიყვარული და თავყანისცემა. მის ნამუშევრებში იგრძნობა ღრმა სულიერი განცდა, ბავშვობის ქალაქთან განშორებით გამოწვეული სევდიანი მოტივები...

... ოცდასამი წლის განშორების შემდეგ, 1997 წელს, ქალბატონი ცისანა საქართველოს ეწვია და თავისი ნამუშევრების პერსონალური გამოფენა გამართა. თბილისმა გულში ჩაიკრა საქართველოზე მოფიქრალი უმშვენიერესი ქალბატონი და დიდებული მხატვარი... იგი ოცდაათამდე გამოფენაში მონაწილეობდა. პრესტიჟული დაკვეთებიც ჰქონია, მაგრამ თბილისში გამართული გამოფენა მისი ცხოვრების მთავარი ნიშანსვეტი იყო.

– წინასწარ არავინ იცის, როგორ წარიმართება ცხოვრება, შემოქმედებითი საქმიანობა, მაგრამ იმ წუთებს ვერაფერი გააფერმკრთალებს, ვერაფერი გადასწონის, თბილისში რომ განვიცადე... – თქვა მან, — თბილისზე ფიქრის გარეშე ერთი დღეც არ მიცხოვრია... ჩემი ხარფუხი, თელეთის ცამეტი, სადაც ბავშვობა გავატარე; ბაგები, ჩემი საბურთალო, 126-ე სკოლა, ნიკოლაძის სახელობის სამხატვრო სასწავლებელი, მასწავლებლები, მეგობრები...

გამოფენის გახსნის დღე ზღაპარს უფრო ჰგავდა... ვერასოდეს წარმოვიდგენდი ასეთ ყურადღებას... თუნდაც იმ ერთი დღისთვის ღირდა სიცოცხლე... ვარდების თაიგულებში ჩამძირეს... გამოფენაზე მოვიდნენ ჟურნალისტები რადიოდან, ტელევიზიიდან, გაზეთებიდან... სწორედ მაშინ გავიცანი ბატონი ივანე ჯაფარიძე. ჟურნალისტებთან მუდამ თავშეკავებული, სიტყვაბუნწი ვარ, მაგრამ ბატონი ვანო ჩემი სულის ისეთ სიმებს შეეხო, ამაღაპარაკა. შემდეგ, გადაცემის ჩანაწერი ამერიკაში გამომიგზავნა. ყველას უზომოდ მაღლობელი ვარ, ვინც იმ დღეებში ჩემს მიმართ ყურადღება გამოიჩინა. გაზეთებში დაბეჭდილ რეცენზიებს თუ გამოხმაურებებს, როგორც საჩუქარს, საგულდაგულოდ ვინახავ, მაგრამ ის რადიოგადაცემა განსაკუთრებით ძვირფასია ჩემთვის... როდესაც ნაღველი შემიპყრობს, მაგნიტოფონს ჩავრთავ და გადაცემას ხელახლა ვუსმენ. ის უბედნიერესი დღეები კინოკადრებივით ცოცხლდება და თითქოს, კვლავ ჩემს თბილისში ვარ...“

ბოლო წლებია, ქალბატონი ცისანა განსაკუთრებული აღმაფრენით მუშაობს დიდ

ქართველ მამულიშვილთა პორტრეტებზე. რომელი ერთი უნდა ჩამოვთვალო: თამარ მეფე თუ დავით აღმაშენებელი, ვაჟა-ფშაველა თუ გალაკტიონი, ფიროსმანი, ტერენტი გრანელი, ტიციანი, გიორგი ლეონიძე, ლევან გოთუა, ოტია იოსელიანი, ნატო ვაჩნაძე, უშანგი ჩხეიძე, ალექსანდრა ჯაფარიძე, ვახტანგ ბოჭორიშვილი, ზვიად გამსახურდია, ბორის გაპონოვი, შალომ კობოშვილი, გერცელ ბააზოვი, ჯემალ აჯიაშვილი, ჯუმბერ ლეჟავა და სხვა მრავალი, რომელთა ჩამოთვლა შორს წაგვიყვანს. მის ნამუშევრებს ალტაცებაში მოყავს მნახველი, ხოლო ხელოვნების დამსახურებულ მოღვაწეს ოთარ სეფიაშვილს ცისანას რამდენიმე ნამუშევარი შედეგად მიაჩნია.

აუცილებლად უნდა ითქვას, რომ ცისანა ჯანაშვილის რამდენიმე ნამუშევარმა უკვე დაიღო ბინა საქართველოს სხვადასხვა მუზეუმში, მაგრამ მისი სურვილია, წელს, ქართულ-ებრაული ურთიერთობისა და 26-საუკუნოვანი მეგობრობის იუბილესთან დაკავშირებით თავისი რამდენიმე ფერწერული ტილო და ჩანახატი უსახსოვროს საქართველოს.

ჯორჯანო ბრუნო

... „ო, ფუნჯის ოსტატებო, რად ძეცით დავიყუბნას
ნაქაძები ტიჭანის სანე?“

აყაი ტეროვანი
„დაფუნჯილი დიდებს“

აყაი ტეროვანის ამ შექანიძმა ამანთო და მისიანდ
ჯორჯანო ბრუნოს სანის შექმნა დავისანე...

... „დიდი, ნათელი თვანები ძეგლებურად ცეცხლს აფრქვევს,
სქონი გლანსაიური ცხილი უმშვენიეს გამდინარ სანეს, ხოლო
შუბლი კი, ბრუნოს ძლიერი და ნათელი შუბლი თანავს ფუთარხთივ
გონებანს, რომელმანც საქანთოებს განსჯერილს...“

ხემათვის თვით აყაიან ჯორჯანო ბრუნო!

კომპოზიციანე ფიქრის დროს ვინეფილი „დაფუნჯილი
დიდების ფუნჯილებში“... ვკითხულობ ხოლო თანვექს,
ერთი ასეთიან - „სტუქანრი ნათელი ძეგლებიან...“
ეს როდისაღ ძეგობანნი ქალი ესტუპონ ინკვიზიციის ფურულძუჭში.

ვკითხულობ: - „ვიქლონიან! - შექმნან ბრუნო, - სანსაყოლო!
გამანფუქვის ქაღალდითონ რა უნდა ინკვიზიციის ფურულძუჭში?...“

ვიქლონიან გამწვან შესთავანან.

- „გამწვან სიმბოლო. ვიქლონიან, შენ ხომ ხეტი გამანფუქვან
ხან! თუ ძე ამ ვხით გამოფუვი, შენ ხომ ითხოვ, ეს არ ექნება
ხეტი გამანფუქვის ვან...“

... გამანჯივრებისათვის ეს აუცილებელია, რომ დავიჭერ.
სანდაცი ბნელის ველებში იმანჯივრებს, ავიტოსოფთსი - კოტონსე...
- ყვავილების ძოვდნებზე, ვიქტორია! ყვავილების ძოვდნებზე გამოვჩე
ღობი ამბავით და თვითონ კანდინალიები დაამჯივრებენ ჩვენს ცხოვ-
ლოვან ქონებებს...

ზოგი ზედს კოტონსე ძივდავს, ზოგი - კოტონსე...
ქალია ჩემი ასეა, სანდაციზე ძიუთითა და მუქანს: -
ჩავიჭივთ, ვალოდინო!... იქ, ძალდა, ძველი! შენ ხომ ასე ვიყავი
ძვე!

ამ დროს ის მართლაც გამანჯივრების ქალიძივრის ეძვავსენ.
ქალის ძველი სოციალისტისავე მოუხმობს დიდ მუცლებს, ძაღვამ
სასტოიან მისი ვიხებს.

... ბნელთ სანეს ხელებში ძაღვს და ქვითინებს ყრულ,
უხბოდ, ვინგვლად თავის სოციალისტში.

ბნელთ სოციალისტის ეძვვილობებს. ამ ქუთებში ვანს
ეძნახებს ადაბანს კოტონსე?...
ვიქტორია, ანც ჩემი ენიჭებდა დიავიქსოთ.

... დამქვანს საფლავი ანა აქვს, ძაღვამ ყაყანი
დამანსე, ჩემი საყვარელი ყვავილი, ზედ ქვა დააფხარე და
დააქერე: „უყვარდა, ქალიძივრდა, იმანჯივრდა.“

ყავი ვეზოვანი
„დაფხარე ჩემი ძივებს“

დასასრულს, არ შეიძლება არ აღინიშნოს, რომ ცისანა ჯანაშვილის სულ ბოლო
ნამუშევარი იყო ცნობილი ქართველი ემიგრანტისა და ქველმოქმედის, საქართველოსთვის
თავდადებული მოღვაწის ბატონ პეტრე სვეელიძის ფერწერული პორტრეტი, რომელიც
დღეს ქართული ემიგრაციის მუზეუმს ამშვენებს. ქალბატონი ცისანა, ლევან ჯაფარიძის
დახმარებით, საგანგებოდ ჩავიდა ნიუ-იორკიდან ვაშინგტონში ბატონ პეტრესთან, რათა
მისი პორტრეტის ჩანახატი გაეკეთებინა და შემდეგ ფერწერაში გაეცოცხლებინა ბატონი
პეტრეს რაინდული სული. ბატონ პეტრეს ძალიან მოეწონა ცისანას ნამუშევარი და
მას „ფერწერის ფერია“ უწოდა. სამწუხაროდ, ამ ცოტა ხნის წინათ ბატონი პეტრე
გარდაიცვალა, იგი საქართველოში ჩამოსვენეს და მწერალთა და საზოგადო მოღვაწეთა
დიდუბის პანთეონში დაკრძალეს. ცისანა ჯანაშვილის ნახატი კი დარჩა საქართველოს,
როგორც სიმბოლო უხუცესი ქართველი ემიგრანტის კეთილშობილების გამოხატულებისა.

ნიწო ჯაბიძე

ახირებული კაცი

(ცერცვისტოლა ამბავი)

სოფელში სულიწმინდა დადის, ქალაქში არაო. რატომო, თუ ჰკითხავდი, გიპასუხებდა: სოფელი სიმყუდროვისაა, ფიქრისაა და იმიტომო. რა, ქალაქში არა ფიქრობენო? თუკი არ მოეშვებოდი, გეტყოდა, რომ სოფლის შუაში რასაც ფიქრობენ, შვილო, სოფლის ბოლოში იმას სხვანაირადა ფიქრობენ, ქალაქში კიდევ სულ სხვა ფიქრი აქვს ხალხსაო.

სხვა გზა არ იყო, უნდა დაგვეჯერებინა, დიდი ახირებული ვინმე იყო და იმიტომ. თურმე ყოველდღე მომცრო, მომრგვალო ზომის კაჭარს ათრევდა მურდალი ჯვალის ტომრით ხევიდან. სოფლის ბოლოს უნდა ავაშენო სახლიო, — უთქვამს და გაუმართავს კიდევ თავის ნათქვამას. მერე უძახია, სახლი ბეჭებზე მიდგასო...

გაზაფხულისპირს მოუტანია მსხალტკბილები, პირწითელა თურაშაულები, ალუბლის, ალუჩისა და სილურჯისგან გამტერებული ქლივრის ნერგები. მეორე გაზაფხულზე ისე ტკბილად გაუყვავდნენ ხეები, რომ თითო კვირტს რამდენიმე ფუტკარი ესიაო. ვუყურებდი და ჩემო-

ვის, რაღაცნაირად, იმედის მომცემი იყო, თითქოს სოფლის ბოლოს ოროთახიანი კოხტა ქვის სახლი, ხანგამძლე და ცეცხლმძებევი წითელი კრამიტით გადახურული, ხის ჭრიალა კართა და ღობის ძირში აქა-იქა ამოსული ჭინჭრისდედებით.

მეჩვენებოდა, თითქოს მზე ცაზე კი არა და, იმ სახლის ფანჯრებს შიგნიდან ამოდიოდა, თითქოს გულგული მზე იდგა იმ სახლის ოთახებში, სინათლეზე კიალებდნენ ფანჯრის მინებიც. მეჩვენებოდა, ძილიც სხვანაირი ჰქონდა ამ სახლის პატრონს. ტურის კივილზე მოკალული, უშიშარი, ფხიზელი. გათენებულზე გამოვიდოდა, აპხედავდა ღმერთს, გადაჰკრავდა თლაშო ჭაჭას, მსხალტკბილას ძირში ჩამოჯდებოდა კუნძზე, დასწვდებოდა წალდს და დაიწყებდა პომიდვრისთვის შესაყენებელი ჭიკობის თლას.

რამდენჯერ შემიხსნია მისი ეზოს ჭრიალა ჭიშკარი, საყვედურებს რომ აძლევდნენ ხოლმე მეზობლები: რატომ არა ზეთავ, კაცო, კარებს, ჭრიალი რომ გაუდისო?! კარს რომ შემოხსნით, იძახის, მობრძანდითო და იმიტომაო, — უპასუხებდა. აი, ახირებული კაციო! — ჩაიქნევდნენ ხელს და გაივიდნენ მეზობლები. ახალგაზრდობაში ერთი დანახვით შეჰყვარებია. „ბატონები“ მოდებულა იმ დროისთვის სოფელში და ვერ გადაუტანია გოგოს „სახადი“. ეგ ამბავი რომ გავიგე, დამტვრეული კაკლის ნაჭუჭვივით დამეჭეჭყა მეც გულიო. მას შემდეგ ცოლიც აღარ შეურთავს. ათასში ერთხელ სიზმარში მაინცა ვხედავ იმ გოგოს და სხვა რომ შევირთო, ვაითუ, იწყინოს და აღარ მეჩვენოსო?! — ეგ თქვა და მორჩა!

აი, ორჯერ უფრო ახირებული კაციო! ერთხელ საუბრისას წამოსცდა, სოფლის ბოლოში იმიტომ ვცხოვრობ, ჩემიდან უფრო ახლოსაა საიქილო... ვინ იცის, იქნება მართალიცაა, ჩვენ ვერაფერი გავგივია ჩვენი თავისა, თორემ ციმციმა სულმა კარგად იცის საიქიოს გზა.

თანბოხ უთხაიძე

ნანის

„გაზაფხულდა, აყვავილდა ნუში“
როცა ვისმენ, ზამთარშიც კი დარებიან,
სიმღერა და სიყვარული ხალხის გულში,
სამუდამოდ, „ხანჯლად გაგიტარებია“.

დგახარ დედოფლურ ქალის იერით,
ირიბად აჭრილ თვალთაგან მზერით,
ვერ გამოვიან, ხარ ღვთიური, თუ მიწიერი,
და უმოწყალოდ „გულს რად მიკლავ“
შენი სიმღერით.

წყაროს ჩუხჩუხზე უტკბესია სიმღერა შენი,
საიდან მოგდგამს ეგ სინაზე და შემართება?
სცენის დედოფალს ყველაფერი
რარიგად გშვენის,
სულო ჩემო და ჩემო „გულო,რა გემართება“.

ნანი ბრეგვაძე და თენგიზ უთმელიძე

ყველა სიმღერა – ჯადოქრული,
გულში ჩამწვდომი,
შენგან უხვად და სიყვარულით
არს ნაჩუქარი,
ქვეყნიერებას მოვლენილი, ასე მგონია,
ღმერთის განგებით ნაბოძები, ხარ საჩუქარი.
კდემით მოსილი გშვენის ქალობა,
და „მღერის ქარი“, და „მღერის ქნარი“,
„გვითხარ ასულო“, შენი გალობა,
სიზმარია, თუ ნამდვილი არი?

ხარ სიამაყე – კერპადქცეული
ერის მშვენება, ჰანგის გენია,
არსად მსმენია მე ხმა გრძნეული,
„სწორედ ისეთი, როგორც შენია“.

არასდროს მტოვებს სიმღერა მწველი,
სულისშემძვრელი ბგერა ყოველი,
„მაგრამ ამ დილას, ყველაზე მეტად,
მიყვარხარ შენ... და სვეტიცხოველი“.

სუბიშვილების მოცეკვავეთა ანსამბლის „ოქროს ხანის“ (ეს ეპითეტი ქალბატონ ნინო რამიშვილს ეკუთვნის) ერთ-ერთმა უბრწყინვალებმა წარმომადგენელმა და ანსამბლის მენეჯტორიემ, ბატონმა თენგიზ უთმელიძემ, 2011 წლის 21 ივლისს, საიუბილეო დაბადების დღის შეკრებაზე ექსპრომტად უძღვნა ეს ლექსი ჩვენს უსაყვარლეს მომღერალს ნანი ბრეგვაძეს.

ბიოხიბი სხვიხაჩია

გარდაცვლილ მეგობრებს

ძმაო, მარტო მივალ გზებზე,
 ძმაო, გაზაფხული დადგა.
 ტაფნებს ისევ ვუგებ თევზებს,
 მარტო სანადიროდ დავალ.
 ძმაო, აღარავინ მიცდის,
 გაღმა გასულს მე გამოღმა.
 მივხვდი, მარტოობა, მივხვდი,
 მხოლოდ ფიქრია და ტანჯვა.
 ძმაო, ყანაც მარტომ ვხანი,
 ჩემი ვაზიც მარტომ ვკალმე.
 ხელი ველარავის ვართვი,
 შენით მე მარჯვენა ვკარგე.
 ძმაო, გინახია ცრემლით,
 ოდეს დამენამოს სახე?
 ახლა შენს საფლავთან ქვები
 ძმური ცრემლით გადავანამე.
 ძმაო, ქალაქიდან, იცი?
 თვალხატულა გოგო გვსტუმრობს,
 შენ რომ თან დაგყავდა ფიქრით,
 შენი დიდი საიდუმლო.
 იცი, შენს საფლავთან ვნახე,
 ია დაეკრიფა დილის.
 აი ხომ ვამბობდი, ნახე,
 გოგომ ჯიუტობა იცის.
 თურმე ყვარებიხარ, ძმაო,
 ცრემლიც ეტყობოდა სახეს.
 ო, რა სპეტაკი ხარ, ცაო,
 ცრემლო, ქართველ ქალის თვალზე.
 ძმაო, გაზაფხული მოდის,
 ჩვენი საყვარელი დროა.
 ახლა სათევზაოდ მივალ,
 იქაც შენზე ფიქრი მოვა.

* * *

ფესვებს მომწყდარი მუხა ვარ.
 ვისთვის კაპიკი ხურდა ვარ.
 ვისთვის მზე ვარ და ვანათებ.
 დარდს ბორკილი ვერ დავადე.
 ღამე ვარ თვალზე მალული,
 ცრემლებით გადანამული.
 განძი ვარ ჯერ არ პოვნილი,
 ბედის ურჩი და მორჩილი.
 სამოთხის ვარ თუ ქვესკნელის,
 ნათელის ვარ თუ ბნელეთის.
 ყველაფერს, რა ვქნა, ვერ ვწვდები,
 ვხვდები მას, რასაც ვერ ვხვდები...
 ჩემი სამშობლოს ბედი მაქვს,
 მასავით მტრები ბევრი მყავს.
 მყავს მოძმე მწერალ-მგოსნები,
 ვცხოვრობთ ლექსით და ოცნებით,
 რომ გაბრწყინდება ცის თაღზე,
 მრავალი მტერის ჯინაზე,
 ივერთ ჯილაგის ალაში,
 და სათქმელს იტყვის კალამი...
 ფესვებს მომწყდარი მუხა ვარ,
 მაინც ფესვიდან ვსუნთქავარ.

* * *

შენ მაშინ გერქვა პატარა გოგო,
 თვალები შენი ზღვასავით კრთოდა.
 მეც ბიჭი ვიყავ პატარა, მომცრო,
 და ჩემი გემი შენს თვალთ მიჰქონდა...
 შენ გოგო იყავ, პატარა გოგო,
 ატმის ყვავილად აფეთქებული.
 ჩემს შეხებისას ისე კრთებოდი,
 როგორც შვლის ნუკრი დაფეთებული.
 მერე ქარივით სადღაც გაქროლდი,
 წლებმა მარგუნა შენგან სიშორე.
 ალბათ ყვავილმაც ჰქმენი ნაყოფი
 და ქარობისას ისევ მიგონებ.

* * *

თვით ღმერთი წერდა შენს სახეს ვგონებ,
ანგელოზები მაგ ტანს გიხატდნენ.
ეს სილამაზე არ მინდა მოკვდეს,
და უკვდავებას შენთვის ვინატრებ.
მე რომ შემეძლოს შენს გზად სავალზე,
იას და ვარდებს გიფარდაგებდი
ციურ მნათობებს მაგ შენ დალალზე,
ჩამოვშლიდი და გინაწნავებდი.
და რომ ძალმიძდეს მე სხივის ტრფობა,
ჩემს ცოდვილ გულს არ შეგთავაზებდი.
არ ვიქნებოდი გრძნობების მონა,
და მაშინ სხვებსაც შეგადარებდი.
ერთი ხარ მიწად, ვით ზეცად ღმერთი,
მაცოცხლებელიც და ჩემი მკვლელიც.
სიტყვა: „მიყვარხარ“ შენთვის არ მეტქმის,
რადგან გრძნობებზე მეტი ხარ ჩემში.
და თუ ოდესმე დაგავიწყდები,
მინდა იცოდე, მინდა გახსოვდეს,
როცა სიკვდილის კართან ვიქნები,
მე შენი თავი კვლავ გამაოგნებს...
და ვიცი, იქაც მომენატრები,
არ მომასვენებს შენი ლანდები.
ციდან ფიფქებად მოგვევლინები,
შეგეხები და ისევ გავქრები.

* * *

ეს საქართველო –
დედაჩემის კალთასავით გახუნებული.
ის ისევ ფარავს
ცხოვრების
მზისგან გახუნებულ,
დაღუმებულ,
მიჩუმებულ,
მუნღზე დაცემულ შვილებს.

* * *

წარსულ ბრწინვალებით,
აწმყო დანგრეული...
უიმედოდ
დროის ბაქანზე
დგას საქართველო,
ვით ძველი ოშკი...

ვლელავ მათ გამო, ვინც აქ დარჩება

ამ რამდენიმე წლის წინ, ციურიხში ყოფნისას, პულტი მოვიმარჯვე და რუსეთის ტელევიზიის პირველი არხი ჩავრთე, იქ მხოლოდ ერთი რუსული არხი უჩვენებს, ქართული, სამწუხაროდ, არც ერთი. იმედი მაქვს, არ იფიქრებთ, რომ რუსეთზე გადარეული პერსონა ვარ, უბრალოდ, ჩემთვის ევროპაში „მშობლიურ ენად“ კვლავ რუსული ენა რჩება, სხვა ენების ცუდად ცოდნის გამო. გადაცემაში „კულტურა“ – ზურაბ სოტკილავა ჰყავდათ მოწვეული ოჯახთან – მეუღლესთან და ორ ქალიშვილთან ერთად.

თითქმის ერთი საათი ვუსმენდი სოტკილავეს. ყვებოდნენ ერთმანეთზე საინტერესო ისტორიებს, ცნობილი ადამიანებისა და მათი ოჯახის მეგობრობის ამბებს. შვილები ეთაყვანებოდნენ მამას, დედა სიყვარულით და ფარული ალტაცებით ახასიათებდა მეუღლეს. ქალიშვილები აღიარებდნენ, რომ მამის გამო არ გახდნენ მუსიკოსები, შეეშინდათ მამის ჩრდილში დარჩენის.

ელისო თურმანიძე ყვებოდა, თუ როგორ დაატარებდა და დაატარებს მეუღლე სპექტაკლებსა და კონცერტებზე. როგორ ითვალისწინებს მის აზრს და უფრო მეტიც, სადაც არ უნდა ივდეს – პარტერში, ლოჟაში, აივანზე, აუცილებლად მოძებნის თვალით, რჩება შთაბეჭდილება, რომ მხოლოდ მისთვის მღერის. „ეს სასიამოვნოც არის და შემაწუხებელიც. ამ დროს არ შემიძლია გვერდზე გავიხედო, ან დავიხარო, შემთხვევით ძირს დავარდნილი ნივთი ავიღო. განიცდის და შინ აუცილებლად მეტყვის: – ჩანს, ისე ვიმღერე, არ მოგეწონა, შეგრცხვა და თავი ძირს რამდენჯერმე დახარე, გვერდზე გავიხედეო. ვუხსნი ხოლმე, რომ ეს ასე არ არის, თითქოს დამიჯერებს, მორიგი სპექტაკლის შემდეგ იგივე მეორდება, ახლა უკვე მე შევეჩვიე ზურას ხასიათის ამ თვისებას და ვცდილობ აბსოლუტურ კონცენტრაციას სპექტაკლებსა და კონცერტებზე“.

ვადიარებ, ამ თითქმის გაგულგრილებულ, გაცივებულ სამყაროში (ეს განსაკუთრებით ევროპაში ხანგრძლივად ყოფნისას იგრძნობა, ადამიანები საათივით აწიკწიკებულ გარემოში დროსა და პრობლემებში ჩაფლულები ისე დაქრიან, ირგვლივ ვერაფერს ამჩნევენ). სიყვარულისა და პატივისცემის ასე საჯაროდ, საკმაოდ დახვეწილად გამოვლინებამ არაჩვეულებრივი შთაბეჭდილება დატოვა.

თბილისში, ოპერისა და ბალეტის თეატრში ზურაბ სოტკილაგას საიუბილეო საღამო იმართება (თეატრი ჯერ კიდევ არ დაკეტილა რემონტისათვის). მეტრეველები, მე, ელისაბედი და ასე შემდეგ... ბელეტაჟის ლოჟაში ვსხედვართ. გვერდით – ნინო ბურჯანაძის ოჯახი. მოგვიანებით ბურჯანაძეების ლოჟაში ქალბატონი ელისო, ზურაბ სოტკილაგას მეუღლე შემოვიდა. – უფრო ელეგანტურად ჩაცმული, მოვლილ-დავარცხნილი ქალბატონი ალბათ იშვიათად შეგხვდება, – გადავულაპარაკე ჩემებს, – დამეთანხმნენ. რა ლამაზი თითები და ხელის მტევანი ჰქონია! ფაქტობრივად, გვერდიგვერდ ვსხედვართ და გამადიდებელ ლუპაში გავატარე. ჩვეულებრივი ქალური ცნობისმოყვარეობა გამოვაგლინე.

კონცერტიც დაიწყო. მე კვლავ იმ არაჩვეულებრივი გადაცემის შთაბეჭდილების ქვეშ ვიყავი, ციურისში ყოფნისას რომ ვნახე და, ჩემდა უნებურად, თვალი აღარ მომიცილებია ლოჟაში მყოფი ელეგანტური ქალბატონისათვის. რომ არა მისი სცენისაკენ უჩვეულო კონცენტრაცია, იქნება კიდევ შეემჩნია, ვიდაცა ფარულად რომ უთვალთვალებდა. შეფარვით თვალთვალისას დავრწმუნდი, რომ არც ერთი ტყუილი სიტყვა არ უთქვამს იმ გადაცემაში. წყვილი ისე გრძნობდა ერთმანეთს, თითქოს გვერდიგვერდ იდგნენ. ორივე მღეროდა, სოტკილაგამ სცენაზე ხმამაღლა იმღერა, ცოლმა მოგუდულად ლოჟაში, იმღერეს სინქრონულად. ერთი-ორჯერ ნინო ბურჯანაძემ რაღაც გადაულაპარაკა, ქალმა ხელის მოძრაობით ანიშნა, არ შემიძლია შენი მოსმენაო. ყველაზე მთავარი კი წინ მელოდა, მთავარი, რომელმაც ჩემი გაცემა კულმინაციამდე აიყვანა.

ერთ-ერთი არიის შესრულებისათვის სცენაზე შემოსულმა სოტკილაგამ პლასტმასის ბოთლი შემოიყოლა. ვიდრე ამ სცენას თვალი მივადევნე, აღმოვაჩინე, რომ ელეგანტური ქალბატონის ხელშიც პატარა ბოთლი გაჩნდა. დღემდე გაცემაზელი ვარ და ვერაფრით ამიხსნია, როგორ მოახერხა ქალბატონმა ელისომ ბოთლის ისე აღება, რომ არც დახრილა, არც შერხეულა. მერე უკვე აღარც გავუოცებოვარ იმ ფაქტს, ერთდროულად რომ ხსნიდნენ და სვამდნენ წყალს. მე არ ვიცი, ამით რას ანიშნებდნენ, არეგულირებდნენ ხმის ტემბრს, ან სიმძლავრეს, თუ რას... ეს თითქმის არც მაინტერესებდა, ჩემთვის აქ უფრო სხვა, სხვა თანხმობა იყო ამაღელვებელი და, გნებავთ, გულისამაჩუყებელი. ისინი შესაშურად ერთნი იყვნენ. სისხლხორცეულად ერთნი. შთაბეჭდილება შეუდარებელი იყო. კათარზისის უჩვეულო განცდა დღემდე მომყვება. რასაც ახლა, ამ ჩანაწერის ფინალში ვიტყვი, ვინმეს იქნებ არც კი მოეწონოს, თქვენ წარმოიდგინეთ, არც მე მომწონს, მაგრამ, სამწუხაროდ, გავიფიქრე და თითქოს ფიზიკურადაც კი ვიგრძენი. ოდესმე (ასი წლის შემდეგ) ამ წყვილიდან ერთ - ერთი უფრო ადრე წავა იმ ქვეყნად, რა ემკვება მეორეს, რა ტკივილები ექნება გადასატანი. ბუნებრივია, ვღელავ მასზე, ვინც აქ დარჩება.

ის შეეწყვილა დიდ პოეზიას

პოეზიას
შოთა აბოონიძე

ის მხოლოდ ერთხელ ენახე 80-იან წლებში, როდესაც მე ვმუშაობდი გაზეთ „სახალხო განათლების“ კორესპონდენტად. სამუშაო კაბინეტში შემოვიდა მაღალი, მშვენიერი გარეგნობის, სიმპათიური და, ამავე დროს, თვითდაჯერებული გამოძეტველების ქალბატონი. მოიბანა რამდენიმე ლექსი, რომელიც მოგვეწონა და დაიბეჭდა კიდევ. შემდეგ... შემდეგ ჩემს ლექსშია გამჟღავნებული, თუ როგორ წარიმართა მისი, როგორც პოეტი ქალის, ცხოვრება. იგი 2012 წელს გარდაიცვალა მარტოობაში, 80 წლის ასაკში...

პოეტ დარეჯან ბატიაშვილის
ხსოვნას

მდგმური

ქეთევან ქუჩუკაშვილს

ყველა მოკვდავი წლებს ვეურჩებით,
მაინც არ გვინდობს დრო-ჟამის ქარი;
დააბიჯებდა ცალად ქუჩებში
ჯეირანივით მაღალი ქალი...
არ აკლდა სითბო და არც სილაღე,
ამაყიც იყო და ბჭობდა საღად;
რადგან იცოდა თავის სიმაღლე,
ამოუცნობიც თან სდევდა რაღაც...
ვერ გაიმეტა წყალობა ბედმა, –
ქალური ხვედრი, რაიც წესია,
მერე მოძებნა ზეციდან ხმებმა
და შეეწყვილა დიდ პოეზიას...
ყველა მოკვდავი დროს ვეურჩებით,
მაინც წაგვიღებს დრო-ჟამის ქარი;
დააბიჯებდა ერთ დროს ქუჩებში
ჯეირანივით ლამაზი ქალი.

საკუთარ მამის სახელობის
ქუჩაზე მდგმურად,
ცხოვრობს მღვიმელის ქალიშვილი,
ვაჟას ნათლული;
მოდის და ახლა ნუ დადგები
საწუთროს მღურვად,
ეს რა სენი გვჭირს მოურჩენი,
სენი ართქმული...
გადამთიელს კი ვუთმობთ მიწას,
სახლსაც უწვევოდ;
ვერცხლის მონებმა უსინდისოდ
ერი დალაღეს...
ზის ქეთევანი ნაქირავებ
სახლში უმწეოდ
და საქართველოს სიყვარულში
ათენ-ალამებს...

ქართული ტიპი

დასასრული

შიშველი თვითშეყვარება, მხოლოდ და მხოლოდ თავის თავზე ზრუნვა, წუთისოფლისა და სამყაროს ყველა ღირებულებათა პერსონალიზაცია ქართველ ინტელიგენტს ახასიათებს. დროგამოშვებით ჩვენს ლიტერატურაში, ჩვენს ისტორიაში პერსონალიზმის კულტი ორიგინალურ ფორმას იღებს: ავთანდილი წერს მეფე როსტევეანს სიტყვებს, რომლებშიაც გამოთქმულია საბერძნეთის ფილოსოფიური აზრები, ღრმა ქართული პერსონალიზმით შეზავებული; ავთანდილი ითხოვს თავისი სიმდიდრის დანაწილებას არა იმიტომ, რომ ავთანდილს მართლა მონებისა და ღარიბებისადმი სიყვარული აწუხებდეს, არამედ იმიტომ, რომ სახელი მისი მოავონდეთ სხვებს, თუნდაც ღარიბებს.

ავთანდილს სიკვდილის ეშინია: ვერ დაიჭირავს სიკვდილს გზა ვიწრო, ვერც კლდოვანიო, ბატონი და ყმა ბოლოს მაინც ერთად შეიყრებიან. ამიტომ მიეცი გლახაკთა საჭურჭლე, ათავისუფლე მონები: – მიღწვიან, მომიგონებენ, დამლოცვენ, მოვეგონები.

ავთანდილმა იცის, რომ ეს ცხოვრება წარმავალი და ხრწნადია, იცის, რომ ყველაფერი წუთისოფლად გაივლის და კვალი არსებობისა არსად დარჩება, იცის, რომ ყოფა ადამიანისა თავის მწველი განცდებით და ილუზიებით იკარგება დაუსრულებლობაში; სწორედ ამიტომ მას უნდა, რომ მთელი მისი ქონება ღარიბთა შორის დარიგდეს: ამის შემდეგ სხვები იტყვიან, ავთანდილს მოიგონებენ, ავთანდილის ხსენება იქნება ქვეყანაზე. პატარა ნუგეში მაინც არის, სახელი დაკარგული ინდივიდუალობისა მაინც დარჩება ამ უთავბოლო წუთისოფელში..

ასეთი აზრი არის გამოხატული რუსთაველის მეორე ფრაზაში:

– რასაც გასცემ, შენია, რაც არა, დაკარგულია.

ადამიანთან ერთად იხრწნება ქონება, ნივთი, ყოველგვარი მატერიალური ღირებულება; საგანთა და მოვლენათა დაუსრულებელი სტიქიური დენა სახეს წაუშლის ინდივიდუალობას, ამიტომ საჭიროა გაცემა ქონების, რომ სახელი მაინც დარჩეს სამყაროს ყრუ სიჩუმეში, სახელი მაჩვენებელი იმისა, რომ ამ ტანჯვისა და უზნეობის პლანეტაზე ინდივიდუალურ კეთილშობილებას ქონებია ადგილი. რუსთაველმა მისცა ჩვენს, ქართულ პერსონალიზმს მეტად კეთილშობილი, სიმპატიური ხასიათი, მხოლოდ შემდეგ საუკუნეებში ეს კეთილშობილება ინდივიდუალიზმისა ისევ შორდება ქართულ სულს და ქართველის ნებისყოფა ისევ ძველებურად იმ განაპირებისაკენ მიდის, რომელიც აღნიშნა დავით აღმაშენებლის დროს ისტორიკოსმა, რომელსაც საფუძვლად აქვს მრუში ისტორიულ-ფიზიოლოგიური და პერსონალისტური ცარპე დიემ და რომლის თვალსაჩინო ტრაგედიულ განსახიერებას წარმოადგენს გიორგი სააკაძე.

ამრიგად, ჩვენი ერის კულტურა და მისი ცივილიზაციური ფორმები, დაწყებული შორეული წარსულიდან და დამთავრებული დღევანდელი იდეოლოგიური, ფილოსოფიური და ლიტერატურული ტენდენციებით, შედეგია ტერიტორიულ-ისტორიული ტროპიზმის: ყოველი საუკუნე თავისებური ცხადყოფაა კულტურულ-ისტორიული შესაძლებლობისა და ბიოლოგიურ-ორგანიული მენსიერების – მენსიერების, რომლის პოტენცია გროვდებოდა

საუკუნეთა განმავლობაში ირაციონალურად, ალოგიკურად და რომელსაც აქვს მხოლოდ ისტორიულ-ფსიქოლოგიური ჩვეულებებით განმტკიცებული რაციონალური და ლოგიკური ხასიათი. ყოველი ნაბიჯი წინასწარ განსაზღვრულია ყოვლობის მორითმით და რაც არის, არ შეიძლება, სხვა სახის ყოფილიყო. არაფერი არ იკარგება მრავლობაში გარდა ინდივიდუალობისა და მრავლობის ტერიტორიულ-კუთხური შესაძლებლობის ტროპიზმით განისაზღვრება როგორც ინდივიდუალურ-ეროვნული, ისე ზოგადი კაცობრიული ნებისყოფა, სული და იდეა – განცდა და მოძრაობა.

ადამიანს თითქოს სურს განამტკიცოს თავისი ინდივიდუალობა საზღვარაუცილებელ ოცნებაში – მარადიული ქალურობის განმტკიცებაში. ბეატრიჩე შესანიშნავი მაგალითია ქალის გაღმერთებისა

ევროპაში. მაგრამ ჩვენში ქალი უფრო გამშვენებელია მამაკაცის ოცნებით და უფრო გაღმერთებულია, ვიდრე ევროპაში; ქართველმა ერმა არც კი იცის, რომ დავით აღმაშენებელმა შექმნა საქართველოს ისტორიული სახე, სამაგიეროდ ქართველ ერს თამარ მეფის სახელი ენაზე აკერია, თუმცა თამარ მეფეს იმის მეათედი არ გაუკეთებია, რაც დავით აღმაშენებელმა გააკეთა საქართველოსათვის.

საქართველოს ისტორია მარადიული ტრფიალებისა და ისტერიულობის ისტორიაა: საქართველო ესთეტიურ-რელიგიური ფენომენია და არსად იმდენი მუხანათობა და აფექტების აყოლა არ ყოფილა, რამდენიც საქართველოში.

მასალა მოამზადა სოფიო ჯაფარიძემ

თამაზ ჩაღუნელის „ბედის კანონი“

საქართველოს მწერალთა სახლში გაიმართა თამაზ ჩაღუნელის წიგნის – „ბედის კანონის“ წარდგინება. საღამოს უძღვებოდა თემურ ცერცვაძე. მისასალმებელი სიტყვით გამოვიდნენ: იკა ქადაგიძე, ტრისტან მახაური, სოსო ნადირაძე, თამაზ ბარჯაძე, ქეთი შენგელია, ქეთი დოლიძე, ლევან ფანჩვიძე, ნუგზარ ნადარაია, ზურაბ მამულაშვილი და სხვ. საღამო დაამთავრა აზებაიჯანელი მომღერლის აისელა მამედოვას ქართულად შესრულებულმა სიმღერამ – „საქართველოო ლამაზო!“ წიგნის რედაქტორები არიან: თემურ ცერცვაძე და იკა ქადაგიძე. კრებული ავტორმა საჩუქრად დაურიგა დამსწრე საზოგადოებას.

საღამო დასრულდა მეგობრული „ალა ფუმეტი“ და ტრადიციული სადღევრძელოებით! წარმატებას ვუსურვებთ ავტორს და მის ახალ წიგნს.

„...წაიკითხო და მეგობარვით იცოდე...“

დასასრული

ჩემი აღმოჩენა სულ სხვა სფეროსია, – ხშირად კი არა, მეტი ისმეტად იშვიათად, ათასებში ერთხელ, = ფიზიკურ ქალწულობასთან ქალი არა ჰკარგავს სულიერ ქალწულობასაც. პირიქით, ათასობით შემთხვევაში, უძრავლესად და უამრავად, ქალი ამ ორივე, სულ სხვა და სხვა რიგის მოვლენას, ერთადა ჰკარგავს. ე.ი. იცვლება ფიზიკურად კი არა მარტო, არამედ სულიერადაც და სხვა ადამიანი და პიროვნება ხდება; ბევრად დაქვეითებული (ჩემის აზრით). წინააღმდეგი შემთხვევა

იმდენად იშვიათია, რომ ისტორიულად ცნობილია მხოლოდ ერთადერთი, ღვთისმშობლისა, – უბიწოდ რომ დარჩა შვილის შობის შემდეგაც. მართალია, ქალი გათხოვების შემდეგ, ყალიბდება უმეტეს შემთხვევაში ქმრის ყაიდაზე, მაგრამ მაინც რჩება – ძალიან იშვიათად – სულიერად ქალწული. აი, ეს არის ჩემი „აღმოჩენა“ და, მიკვირს რომ არც ისტორიულ, არც არქეოლოგიურ, არც მედიკურ ან ფსიქოლოგიურ წიგნებშიაც ამის ნიშან-წყალი, ჩრდილი ან კვალიც, – არ შემხვედრია. // ამ თვალსაზრისით, დოღო არა-ჩვეულებრივად დაჯილდოებული პიროვნება იყო, არა მარტო თავისი მტკიცე, ბუნებრივი ხასიათით, თავგანწირვამდე მოსიყვარულე გულით (მეტადრე ნათესავებისადმი, საუბედუროდ უღირსებისადმიც), ალერსიანი კატუნისავე (ჩემთან ყოველ შემთხვევაში) და ნიჭიერი, შემიძლიან ვსთქვა, – პოეტი-ქოცნებე. მისი სახე ლამაზი იყო არა ფიზიკურად, არამედ იმ სულიერი სინათლით, რომლის მრავალფერობა გასაოცარი სიუხვით ეტყობოდა ყოველ გამოძეგვებაში. ეს ნაზი არსება, თაფლივით ხელსა და პირზე რომ შემოგადნებოდა, გაჯავრებასა და გაცხარებაში ცეცხლივით გულს დაგწვავდა და ლახვარვით დაგჭრიდა (ტყუილად ხომ არ იყო ამი-ლახვარი), ისეთს გეტყოდა სრულიად დაუზოგავად. მასთან უბრალოდ ყოფნა შეუძლებელი იყო, მუდამ „ჩანჩაზხედ უნდა ყოფილიყავ“, რადგან უმნიშვნელო ხუმრობა თუ ღრმა-შენი-აზრირამ, არ იცი მასში რა რეაქციას გამოიწვევდა. უძრავლესობა, მეტადრე ნათესავები <<გვიჟადა>> სთვლიდნენ და გვაფრთხილებდნენ. „გიჟიც“ იყო თავისი სიფაქიზით ყველასა და ყველაფრისადმი, თავისი სიწმინდით, არაამქვეყნიურ თვისებებით და სისასტიკით. ერთად-ერთი მე ყვავდი სათაყვანებელი „სულიერი მამა“ და ჩემდამი უფრო სასტიკი იყო...

„...იმდენი ამაგი გვაქვს ერთმანეთზე დახარჯული, – ჩვენი გაყრა შეუძლებელი“-ო, ერთხელ ნათქვამი მისი ოქროს სიტყვებია... და გახდა კიდევ შეუძლებელი, ხომა: უჩემოდ ერთ წელიწადს ძლივს გაუძლო. და ბევრჯერ მიფიქრია, – მიუხედავად მუდმივ განწყობილებისა თავის მკვლელობისადმი, მეც მიღვეს წილი ამ უბედურებაში: საწყალ გოგოს მე დავანახე სხვა ქვეყანა, ვიდრე მასა ჰქონდა წარმოდგენილი, ვასწავლე სიმაღლენი არსებობისა, გაუღვიძე მისწრაფებანი უზენაისი... და ის წაეხეჩა ცხოვრების უხეშ, ტლანქ არარაობას და მისმა სულმა ვერ აიტანა ეს განსხვავება რეალობისა და ოცნების შუა. // თორემ, გათხოვების შემდეგაც ხომ მქონდა მასთან და მაზედ ლაპარაკი და შეხვედრები:

4 თებერვალზე ადრეს მაგიერ, 12-/II-ს რომ ჩამოვედი პარიზში, პირველ შეხვედრაზედ ხომ ისეთ უხერხულ მდგომარეობაში ჩამაყვანა, რომ დღესაც ვგრძნობ 25 წლის შემდეგ: ხალხის დიდ წვეულებაში (დადიანებისას), ახლად ჯვარ-დაწერილ „ქმრის“ თანდასწრებით გადამეხეცია, ჩამეკრა გულში, მკოცნიდა პირზე, თვალებში, იცინოდა, ტიროდა, „ჩემი ბატონი რეზო“-ს მეუბნებოდა, და, ჩაცვივით, – როგორც დასაკლავი ხარი ვეზინეში წამიყვანა. მთელი გზა „ქმარ-თან“ კი არა, ჩემთან იყო ჩახუტებული, და, იქ რომ მივედი, – მგონი მოგწერე, – შუაში ჩავვიდგა, ორივენი მიგვიკრა, და: „ნეტა ორი თავი მქონდეს ორივეს მხარზე დავდო“-ო და ხან მე, ხან იმას დაადებდა თავს. მე „ორ თავიან არწივზე“ აუგდე „ბანზე სიტყვა“... უხერხულობით. //

- აკი უსიყვარულოდ ვერ გავთხოვდები“-ო, მეუბნებოდი, და...?
- მიყვარს“-ო, მითხრა თითქო ნიშნის მოგებით, ან ჯინზე,

– თქვენ სულ იმას არ მეუბნებოდით: „გათხოვილი მაინცა“-ო... „ჩემზე, როგორც „ვალერიანკა“ მოქმედებსო“.

და სხვა დროს: „ეკლესიაში წასვლის წინ ხუთი წუთით, – არ ვიცოდი, წავიდოდი თუ არა... გაორებული ვიყავი“-ო...

– რაზე თხოვდებოდი, როგორ მოხდა-მეთქი? და

– როგორღაც დავსერირობდით, ფიქრებში ვიყავი და კიდევ ერთხელა მთხოვა გაველოდი ცოლათა“-ო... ბაზორკაზე მელაპარაკებოდაო და ვსთქვი: კარგო. სიტყვა მივეციო.

– მერე რა გეჩქარებოდათ... უჩემოდ რომ ჯვარს იწერდით (: იმისი „საქმრო“ რომ მწერდა: „დღოდ თქვენს ნებართვასა და კურთხევას უცდის“-ო)?

– როგორ, ომში მიდიოდა და უარი როგორ მეთქვაო. (მერე ვიცოდი მისი „ომში წასვლანი“)

– სწორედ, ომის გათავებამდე უნდა მოგეცადნათ... თუ დაბრუნდებოდა...

... ერთხელ ხომ ესეც მითხრა: „აქ რომ ყოფილიყავით, ალბად არ გავეთხოვდებოდი“-ო.

და არც მერე თავს მოიკლავდა, მე რომ პარიზში ვყოფილიყავი, რადგან ჯერ ერთი დაფიცებული იყო, „უთქვენოთ არასოდეს ერთ ნაბიჯს არ გადავდგამ“-ო, ყოველთვის წვრილმანსაც მიზიარებდა, არა მარტო „დიდ საკითხებს“. და, მეორეც ხომ ჰქონდა ჩემთან ნაპასუხევი: „სხვაზე გათხოვილს რომ უსიამოვნება მომივიდეს – თქვენთან გამოვიქცევი, და თქვენ (ქმრობის) დროს რომ მომივიდეს, სად უნდა წავიდე – წყალში გადავარდნის გარდა“-ო? // საერთოდ სიკვდილზე მეტად ადვილად და ხშირად ლაპარაკობდა...

... მაგრამ, გასაშტერებელი ამბავია, – გათხოვებიდან სიკვდილამდე პერიოდში – დოდო აღარ მიყვარდა, და, ვიხედაც <<მზე და მთვარე ამომდიოდა>>, – სრულიად უცხო გახდა ჩემთვის. სწორედ მაშინ, როცა ის თითქო პირიქით უფრო თავისუფლად ეგებებოდა ჩემთან ურთიერთობას. აღარც ჩემი პრინციპი: „სხვისი ცოლი ხელშეუხებელია“ და არც, ა.ვ., ჩემი ბუნება: „უსიყვარულოდ ქალის დაუფლება (მარტო სქესობრივი მისწრაფებით) – დამამცირებელია ორივესათვის“, – აღარავითარ სურვილს აღარ მაძლეოდა მისი უბრალო აღერსისათვისაც კი. და მარტო გონივრული ანგარიშით ან საარსიყო მიზნით, – ჩემი ხელობა ხომ არასოდეს ყოფილა.

აი, გასინჯე. ერთ ხანს (ჯერ კიდევ ომი იყო) სცნოვრობდა პარიზში დიდ „სტუდიოში“. ტყვეების საქმეზე ჩამოსული, მივედი სტუმრად სალამოს, გაუხარდა, ყოველთვის კონტად ჩაცმულს როგორც „მანეკენს“, ეხლა რაღაცა ვარდისფერი (ვარდისფერის მაგიერი) ხალათი ეცვა (Robe de chambre) – ეგ სად გიპოვნია?-მეთქი.

– ჩემმა ქმარმა მიყიდა საქორწილო საჩუქრად-ო. უკვე ეს იყო მაჩვენებელი მისი გემოვნებისაც და თვითონ დოდოს შეფასებისაც. შემეცოდა, ინსტიქტურად მოვიხიდე, კალთაში ჩავისვი, ხელი მოვხვიე წელზედ... მაგრამ, სადღა იყო ჩემი „აღზნება“ წინანდელი... ცოცხალი ქალის მაგიერ, კალთაში ცოცხალი ხეც კი არა, თითქო შეშა ან ჩონჩხი

მქონდა... მიკვირდა კიდევ... – რა მიყავი, ქალო, რაზედ წამიხდინე ოცნება? – რა კენა, ეგრე მოხდა; მაგრამ, ჩვენ შორის არაფერი შეცვლილა, როგორც გითხარით, – თქვენი კერძო მდივანი ვიქნები ჯამაგირით; გზაშიც, ბერლინშიც, ყველგან თქვენთან. ჩემი ქმარი არ არის méticuleux, il est très large¹ – მე ყველაფერი უთხარი და თანახმაა თქვენი მდივანი ვიყვე...

გამიკვირდა, როგორ ყველაფერი(?) უთხრა, ნუთუ ისიც, რითაც ისე დამაშოშმინა და გამახარა, ცას დამწია, უკანასკნელი გამოშვებობების დროს... ნუთუ ესეც უთხრა და მაინც დათანხმდა მისი „ქმარი“?.. გონზე ისე არ ვიყავი მოსული, რომ ვერც კი ვკითხე. აღარც მაინტერესებდა ხომა... ახ, რა მინდოდა პრაგაში, რა მინდოდა პრაგაში?!.. (რამაც დამაგვიანა მთელი კვირა) და... მოულოდნელად, ალბად სისუსტით, დაღლილობით ნერვებისა, – ღვარივით ცრემლები წამომივიდა და ტირილი ამივარდა; – როცა გულით სრულებითაც არ მეტირებოდა, ისე ვიყავ გახევებული და საზოგადოთაც... მთელ ცხოვრებაში ერთი-ორჯელ თუ მიტირნია. არც დაუმშვიდებივარ... უცებ შევიმშრალე თვალები, ავდექი წამოსასვლელად და საათს რომ დავხედე – შემეშინდა – ღამის 12 გადასულიყო და მაშინ სასტიკად იყო აკრძალული შუალამის შემდეგ სიარული: „გაუფრთხილებლად ესროლე, ან დაიჭირეთ“-ო. გავედი საჩქაროდ უახლოეს ოტელში, არ მიმიღეს უადგილობით და უკანვე დავბრუნდი.

მიმილო... „ჩაის გაგიკეთებ“-ო.

– არა, დაწევი, დაიძინე, ნუ გეშინია, და... იქვე „დივანზე“ ვიწევი განთიადამდის.

¹ პედანტი, ზედმიწევნითი, ის ფართო გაგებისა (ფრ.).

გრძნობით კი არა, აზრადაც არ მომსვლია მასთან მისვლა... მაგრამ, როცა უთხარი – „ქმრისათვის ყველაფრის თქმა არ ვარგა-მეთქი, ეხლა თუ არა, უსიამოვნების დროს შეიძლება წამოგაყვედროს და ეჭვი დაეხადოს...

– როგორ, მაშ არც ის უნდა უთხრა, რომ ღამე ჩემთან გაატარეთ?–ო

– ეგ შენი საქმეა, მაგრამ, ყველაფრის თქმას არ გირჩევ, გართულების თავიდან ასაცდენად...“ „ზოგჯერ თქმა სჯობს არა-თქმასა, ზოგჯერ თქმითაც დაშავების“, – შეიძლება შენც არ დაიჯერო პეტრე: კაცს, ისიც ჩემსავით სახელგატეხილს, მთელი ღამე გაეტარებინოს ლამაზ, ოდესღაც უსაყვარლეს ქალთან და არა მარტო ხელი არ ეხლოს, არამედ არც სურვილიც ჰქონოდეს ამისი და არც აზრადაც მოსვლოდეს; და <<ქმარი>> რას დაიჯერებდა? დოდოს კიდე, მგონი, ისე ეძინა, ვითომც არ ვყოფილიყავ...? //

შემდეგ, დოდო, ელიკო და ლულუ ბერლინშიაც შემხვდნენ ერთად, კაფეშიაც დამატიყეს, მაგრამ ჩემსა და დოდოს შუა არამცთუ აღარაფერი საერთო აღარ იყო, არ მესიამოვნებოდა კიდეც რომ მასა და ელიკოს ერთნაირად ეცვათ „ახალ მოდაზე“: – <<კაპუშონი, კურდღლის ყურებიანი, მოკლე შავი წამოსასხამი (Cape) ბუზმენტისანი და მოკლე ჯუბა>>. ორთავენი ლამაზები, მშველესა ჰგვანდნენ, მაგრამ ჩემთვის – არარანი. და ეს ერთნაირობა მათი პირდაპირ უმსგავსოებად მეჩვენებოდა. მით უფრო რომ ელიკო მუდამ ცრუ და ცრუბენტელა იყო, დოდო – ცამდის მართალი გულით; ელიკო არასოდეს მყვარებია (თუმცა ჯერაც გაუთხოვარი იყო მაშინ) და დოდო – გათხოვილი უკვე და... ჩამოქვეითებული სხვასთან მსგავსებამდე. მოარშიყე, დონჟუანი რომ ვყოფილიყავი, გაუშვებდი ასეთ გოგოებს... ომის – გაადვილებულს ამ მხრივ – დროსა? // მაგრამ, თავის მოკვლის წინა ხანებსა და მალე შემდეგაც, – საშინელი სიზმრები ვნახე ზალცბურგში, საცა გავიგე ეს საშინელი ამბავი: „ჩვენმა დოდომ თავი დაიხრჩო და ხუთი დღეა მისი გვამიც ვერ უპოვიათ“–ო, – მწერდა ლიზა.

პირველი სიზმარი, სიკვდილამდის: <<ზალცბურგში ვცხოვრობთ დიდი კამპანიით, გარშემო სასტიკი ომიანობაა და დოდო დაგვეკარგა... სამხედრო ზონას გადასცდა და ალბად მტრებმა მოჰკლეს ან შემთხვევით დაიღუპა“–ო. საშინლად აღელვებული მივდივარ საძებრად, ქვეყანა დანგრეულია და ყველა მხრიდან ჭეკეტუხილი ისმის ზარბაზნებისა... ერთი კლდის წინ, რომლის წვერიდან ყუმბარებით დანგრეული ციხის ქვა და აგური ჰყრია დაბლა ველზე... უცებ მესმის დოდოს ხმა მწვანე ქაშანურის ქილიდან: „აქა ვარ, ბატონო რეზო“... ხმა საცოდავი მომაკვდავისა... გაკვირვებული მივდივარ ქილასთან და ნამდვილად შეგნიდან მოდის ხმა, დავამტვრიე ქილა დასაზარლობასა ვხედავ... დოდოს მოჭრილი თავია... თვალები ოდნავ ღია, და მოლიმარი პირით მეჩურჩულება: „ბატონო რეზო... თქვენი ვარ ხომ ისე..? სასწაულის გრძნობამ მომიცვია, დავეწაფე ტურებში, გამოსაცოცხლებლად... და... ის კი, ჯერ ცხელი, მერე თბილი, თანდათან გაციებული ამბორით მიკვდებოდა...>>. გამომეღვიძა აღელვებულს, პირჯვარი გადავიწერე... „ჯვარი სწერია“–მეთქი და თუმცა სიზმრებისა არა მჯერა, რაღაც დანაშაულის მსგავსი გრძნობა... განვიცადე. //

მეორე სიზმარიც სიკვდილის შემდეგ: <<...გულაღმა მიაქვს წყალს, უკვე ხავს-მოკიდებული დოდო და სადღაც შორს დედაკაცები სარეცხსა რეცხავენ. ერთმა დაინახა, გამოიტანა ნაპირზედ, პირში ჩაჰბერა და მკლავების გადაქნევადმოქნევით... აბრუნებს... ვხედავ შორიდან თუ თანდათან დოდოს როგორ ფერი მოსდის, აგერ წამოჯდა და გაკვირვებულ- გაშტერებული თვალებით აქეთ-იქით იყურება. განარებული დავრბივარ... ცოცხალია, ცოცხალი! და...>> ...გამომეღვიძა გულ-გასახეთქად... რომ მხოლოდ სიზმარი იყო. // იცოდე კია, რომ სიკვდილის შემდეგ, – დღემდე, არა მარტო თვითონ დოდო, მისი, ობლად დარჩენილი შვილიც, მშვენიერი გიორგი, – შვილივით მიყვარს, მაგრამ... არც კი მელაპარაკება მისი პაპის... „ინიციალების“ გამო...

*ციცინო ჯერვალისის წიგნიდან
„პარიზიდან ვაშინგტონამდე საქართველოზე ფიქრით“,
2012, თბილისი.*

¹ გიორგი კერესელიძე (1944-2003) – ლულუ კერესელიძისა და დოდო ამილახვრის ვაჟი. მისი ქალიშვილი ნესტანი ცხოვრობს პარიზში.

სიცოცხლის დროა!

ეს ქეთი დიდიშვილის სამყაროა – ხან ოჯახური ალბომით მშვიდი, ხან თავბრუსხვევამდე ფერმრავალი ვიტრაჟებით, ხანაც „ჭრილობის უსწორმასწორო მეწამული ზედაპირებით“...

„ჭრინასულივით ჭრილობები მინდა დავთვალო, მომავლისათვის ღოცვა არა, გლოვა მაცალე“...

ჭრილობებიდან იწყება დილა და სიყვარული ამ წიგნში, როგორც პოეზიის ნატვრის ხე – უამრავი სურვილით ახუნძლული, და ყველაზე დიდი სიყვარულით!.. რომ

„მხოლოდ აქ მყავდეთ, აქ გულთან ახლოს... ტკივილამდე... შენ და სამშობლო“.

მთელი ეს წიგნი მარადიული ქალის სიმშვიდეა, მარადიული სახლი, – ჩიტებით და ანგელოზებით, მარადიული საბანი... ხან ევას, ხანაც რებეკას, ხანაც სარას საგოდებლით, ათასწლეულებიდან გამოხმობილი სევდით, რომ არაფერი არ იცვლება, არც ცა, არც სული:

„ვერ გხედავ, მაგრამ ვიცი, ახლოს ხარ – ხელის ერთი გამოწვდენაა, თუ გული გულობს. ჰოდა, მიაბე, რას დაეძებ ათასწლეულებს, (ისევ ისეთი ცა დაგვეურებს ვარსკვლავიანი)“.

უხილავი ფიქრის ძაფი გაბმულა ამ

სამყაროსა და ათასწლეულებს მიღმა არსებულ სამყაროებთან, პოეტი გამოიხმობს ტკივილებს, და ის სამყაროებიც, როგორც ხელის ერთი გამოწვდენა, როგორც „იმედის მტკერი“, ისე განფენილა:

„მე მქვია ქალი, მქვია ცოლი და მქვია დედა და ტკივილები, მოვარდნილი შლეგი ქარივით, ჩემი ზვედრია ყველა ქალის თანმდევი სევდა, როგორც ცრემლები დამწუხრებულ სერაფიმების“.

ყველა ქალის თანამდევ სევდაში „ათასწლეულებს გადასწვდება მოთქმა კოლხური“.

მედეას ტკივილი პოეტის უკურნებელი ტკივილია და იგი ასე მიმართავს „ოქროს ვერძისა და სიყვარულის მწველ ლეგენდას“.

„მოდი, წყლულებზე ჩემი ლექსი შემოიხვიე. ნაღალატევიც, მოღალატეც მაინც ჩემი ხარ, თუ დაგიაძებს მოსასხამი ლექსის შილიფი ტკივილს, გეტყვი, რომ გაყიდულიც

სხვებს მირჩევიხარ,
მანც მიყვარხარ, დავიტირებ
ჩემი შვილივით“.

ლექსების მოსასხამი, იგივე მარადიული
საბანი მთელ სამყაროს სწვება, პოეტისთვის
სამოთხის ვაშლი – დედამიწა ხელისგულზეა...
„რა პატარაა! აპატიე!... იყავი ღმერთი!“
აპატიე, მით უფრო, რომ ქარი მატულობს,
სიცივე და თოში ემუქრება ყველას და
ყველაფერს, „როცა ფოთოლ-ფოთოლ
გემარცვება და ფეხქვეშ გეცლება მიწასავით
სული“... პოეტი უმწეობასა და შიშს
განიცდის, რომელიც ამ ერთი წინადადებით
შეგძრავს:

„იმის მაგივრად, რომ
აუჯანყდე,
საკუთარს აგროვებ ნაფოტებს
და თბები“...

იმის მაგივრად, რომ აუჯანყდეს
გაუცხოებულ ქალაქს, სამყაროს, ყველა
იმ უკეთურებას, რაც ანგრევს და სხეპავს
ადამიანთა სულებს („მოდინ კაცები
ცულებით“), პოეტი სიყვარულისა და
შენდობის ფრანს გაუმეებს. ეს ფრანი
შროშნებითაა მორთული და მზისკენ მიაქვს
ძვირფასი ძღვენი – სიყვარულის სუნთქვით
გამთბარი გული. მოცელები ხორბლის
თავთავს ჰკავს ქალი:

„იღა საღამო და
რძის და პურის
თბილი სურნელი ჰქონდა
მოცელები ხორბალს
და მივხვდი, ვიყავი ქალი
და რომ სამყარო მეძრა მუცელში“...

მიუხედავად ტკივილისა, ღალატისა,
უნდობლობისა, სიცოცხლე გრძელდება
(„კედარს ვგავარ, თუმცა ნამეხარს“),
სიცოცხლე და გული თბება ლექსებით,
სიტყვით, რომელმაც უნდა მოიყვანოს
გაზაფხული:

„ყურძნის მტევნები დავიკიდე
სამკაულებად,
ბროწეულების მათრობელა
განთიადები,
ასე უბრალოდ, ასე სადად
და აუძღვრევლად
მომაბრუნებენ ცხოვრებისკენ
ანდამატივით
სიტყვები, როგორც აღსარება
(ვერ) არ ნათქვამი“...

ასევე აღსარებაა ეს წიგნი მარადიული
სათქმელით:

„თუ სიცოცხლეა – უნდა
გიყვარდეს,
თუ სიცოცხლეა – უნდა
გტკიოდეს!“

პოეტი ყოველთვის სიცოცხლის დროს
ქმნის. გახსოვთ: ჟამი ჩემია და ჟამისა მე
ვარ იმედი. იგივე აზრი ამ წიგნში ითქვა:
„სიცოცხლის დროა ჩემს მაჯაზე მფეთქავ
საათზე“... მართლაც, სიცოცხლის დროა,
სადაც ჩიტები და ანგელოზები ატრიალებენ
სამყაროს ციფერბლატს. „ხოლო გულისა
და ცის და მიწის ყველა სარკმელი, ყველა
კარიბჭე ღიაა და ღმერთთან საუბრობს“.

ჯანა ლეხი

ერთი ლექსი

* * *

ახლა
შორსა ხარ და მენატრები,
დეკემბრის ბოლო დღეც მიიღია,
ოთახში ჩემი სადა ხატები,
ქმნიან სიმშვიდეს და
იდილიას.
გარეთ კი
ბარდნის და ბარდნის ისე,
უნდა დათოვოს ჩემს გულზე თითქოს
და მოხატული ფიფქებით სივრცე,
იდუმალაია, ვით
საიქიო.

ჩვენ დავრჩით მხოლოდ,
მე და შენ ორნი,
წელიწადები ქარივით ქრიან
და უკვდავება თანდათან მოდის,
ამ გარინდებულ საფლავთა
მიღმა.
დიდი ხანია
დათოვა უკვე,
აბრიალებენ ჭინკები კოცონს,
დიდებუღია ეს საუკუნე,
მაგრამ მე იგი სულაც არ
მომწონს.

გონივრული ეჭვი, ანუ აღდგენილი სამართალი

პირველად, ჩემს ქვეყანაში ცხოვრება ისევ ღირს-მეთქი, 4-5 წლის წინ ვთქვი... ქართულ პოლიციასთან შეხლა-შემოხლისა თუ დაპირისპირების შემდეგ... ეს ამბავი ასე იყო... ფოთიდან ჩემი ცოლის ძმის ამერიკიდან გამოგზავნილი მანქანა მომყავდა...

საღამოვდებოდა, გორის ტრასაზე, დაღმართში (მაშინ გვირაბი არ იყო) პატრულმა გამაჩერა... ეკიპაჟი დაბლა იდგა, მე ისინი შორიდან დავინახე, არ დამირღვევია, მაგრამ გამაჩერეს. ჩემი უტყუარობის მტკიცებით გაღიზიანებულმა ერთ-ერთმა ეკიპაჟის წევრმა (გვარად ნოზაძე იყო, რა დამავიწყებს), კაიფში ხარო, ხელები გადამიტრიალა და მუჯღუგუნით მანქანაში შემავდეს... მე იქ ავფეთქდი, ცოტა კი შეცბენენ, მაგრამ უკან აღარ დაიხიეს, – იმ ნოზაძემ გონივრული ეჭვი მაქვს, გაჩხერილი გაქვსო, უფროსს გადაურეკა. ხმა მესმოდა, ეუბნებოდნენ იქიდან (მეწყვილევ მათთან ერთად), დაანებე თავი, გაუშვი, შემთხვევა გვაქვს, აქეთ წამოდი. გონივრული ეჭვით შეპყრობილმა ნოზაძემ, შესამოწმებლად გორის პოლიციაში გადამიყვანა (ვინც მიცნობს, ალბათ, გაეცინება ჩემი ნარკომანობა)... მაშინ რეჟიმი იყო, ბატონებო...

ვფიქრობდი, აქ რაღაც სხვა ამბავია, ბავშვობაში, ან ახლა სადმე რამე დანაშაული ხომ არ აღმომიჩინეს და დაკავების მიზეზად წამალს იმიზეზებენ-მეთქი...

მოკლედ, გადამიღეს სურათები ანფასში, პროფილში და მერე ის საშინელი პროცედურა, ჭიქას რომ გამოგიშვერენ და უნდა მოშარდო, მერე იმ ჭიქაში ჩაყოფილი ტესტი და საბოლოო პასუხის მოლოდინი...

ჩემს ნერვიულობაზე, დამამშვიდეს, თუ სუფთა ხარ, ნუ გეშინია, ძველი დრო აღარ არისო და ყოჩაღ, სუფთა აღმოვჩნდი... ნოზაძის მეწყვილემაც და პოლიციის თანამშრომლებმაც ცერად გადახედეს გონივრულად ეჭვიანს, მერამდენედ უნდა მოგვიყვანოს ტყუილუბრალოდ ხალხიო, მაგრამ ეს უკანასკნელი პოლიციის მხერით მიმზერდა მაინც (იცი, როგორია, ბატონებო, ეს მხერა) და ისიც კი გაბედა, – რაკი ნარკომანი არ აღმოჩნდი, 10-ლარიან ჯარიმას დაგიწერთ, ვითომ მოძრაობა დაარღვიე, გაჩერების მიზეზი ხომ უნდა გექონდესო...

ხვდებით, რომ ამ 10 ლარზე აღარ დავიწყებდი წინააღმდეგობის გაწევას, მაშინ რეჟიმი იყო, ბატონებო... და მიუხედავად ამ ყველაფრისა, გორის პოლიციელის

ნელი ლეღეძის

ჯამბუხ ბობიჩიანი

სიტყვებმა – ნუ გეშინიათ, ახლა ის დრო აღარ არისო და მათმა კეთილშობილურმა დამოკიდებულებამ, მაფიქრებინა, რომ კიდევ ღირდა ჩემს სამშობლოში ცხოვრება...

მეორე ამბავი ახლახან, ახალი მთავრობის დროს მოხდა... ჩემი მეგობრის და დააკავეს ვითომდა, ნარკოტიკის შექმნა-შენახვისათვის... ბევრმა თქვენგანმა იცის, როგორ ხდება ეს პროცედურები... ვილაცამ რაღაცა გადასცა და წინასწარ ჩასაფრებულმა პოლიციელებმა აიყვანეს... ნ თვე დასჭირდა სიმართლის დადგენას... პირველად პირველივე სასამართლოზე გაათავისუფლეს გირაოს გადახდის შემდეგ, მაგრამ 3 დღეში პროკურატურის მოთხოვნით ხელ ახალი წლის ღამეს, 31 დეკემბერს, ორი შვილის დედა, საზოგადოებაში დაფასებული ადამიანი, ისევ სატუსალოში გამოამწყვდიეს, ე მანდ სადმე არ გაგვეპაროსო... და დიწყო სასამართლოები... ბოლო მოსამართლეზე კი გვეუბნებოდნენ, ძალიან განათლებული და სამართლიანიაო (ჩვენც მხოლოდ სიმართლეს ვითხოვდით), მაგრამ ხომ იცით, რეჟიმი ჯერ კიდევ რეჟიმიობდა... ადვოკატების ყველანი იმ მტკიცებულებების მიუხედავად, პროკურატურა აზრს არ იცვლიდა და ჩვენ „ოთარაანთ ქვრივის რკინის ქალამნებით“ ვაპირებდით სტრასბურგში წასვლას...

მადლობა ღმერთს, ბრალდებული სასამართლო დარბაზიდან გაათავისუფლეს... და მე მეორედ ვთქვი... ჯერ კიდევ ღირს ჩემს ქვეყანაში ცხოვრება... აქვე მადლობა მინდა ვუთხრა მოსამართლეს, – ბატონ ბადრი კოჭლამაზაშვილს არა ამ საქმის გამო... მე ის პირველივე დანახვაზე მომეწონა. აი, ხომ ხდება ხოლმე, დაინახავ ადამიანს და მასში რაღაც სხვა სინათლეს, სხვა ადამიანურ თვისებებს შეამჩნევ თავიდანვე... ამ განწყობილებით ვუყურებდი ყოველ პროცესზე და ვერ წარმოიდგენთ, როგორ მსიამოვნებდა ამ თეთრთმიანი მოსამართლის მოსმენა... როგორ არ მინდოდა, მასზე შთაბეჭდილება შემცვლოდა და მეფიქრა, რომ ზეწოლა მოახდინეს... ნურას უკაცრავად, მკაცრად გამოაცხადა უდანაშაულობა და გრძობა ადამიანურობისა გამითათსადა... მადლობა თქვენ, ბატონო მოსამართლე, არა მარტო ამ კონკრეტული საქმის გამო, არამედ ჩემში იმ მარადიული ფასეულობების, იმ ზნეობრივი კატეგორიის განმტკიცებისათვის, რომლის გამოც მინდა და მიღირს ცხოვრება...

ღამაზია ჩემი ქვეყანა, ბატონებო, გიხაროდენ!..

გმადლობთ, ნახვამდის, მაია მასწავლებელო!

ჩუღურეთის ძველთაძველ უბანში, ნინო ჩხეიძის ქუჩაზე, წმინდა ნინოს ეკლესიასთან ახლოს პატარა საბავშვო ბაღია. ბაღის საღა, ორსართულიანი ლამაზეზოიანი შენობა ერთ დროს კერძო პიროვნებას ეკუთვნოდა. შემდგომში კი საბავშვო ბავა-ბაღიად გადაუკეთებიათ და დღემდე ამ ეზოში არ წყდება პატარა, ცუგრუმელა გოგო-ბიჭების ჟრიაძული – ჟივილ-ხივილი. არ შეიძლება ამ სიცოცხლით სავსე შენობას ისე ჩაუარო, რომ თვალწინ არ გაირბინოს შენი ბავშვობის დაუვიწყარმა კადრებმა. შენს ცნობიერებაში არ ამოტივტივდეს შორეული, მაგრამ ძვირფასი სახეები, არ მოგენატროს ის წარუშლელი დღეები, ტკბილად და უზრუნველად გატარებული წუთისოფელი. რამდენი ამ ძვირფას სულის ოაზისს დავინახავ, იმდენი ჩემი ბავშვობისდროინდელი ლექსის სტრიქონები მახსენდება: „ქუჩაში შემხვდა ჩემი ბავშვობა და მხარზე ხელი მომიტათუნა“.

შეაღებ თუ არა ბაღის კარს, სითბო და სიყვარული იღვრება ირგვლივ. მარტო რად ღირს პაპა იურას შემოგებება. ის ხომ ბაღის დარაჯია. ათეული წელია ბავშვებთან ატარებს. დიდი სიღბო და გულისხმევა გამოსწვივის ბავა-ბაღის თითოეული თანამშრომლისგან. აშკარად იგრძნობა, რომ პედაგოგთა ძვირფას კოლექტივს მოუყრია აქ თავი. სწორედ აქ, ამ შესანიშნავ ბავა-ბაღში (96-ე ბავა-ბაღი, დირექტორი დოლო მოწონელიძე) უკვე მე-7 წელია მოღვაწეობს ერთი მშვენიერი ქალბატონი, რომლის სახელი და გვარი მაია კუჭუხიძე-ყაჭვიშვილი გახლავთ. ქალბატონი მაია თავადაც საუცხოო ოჯახთან – შესანიშნავ მეუღლესთან და ორ შვილთან ერთად, ჩუღურეთის მკვიდრია. ამიტომაც, რომ იგი ორმაგად უყვართ ჩუღურეთელ პატარებს. ორიოდ შეტრიხი მისი ბიოგრაფიიდან:

ჩვენი წერილის გმირი ქუთაისში დაბადებულა, 1969 წელს. იქვე დაუმთავრებია როგორც საშუალო, ისე უმაღლესი სასწავლებელი – აკაკი წერეთლის სახელობის უნივერსიტეტი – ფიზიკა-მათემატიკის სპეციალობით. საუბრიდან მიხვდებით, რომ ეს საოცრად კეთილშობილი ქალბატონი ინტელიგენტის ოჯახიდანაა. მარტო ის რად ღირს, რომ მისი ბაბუა ვასილ ფორცხიძე (დედის მამა) ათას ცხრაას ოცდაათიან წლებში

დიდ ნიკო კეცხოველთან ერთად იკვლევდა სამხრეთ საქართველოს ნიადაგებს. ასე, რომ მაია მასწავლებელს, – ნორჩების საოცარ აღმზრდელს, – მოსაგონარი და საამაყო ძალზე ბევრი აქვს. ქუთაისის მერე თბილისში. აქაც გაუმართლა ქალბატონ მაიას. შესანიშნავი მეუღლე, რომ იტყვიან, ვარანცოვის სული და გულია ბატონი ნუგზარ ყაჭვიშვილი, – კარგი სამეზობლო და სამეგობრო ადამიანი. შეილებმა ხომ გაუმართლეს და გაუმართლეს. ქალ-ვაჟი – ორივე სტუდენტია. საამაყო ბავშვები არიან. ჩემს სიჭაბუკეში ასე მახსოვს, ასეთი გამონათქვამი არსებობდა კახეთში: „მტრისთვისაც კი საამაყონიო“. – სწორედაც ასეთები არიან: ნიკა და მარიამ ყაჭვიშვილები. და ასე – მიდის ცხოვრება ერთი ძვირფასი პიროვნების, მაია მასწავლებლისა – რა დაუღვეს საზრუნავს ამ კეთილშობილ ქალბატონს. ახლაც თავის პატარებს სასკოლოდ ამზადებს. ემზადებიან ახალი ცხოვრების დასაწყებად. წავლენ მშობლიური, საყვარელი ბაღიდან სკოლაში და საგზლად წაიყოლებენ იმ სითბოს და სიკეთეს, რომელიც მათთვის მარად დაუვიწყარი იქნება.

ნახვამდის, ძვირფასო ბალო, გმადლობთ, ჩემო მაია მასწავლებელო!...

ლუკა ცხვედიანის სახელით:

პაპა თემურ ჩალაბაშვილი

ბიოჩხი ზუჯიანი

ლამეული სტუმრები

ლამე... თოვლი... სიცივე... ხის ქოხი უდაბურ ბორცვზე. კარზე კაკუნი.

– ვინ არის?
 – მე ვარ.
 – შემოდი! რამ მოგიყვანა?
 – ამინდმა.
 – უფრო ზუსტად?
 – თოვლმა, სიცივემ, ლამემ...
 – რას ვიზამთ?!
 – მე ვერაფერს... უკვე ვერაფერს. მაგრამ შენ... შენ – კი.

– ვითომ? არა მგონია. უკვე ბევრჯერ ვცადე, მაგრამ ლამეს ვერაფერს ვუხერხებ. ვერც ამინდს.

თოვლს ქარი ანაცვლებს, ქარს – თოვლი.

– მასსოვს, ამ ბორცვზე ბევრი ხე იდგა. სულ გადამწვანებული იყო აქაურობა. ედემის ბალს ჰგავდა. რა მოხდა?

– მაშინ ზაფხული იყო. აცივებასთან ერთად, გასათბობად ვჭრიდი ხეებს ერთმანეთის მიყოლებით და აი, რაც უკანასკნელი ხის უკანასკნელი ტოტი დავწვი, მას შემდეგ ქოხშიც ისევე ცივა, როგორც ქოხს გარეთ.

– ზამთარი როგორ დადგა, ხომ არ გახსოვს?

– მასსოვს. ჯერ ერთი ფიფქი ჩამოვარდა. არ მივაქციე ყურადღება. მერე – მეორე და ასე, თვალსა და ხელს შუა მომეპარა პირქუში ზამთარი მუდმივი მწუხრით.

– მზე არ მოგენატრა?

– ძალიან. დადნობდა თოვლს და ცოტას გამოაცოცხლებდა აქაურობას. დამალა ლამემ. ვნანობ, რომ პირველივე ფიფქის დავარდნისას არ დავიჭირე თადარიგი.

– ნანობ? შენ რა იცი, რა არის სინანული? შენ სინანულს იმას ეძახი, ძილის წინ წამოწოლილი, გულში ღმერთს რომ ესაუბრები და ერთ-ორ ცრემლს რომ ჩამოაგდებ. მაგრამ მეორე დღეს რა ხდება? ამოდის მზე, ჩიტები ჭიკჭიკებენ, იღვიძებს წუთისოფელი და შენც მასთან ერთად ერთვები ამოებაში, ზუსტად იმას აკეთებ, რაზეც წინა ღამეს ვითომ ნანობდი.

– ტყუილია!
 – ნუთუ? შედარებით ახლო წარსულიდან გაგახსენებ, ერთი გაბეღე და თქვი, ტყუილიაო! სულ რამდენიმე თვის წინ ებრძოდი შენს ერთ-ერთ მავნე ჩვევას – მოწვევას. ეს თუ გახსოვს?

– მასსოვს.
 – ის თუ გახსოვს, მორიგი რელიგიური წიგნი რომ წაიკითხე და აღტკინებულმა გაუხსნელი სიგარეტის კოლოფი დაჭმუჭნე, ოთახის კუთხეში მიაგდე ზიზლით?

– მასსოვს.
 – ის თუ გახსოვს, იმ მომენტში რა გაწუხებდა? მიპასუხე!

– ვაცნობიერებდი, რომ ყოველი ღერის მოწვევისას უფალს ვლალატობდი და გულს ვტკენდი. – ახლა შემომხედე თვალბეჭდში და მითხარი, როგორ მოიქეცი დილით?

– შენ იცი, როგორც!
 – მინდა, რომ შენმა ბაგემ წარმოთქვას. ვიცი, რომ გიჭირს. აჯობე შენს თავს! როგორ მოიქეცი დილით?

– დაკუჭული კოლოფიდან წელში მოგრეხილი სიგარეტის ღერები სათითაოდ, ფრთხილად ამოვაცურე, გავასწორე და მოვწვიე... (თავი ჩაქინდრა და სახეზე ხელები მიიფარა.).

– მოწიე. და ამას ეძახი სინანულს, ადამიანო (ჩაიცინა ირონიულად)?!. მე ვერ გასწავლი სინანულს. სინანულს ვერაფერ ვერ გასწავლის. ეს მადლია, რომელიც უნდა დაიმსახურო. ისწავლე ჩემით, ჩემზე, სანამ ვარ! ხომ ხედავ, ნელ-ნელა ვქრები. ჩემთან ოქროს ძაფები და დამპალი თოკები გაკავშირებს. უნდა იცოდე, რომელი გადაჭრა და რომელს მოუფრთხილდე! წავედი ახლა.

– ნუ წახვალ! არ გაგიშვებ! შენში ცოტა რამ მსიბლავს, მაგრამ მაინც მენატრები.

– უნდა გამიშვა! მე თუ არ წავალ, სხვა ვერ მოვა.

– ვინ სხვა?

– გამიხსენე ხოლმე! განსაკუთრებით გამიხსენე ისეთი, პატარა რომ ვიყავი

ძალიან. ალალი, წრფელი, ცნობისმოყვარე, ფანტაზიორი, თავგადასავლების მაძიებელი ფათურაკიანი ბავშვი, მსუქანი ლოყებით და ფიქრიანი თვალებით. კარგად!

– მშვიდობით!... აღარ თოვს. ისევ ღამეა. კარზე კაკუნე.

- მობრძანდით!
- შეიძლება?
- შემოდი, მოხუცო! ჩამოჯექი! შეისვენე!
- რას მეტყვი? – რა უნდა გითხრა?
- რას აპირებ?
- სიარულს.
- საით?
- წინ!
- მერედა შეძლებ?
- არ ვიცი...
- პროგრესია.
- რას გულისხმობ?

– აქამდე ზედმეტად თავდაჯერებული იყავი. ძალიან ენდობოდი შენს თავს. ლოცვებში უფალს ეუბნებოდი: „იყავ ნება შენიო“, მაგრამ სულ შენს ნებაზე ირჩევდი გზებს. შუა გზაზევე ხვდებოდი, რომ არასწორი გზა გქონდა არჩეული, მაგრამ ხან თავს იმართლებდი, ხან კი, ოღონდაც სხვებისთვის არ გეჩვენებინა, რომ შეცდი და გაკვალულზე გადასვლის ნაცვლად, მაინც გაუკვალავზე რჩებოდი და წვალებით გადიოდი ბოლოში. ვხედავ, ცოტათი წაუმტვრევია შენთვის ცხოვრებას რქები. სიამაყეც ზომაზე დასულა. ახლა თვალების გახელა გჭირდება უფრო ფართოდ და ილუზიებისაგან გათავისუფლება.

- რომელი ილუზიებისგან?
- თეთრი კურდღელი...
- თეთრი კურდღელი?
- ჰო, ილუზიის სიმბოლო. რა გაგიკვირდა?

ბოროტი ყველას უჩენს შესაბამის ილუზიას, რომლისკენაც ისწრაფვიან და ამ ილუზიის დევნაში კარგავენ დროს, კარგავენ მადლს, კარგავენ საკუთარ თავს და რაც მთავარია – კარგავენ უფალს. ზოგისთვის თეთრი კურდღელი სიმდიდრეა, ზოგისთვის – პოპულარობა. ზოგისთვის – რომელიმე პროფესია ან ოცნება, ფუჭი მიზნები. ან ის, რაც ძალიან კარგია, მაგრამ რისი ზიდვის უნარიც არ გაქვს. – მივხვდი.

– კარგია. ერთი მითხარი, სიკვდილზე რას ფიქრობ? ან ფიქრობ კი საერთოდ? ან იცი კი, რა არის სიკვდილი?

– სიკვდილის შიში არასდროს მქონია. ის კი არა, მიოცნებია კიდევაც გმირულ ან უბრალოდ ღირსეულ სიკვდილზე. რამდენჯერ მინატრია, რომ სხვის გადასარჩენად დამეთმო სიცოცხლე. – ეეჰ, მეგობარო

(თავი გააქნია მოხუცმა)... ეგ სიკვდილი კი არა, გარდაცვალებაა. ვწუხვარ, რომ მიწვევს შენთვის ამის თქმა, მაგრამ... იცი, სანამ გარდაიცვლება ადამიანი, შეიძლება მანამდე ბევრად ადრეც რამდენჯერმე მოკვდეს.

– ეგ როგორ? შენ ისე ყვები, მგონი უკვე გამოცდილი უნდა გქონდეს და არც კი ვიცი, მინდა თუ არა ამის მოსმენა.

– გინდა თუ არ გინდა, ეს უნდა მოისმინო. კაცი ხარ და სიმართლეს, როგორც არ უნდა იყოს ის, ყოველთვის თვალი უნდა გაუსწორო! ასე ყალიბდება მტკიცე ხასიათი.

– მოყვები, მოხუცო!

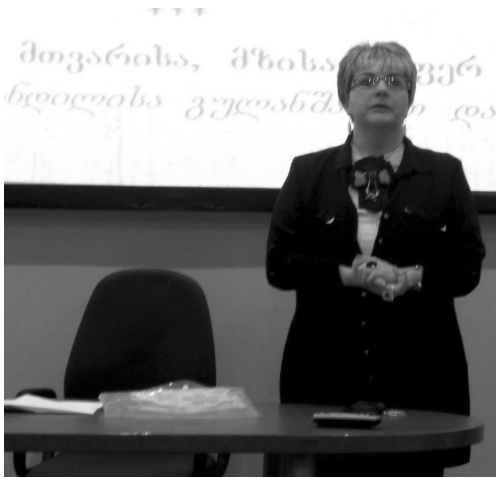
– შენზე ოდნავ დიდი ვიყავი მაშინ. ალბათ, რამდენიმე თვით. შეიძლება წლითაც, კარგად აღარ მახსოვს. მაგრამ კარგად მახსოვს ის, მისი თვალები... მისი მზერა... თითქოს რაღაცის თქმა სურსო ამ გამოხედვით. მერე მის თვალებში შუქის ჩაქრობა... მისი ნაადრევი გარდაცვალება და მასთან ერთად ჩემი სიკვდილი. იცი, რა არის? სიკვდილი ორნაირი არსებობს – შენ, როგორც პიროვნება, შედეგები ორი ნაწილისგან. ერთს შეადგენენ შენთვის ძვირფასი, საყვარელი ადამიანები, ხოლო მეორე შედეგება იდეალებისაგან. როდესაც კვდიან ადამიანები, ან იმსხვერვა შენი იდეალები, მათთან ერთად კვდება შენი ის ნაწილიც, რომელსაც ისინი შეადგენდნენ. და ასე ნელ-ნელა, რაც უფრო მეტ ხანს ცოცხლობ და რაც უფრო ფხიზელი თვალთ იყურები, რაც უფრო მეტი ადამიანი გიყვარს და რაც უფრო მეტად, მით უფრო მეტჯერ და მით უფრო მტანჯველად კვდები... ბევრ ბოროტებას ნახავ ცხოვრებაში, ბევრ რამეზე ჩაგეწვება გული, მაგრამ არც გაბოროტდები და არც უფალი დაგმო! იცოდე... რაც უფრო დიდ დარტყმებს გაუძლებ, მით უფრო გაძლიერდები. ღირსეულად დახვდი ყველა გაჭირვებას! მოკრძალებით და თავშეკავებით შეხვდი ყველა გამარჯვებას! სინდისს უსმინე, სუფთა გულით იარე! ეს ყველაფერი არა იმიტომ, რომ მერე რაიმე საზღაური მიიღო! არა! იმიტომ, რომ ასეა საჭირო. იმიტომ, რომ ასეა სწორი. იმიტომ, რომ ამას გაარნახობს გული. წავედი!

– სად მიდიხარ?

– ვინ იცის?! წარსული წასულია. მომავალი დაფარულია. მხოლოდ აწმყო აქ და ისიც წუთს აქეთ უკვე წარსულად იქცევა და წუთს იქით უკვე მომავალია. გვიანია სუფთა ფურცლიდან დაწყება, სამაგიეროდ, როგორ გავაგრძელებ, უკვე ჩემს ხელთაა... ირიჟრაჟა...

„რუსთაველის და დანტეს იდუმალი“

მაია ცერცვაძის საჯარო ლექცია

საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის აუდიტორიაში გაიმართა მაია ცერცვაძის საჯარო ლექცია „მე არ დამკარგავს სამშობლო – „ვეფხისტყაოსნის“ კოსმოლოგიის ემიგრანტი მკვლევარი ლადო ბელიაშვილი“.

საჯარო ლექცია თანმხლები ფოტოკოლაჟით მიეძღვნა ქართველ ემიგრანტს, სამშობლოში ნაკლებად ცნობილ ვლადიმერ (ლადო) ბელიაშვილს (1906-1961).

ლ. ბელიაშვილი ქართველი მწერლის აკაკი ბელიაშვილის უმცროსი ძმაა. დაიბადა ჭიათურაში. ემიგრაციაში ის

1926 წელს, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სოციალ-ეკონომიურ ფაკულტეტზე ჩარიცხვის შემდეგ გაემგზავრა. ცხოვრობდა საფრანგეთში, ჯერ მარსელში, შემდეგ – პარიზში. უსახსრობის გამო ვერ შეძლო უმაღლესი განათლების მიღება და მხოლოდ ფრანგული ენის კურსები დაამთავრა. მთელი სიცოცხლე მუშაობდა სამშენებლო სამუშაოებზე. მრავალმხრივი ინტერესების მქონე ლადომ ხელი მიჰყო თვითგანვითარებას და მწერლობაში სცადა კალამი, მას ეკუთვნის მრავალი გამოკვლევა, ნარკვევი, თეორი ლექსი...

ლ. ბელიაშვილის უმთავრესი ნაშრომია 1956 წელს პარიზში გამოცემული წიგნი „რუსთაველის და დანტეს იდუმალი“ (es Secrets de Rousthaveli et de Dante liguiery), რომელიც რუსთაველის კოსმოგრაფიულ შეხედულებებს (სამყაროს აგებულება, მზის სისტემა, პლანეტების მოძრაობა, მათი გამომწვევი მიზეზები...) ეძღვნება. წიგნის გამოცემამდე, 1953 და 1954 წლებში, მან ამ საკითხებზე პარიზში ორი საჯარო მოხსენება გააკეთა.

1960 წელს ლ. ბელიაშვილი ინახულა ძმამ აკაკიმ, რომელიც, კინემატოგრაფისტთა საკავშირო დელეგაციასთან ერთად, ამერიკის შეერთებულ შტატებში მიმავალი გზად პარიზში გაჩერდა.

ლ. ბელიაშვილს საკუთარი ოჯახი არ შეუქმნია და არც უშუალო მეგობრად დარჩენია. სიკვდილამდე ცოტა ხნით ადრე მან სამშობლოში დაბრუნების ნებართვა ითხოვა საბჭოთა მთავრობისაგან და პასუხის მოლოდინში მოულოდნელად ტრაგიკულად დაიღუპა სამუშაოზე – სიმალიდან ჩამოვარდა და სასიკვდილოდ დაშავდა. მას საფრანგეთში მცხოვრებმა ქართველებმა უჭირისუფლეს და ლევილის ქართველთა სასაფლაოზე დაკრძალეს.

ლ. ბელიაშვილის ხელნაწერები, მისი გარდაცვალებიდან რამდენიმე თვეში, სამშობლოში წამოიღო აკაკი ბელიაშვილმა, როცა პარიზს ძმის საფლავის მოსახილველად ეწვია. აღნიშნული არქივი მისმა ქალიშვილმა, ქალბატონმა მანანა ბელიაშვილმა ცოტა ხნის წინ გადასცა საქართველოს გიორგი ლეონიძის სახელობის სახელმწიფო ლიტერატურულ მუზეუმს.

საჯარო ლექციაში, რომელსაც ლადო ბელიაშვილის სამშობლოში სიმბოლური დაბრუნება შეიძლება ეწოდოს, დამსწრე საზოგადოების ცხოველი ინტერესი გამოიწვია. მაია ცერცვაძემ ისაუბრა მის ცხოვრებასა და შემოქმედებაზე და სალაიდ-შოუს ფონზე თვალნათლივ წარმოაჩინა წიგნის „რუსთაველის და დანტეს იდუმალი“ მნიშვნელობა, როგორც, ზოგადად, ქართული ემიგრაციისა და კულტურის ისტორიისათვის, ასევე რუსთაველოლოგიის ისტორიოგრაფიის, კოსმოლოგიისა და ტექსტოლოგიისათვის. მანვე გამოთქვა სურვილი, შესწავლილ იქნას ლ. ბელიაშვილის ლიტერატურული მეგობრეობა მეცნიერულად და მოხდეს მისი პოპულარიზაცია საქართველოში. დასასრულს, მაია ცერცვაძემ უპასუხა მსმენელთა შეკითხვებს.

წრე – თოვლის გუნდით
შემოხაზული

აბა რა მექნა,
როცა მამაჩემი თვალებიდან
მელვრებოდა და
დედა ჩემს სიტყვებში ყვაოდა,
საძინებელში ვიკეტებოდი და ვწერდი.
დიდი იყო ჩემი ბავშვობა.
კედლის მარჯვენა ფერდიდან წიგნები
სცვიოდა და
ყველა წიგნის ჩემიან გმირს
გულზე და ხელებზე ცრემლივით დასდიოდა
მარტოობისა და ცხოვრების სურნელი.
ცხოვრება მაშინ მეც ასეთი მეგონა:
ჩემიანი გმირებით სავსე, ნათელი და
გულუბრყვილო
და ვწერდი
რომ მომავალი შეიძლება წარსულში
აგვრეოდა,
და რომ წარსული დიდი თოვლის გუნდა
იყო მომავლისათვის

და ვწერდი: რომ სანამ სიტყვებს წამართმევდნენ
შენი ძველისძველი მზე უნდა მენახა.
მიყვარდი და ღამეს მანამდე ვათევდი,
სანამ ჩემს თვალებზე სინათლე შეახმა
განთიადს, და ახლა, როდესაც ხელები
სავსეა მომავლით, მე უნდა წავიდე,
შენ კი მეათასედ უნდა მაპატიო, რომ
თვალებს გარიდებ.

დიდი იყო ჩემი ბავშვობა.
წინასწარ გრძნობდა, რომ წარსული შეიძლება გამხდარიყო
მომავალი და
მთელი ცხოვრება ტყუპისცალის ნაბიჯით ევლო
მის გვერდით, ვისაც ვერასოდეს დაეწეოდა.
წინასწარ გრძნობდა, რომ თვალებში ჩატეული მამის გენი
და სიტყვებში მოყვავილე დედის სევდა
დიდი წრე იყო, თოვლის გუნდით შემოხაზული.

სუთეისი

წინასიტყვაობის მაგიერ

ვიცი, რომ საერთოდ ზღაპრებს წინასიტყვაობებს არ უწერენ. მაგრამ ამ ზღაპრის დაწერის და დაბეჭდვის ამბავი თავისთავად საინტერესო შეიძლება გამოდგეს მკითხველისთვის. მაშ ასე. 1988 წლის შემოდგომაზე ძალიან აქტიურად ჩავები ეროვნულ მოძრაობაში და თითქმის ერთი წელი არაფერი მხატვრული აღარ დამიწერია. სულ ხალხში ვტრიალებდი, გამოვდიოდი მიტინგებზე,გაგიცანი უამრავი ადამიანი,საქართველოს ყველა კუთხის შეილები. და კიდევ უფრო ძლიერ ვიგრძენი მთელი საქართველო. მომიწინააღმდეგებოდა ზღაპრები საქართველოს სხვადასხვა კუთხეზე,მხარეებზე,ქალაქებზე, სოფლებზე... ძალიან ადვილად დამეწერა ზღაპარი ქუთაისელ თუთიყუშზე, რომელსაც სუთეისი ერქვა. მერე თუთიყუში, ხისტმა და ვერმხატვრულმა აზრმა: „ჩიტი ქართული უნდა იყოს“, გადაამკეთებინა შაშვად, თუმცა ჩემი ზღაპრების საუკეთესო ექსპერტი და უცვლელი რედაქტორი ქალბატონი ჩიტო (ჯენეტ) ბაჯელიძე ამ გადაკეთების წინააღმდეგი იყო.

ზღაპარი დაიბეჭდა 1989 წლის 13 ოქტომბერს გაზეთ „ლიტერატურულ საქართველოში“. დილაადრიან წამოვხტი, გავევარდი და ვიყიდე გაზეთის ორი ნომერი. ერთი მიწოდდა მეჩუქებინა ჩვენი საყვარელი გმირისთვის მერაბ კოსტავასთვის. ვფიქრობდი, რომ როგორც იმერელ კაცს, მას უნდა მოსწონებოდა ზღაპარი ქუთაისზე... მაგრამ მოხდა თავზარდამცემად სამწუხარო ამბავი. იმ დღით მერაბი დაიღუპა ავტოკატორში იმერეთის სოფელ ბორითთან... ცხადია,იმ დღეს ქართველებს აღარ გვეცალა ზღაპრების საკითხავად. ნება მიბოძეთ,ახლა შემოვთავაზოთ ის ზღაპარი. ცხადია,მას ვუძღვნი ჩემს საყვარელ ადამიანებს; მერაბ კოსტავას და ჩიტო ბაჯელიძის ხსოვნას.

დილიდან დაეხეტებოდა ირინეს მამა მთელ ქალაქში. ის დღე ირინეს დაბადების დღე იყო. და მამას უნდოდა,ძალიან კარგი საჩუქარი მიეტანა გოგონასთვის.

სულ შემოიარა უნივერსიტეტი და სათამაშოების მაღაზიები, მაგრამ ისეთი ვერაფერი ნახა,ძალიან კარგი საჩუქრად რომ გამომდგარიყო. რაღაც განსაკუთრებული უნდოდა, თორემ განა ცოტა ნახა ლამაზი თოჯინა თუ ფერადნათურებიანი ელექტრული სათამაშო.

სალამოსპირას სკვერში ჩამოჯდა,სკამზე, და ჩაფიქრდა,რა ვქნაო. და უცებ გაახსენდა: ამ რამდენიმე დღის წინ ირინემ როგორ ჰკითხა, მამიკო, ჩვენ რატომ არა გვყავს ჩიტებიო. ირინეს რაღაც ფილმი ენახა ტელევიზორში და იმ ფილმში პატარა ბიჭს იადონი ჰყავდა თურმე.

– ჩიტი უნდა ვიყილო, – გადაწყვიტა ირინეს მამამ და ჩიტების ბაზარს მიაშურა.

ბაზრის შესასვლელში ვიღაც კაცი თუთიყუშს ჰყიდდა. თუთიყუში იჯდა გალიაში, თვალეები დაეხუჭა და თვლებდა. ირინეს მამამ თუთიყუშის პატრონს ჰკითხა:

- ჰყიდით?
- კი, ვყიდი – უპასუხა იმან.
- რა შეუძლია?
- ბევრი რამ: კატასავით კრუტუნებს, ღორივით ღრუტუნებს, ცხენივით ფრუტუნებს.

– აუჰ, მართლა, კაცო?! – გაოცდა ირინეს მამა.

თუთიყუშმა ცალი თვალი გაახილა და უთხრა ირინეს მამას:

- დიას, ჩემო ბატონო, მართალია ეს კაცი. კატასავით ვფრუტუნებს, ღორივით ვკრუტუნებს და ცხენივით ვღრუტუნებს...
- აბა, რასა პრუტუნებს. სულ აურდაურიე ყველაფერი – უსაყვედურა პატრონმა.
- ჰო, პრუტუნიც ვიცი, – დაამატა

თუთიყუშმა. ის თვალიც დახუჭა და თვლელმა განაგრძო.

ირინეს მამას გაეცინა. თუთიყუშის პატრონმა კი მოიბოდიშა:

– დაბერდა და ცოტა გულმავიწყი და დაბნეული გახდა.

– არა უშავს. მთავარი ისაა, თუ აკეთებს ყოველივე ამას. თუ კრუტუნიც შეუძლია, ღრუტუნიც და ფრუტუნიც.

თუთიყუში შეტოკდა, ორივე თვალი გაახილა და ყურადღებით მიაჩერდა ირინეს მამას.

– აი, კაცი, – თქვა მერე, – იცის, რომ მთავარია საქმე და არა მისი სახელწოდება... ინებეთ, ბატონო!

და ჯერ დაიკრუტუნა.

მერე დაიღრუტუნა.

მერე დაიფრუტუნა...

– რას აფასებთ? – ჰკითხა ირინეს მამამ გამყიდველს.

თუთიყუშმა თვალები დახუჭა და ფრთები მიიფარა ყურებზე.

– არ უნდა, რომ გაიგონოს, თუ რა ფასად იყიდება, – გაელიმა ჩიტის პატრონს. – ათი ლარია, ბატონო.

– მართლა? მე ხუთ მაგდენსაც არ დავიშურებდი, – განგებ ნმამალა თქვა ირინეს მამამ, იქნებ ჩემი სიტყვები გაიგონოს თუთიყუშმა.

თუთიყუშმა, მართლაც, გაიგონა და მადლობის ნიშნად თავი დახარა. მამამ მისცა ფული გამყიდველს, აიღო გალია, მკერდზე მიიკრა და სწრაფად გაემართა შინისაკენ.

– მოიცა, კაცო, კიდევ ოცის რაღაც-რაღაცები – დაადევნა გამყიდველმა, მაგრამ მამას ეს აღარ გაუგონია.

გალიმებული მიიჩქაროდა და ფიქრობდა:

– აუჰ, როგორ გავახარებ ირინესო...

სახლის სადარბაზოში რომ შევიდა, ლიფტს აღარ დაელოდა და სირბილით ავიდა მეხუთე სართულზე. ბინიდან ბავშვების მხიარული შემახილები ისმოდა...

– სტუმრები უკვე მოსულან, – თქვა ირინეს მამამ და თვალი ჩაუკრა თუთიყუშს, – რას იტყვი, პატარა სიურპრიზი რომ მოგუწყვოთ ყველას, ჰა?

– კი, ბატონო, – დაეთანხმა თუთიყუში.

– მაშინ ერთ წუთს უნდა მაპატიო ეს ამბავი, – უთხრა ირინეს მამამ, პალტო გაიხიდა, გალიას გადააფარა და ისე დარეკა ზარი.

ირინეს დედას სუფრა გაეწყო და მასპინძელს ელოდნენ. ირინეს მამა მხიარულად მიესალმა სტუმრებს, სათამაღო ადგილას დაჯდა, პალტო გადააფარებული გალია წინ დაიდგა და ეშმაკურად გალიმებულმა ირინე მიიხმო.

– ეს რა არის, მამიკო? – ჰკითხა ირინემ, – ჩემი საჩუქარია, ხომ?

– დიას! – თავი დაუქნია მამამ.

– მაჩვენებ?

– ახლავე, – უთხრა მამამ, ფეხზე წამოდგა და კონფერანსიეს მსგავსად ნმამალა გამოაცხადა:

– სმენა იყოს და გაგონება. მინდა გაგაცნოთ ძალიან ჭკვიანი, მეტად სასიამოვნო და ფრიად პატივისცემი პიროვნება, ჩვენი ოჯახის უცარი სტუმარი და ირინეს ოცნებების დედოფალი!

და ამ სიტყვებზე პალტო გადაადრო გალიას.

– თუთიყუში! ვაშააა! – იყვირა ირინემ.

– ვაშააააა! – აიტაცეს ბავშვებმა.

– ვაშააააა! – აყვყვენ დიდებიც.

თუთიყუშმა თვალები გაახილა, აქეთ-იქით ყველას დაუკრა თავი და ბოლოს ირინეს დააკვირდა.

– გამარჯობა, პატარა ქალბატონო! – უთხრა ირინეს და ისევ დახუჭა თვალები.

– გამარჯობა, თუთიყუშო! – უთხრა ირინემ და მამას მიუბრუნდა, – რა ჰქვია, მამიკო?

– აუჰ, სახელის კითხვა დამავიწყდა, – შუბლში იტკიცა ხელი მამამ.

თუთიყუშმა ცალი თვალი გაახილა და უთხრა:

– სუთეისი, ბატონო.

– რაო? რაო? – იკითხა სუფრის ბოლოდან ერთმა სტუმარმა, – რაო? – ქუთეისიო?

– არა, ბატონო, – მეორე თვალიც გაახილა ჩიტმა, – სუთეისი მქვია, სუთეისი... ისე კი უნდა გითხრათ, რომ სწორედ ქუთაისში დამარქვეს ეს სახელი. ჩემს საყვარელ ქუთაისში, რომელსაც ქუთეისს ეძახიან იქაურები, ანუ ქუთათურები.

ჩემი თავი ქუთაისიდან მახსოვს პირველად. სიმღერა მიყვარდა და ქუთაისში იციან სიმღერის დაფასება. სუფრაზე სიმღერა თუ არ გამოვიდოდა, მაშინვე ვინმე იტყოდა, სუთ ეის იმღერებს ახლად და ჩემსკენ მოაშვერდა თითს. სუთ, ეის იმღერებს, სუთ, ეის იმღერებსო, ისმოდა გამუდმებით. ჰოდა, აიღო ჩემმა პატრონმა, შეაერთა ეს სიტყვები და სუთეისი დამარქვა. ძრიელ კაი პატრონი მყავდა, ნამეტნავად კაი – იმერულად მოუქცია თუთიყუშმა და ამოიხრა, – ერთ ღამეს კი ვილაც მუდრეგებმა მოჰპარეს ჩემი თავი. მერე გავიგე, ძალიან უდარდია ჩემს პატრონს, თურმე ლექსიც კი გამოუთქვამს და გიტარაზე უმღერია. იქნებ თქვენც იცოდეთ, თბილისშიც ჩამოვიდა ის სიმღერა.

და თუთიყუში ამღერდა:

დეიკარგა სუთეისი,

დეიზაფრა ქუთეისი,

ამას ვჩივი, ამას ვჭირი,

ხომ არ მოკლეს უკვე ისი...

ძალიან გრძნობითა მღეროდა...

და როგორც უცებ ამღერდა, ასევე უცებ ატირდა... ტიროდა თუთიყუში და ხანდახან ამოიოხრებდა, მომენატრა ჩემი ბავშვობა, ჩემი პატრონი, გიტარა, პატეფონი, იქაურობა... ქუთაისი მომენატრა, ქუთაისიიი...

ტირილს რომ მორჩა, გარინდულ სტუმრებს გადაჰხედა.

– თქვენ არ გეწყინოთ, მაგრამ საქართველოში მხოლოდ ქუთაისში უნდა უსმინო გიტარაზე დამღერებულს.

ესა თქვა და თვალები დახუჭა. ახლა კი მართლა ჩაეძინა, ხვრინვაც კი ამოუშვა. მასპინძელმა სტუმრებს მოუბოდიშა და ჭიქა ასწია:

– ეს ჩვენს იუბილარს, ჩემს ირინეს გაუმარჯოსო.

ყველამ დალია. პატარებსაც შეასვეს წითელი ღვინის რამდენიმე წვეთი. სავალდებულო სადღეგრძელოების შემდეგ სუთიისის სადღეგრძელოც დალიეს. გიტარზეც დაუკრეს და ზედაც დაამღერეს:

დეიკარგა სუთიისი, დეიზაფრა ქუთიისიო.

სუთიისის ხვრინვას ეტყობოდა, რომ სიზმარში ჩაესმოდა და სიამოვნებდა ეს ხმა. ალბათ თავისი ბავშვობა ესიზმრებოდა. ახლა თუთიყუშს მხოლოდ ირინეღა უყურებდა. თუმცა ირინე პატარა იყო და ბევრი რამე არ იცოდა, მაგრამ იგრძნო რომ ნაღვლიანი იყო ფერადი ჩიტი.

სუფრა დიდხანს გაგრძელდა... დაშლას

რომ აპირებდნენ, რომელიღაც სტუმარს გაახსენდა, კი მაგრამ, რად გინდოდათ ეს სუთიისიო.

– ირინეს და მე გვინდოდა ჩიტი გველოდა სახლში, – უპასუხა მამამ.

– ეგ რა ჩიტია, ფრენაც არ იცის ალბათ.

– რატომ, ძალიანაც კარგი ჩიტია, – თქვა მამა. – ირინე, შენც ხომ მოგწონს, შვილო?

– მომწონს, – უპასუხა ირინემ, – ძალიან ლამაზდ მღერის, ტკბილად და ნაღვლიანად.

– სხვა რაღა იცის? – არ ეშვებოდა თუთიყუშს აბეზარი სტუმარი.

– მეტი რაღა უნდა იცოდეს, თავისი ბავშვობის ამბავი გვიამბო, იმღერა და იტირა კიდევ, – უთხრა მამა.

– არა, თუთიყუშური რა იცის, თუთიყუშური. – არა ცხრებოდა სტუმარი.

– ღრუტუნი შეუძლია, ფრუტუნი და კრუტუნი, – უპასუხა მამამ.

– მართლა, მამი? – გაუკვირდა ირინეს.

– ჰო, შვილო.

აბეზარი სტუმარი მობარბაცდა, ხელი შეყო გალიაში და ჩიტი შეანჯღღრია:

– გაიღვიძე, ბიჭო, გაიღვიძე! გავცდით წიფას.

თუთიყუშს გაეღვიძა, თვალები გაახილა და ისე ნაღვლიანად ამოიოხრა, თითქოს გული ამოაყოლო:

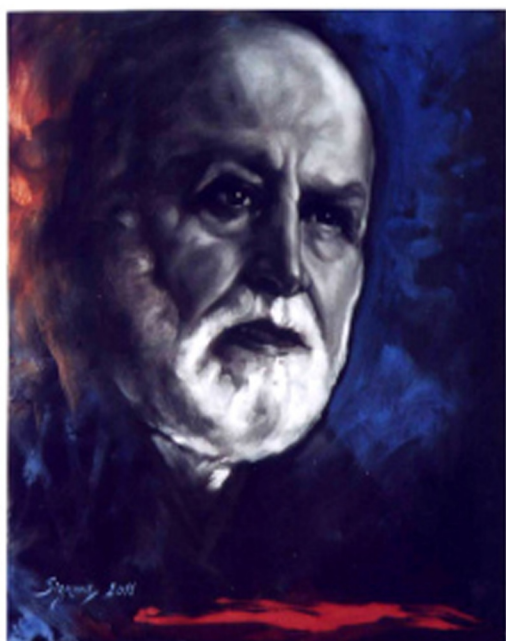
– ეჰ, ერთხელაც გამიყვანა წიფის გვირაბში და მომკლა მერე.

კარლო ფაჩულის ნახატი

აბეზარმა ისევ შეანჯღღრია.
– აბა, გვიჩვენე, კიდევ თუ იცი რამე.
თუთიყუშმა ღირსეულად, მშვიდად მიუგო:
– ხელის ჯიკავს რატომ კადრულობთ, ბატონო. წყნარად გვიბრძანეთ და გიჩვენებთ.
– ჰო, თუთიყუშური რა იცი, თუთიყუშური,
– ჩააჯინდა აბეზარი.
– რა და... – დაიწყო სუთეისმა, მაგრამ სიტყვა გაუწყდა. ეტყობა, ისევ თავისი ბავშვობა ახსენდებოდა და ეს ეშლიდა ხელს, რომ თუთიყუშურ ამბებზე ეფიქრა.
– ფრ... ფრ... – ჩუმად უკარნახა ირინეს მამამ.
– ფრატუნნი? – ჰკითხა თუთიყუშმა.
აბეზარმა გადაიხარხარა. მას ყველა აჰყვებოდა.
მხოლოდ ირინეს არ გაუცინია, ამიტომ არც ირინეს მშობლებმა და არც ირინეს უფროსმა დამ ოლიკომ არ გაიცინეს. იცოდნენ, ირინეს არ უყვარდა, როცა ვინმეს დასცინოდნენ.
– რატომ იცინით? – გაუკვირდა თუთიყუშს. მერე ირინეს მიუბრუნდა,
– ირინე, მომიტანე გეთაყვა მამაშენის ფლოსტები.
ირინემ მოიტანა ფლოსტები და მაგიდის წინ დააწყო.
– აბა, გამიღე გალია, – უთხრა თუთიყუშმა.
ირინემ გაუღო. სუთეისი გამოფრინდა, დაფრინდა იატაკზე წაყო ფეხები ფლოსტებში და... გაფრატუნდა.
– ხომ მცოდნია? – ამოჰხედა აბეზარ სტუმარს.
– კიდევ თუ იცი რამე? – დამცინავად გაიღიმა იმან.
– კიდევ... კიდევ, – ჩაფიქრდა სუთეისი. მერე უმწეოდ აიჩეჩა მხრები და ირინეს მამას მიაჩერდა.
მამა კვლავ უკარნახა:
– კრ... კრ...
– აჰა, კრაჭუნი.. ხომ? კი, ბატონო. აი, თქვენ, ფრატუნნიც და კრაჭუნიც ერთდროულად.
სუთეისმა გაირა-გამოიარა ფრატუნ-ფრატუნით. თან ნისკარტს აკრაჭუნებდა.
– კიდევ დაგრჩა რაღაც თუთიყუშური?
– გულზე გადაიფვარედიანა ხელები აბეზარმა სტუმარმა და დამცინავი ღიმილით გამოძწვევად დაჰხედა სუთეისს.

– კიდევ დაგრჩა? – ისევ ჩაფიქრდა სუთეისი.
– ღრ... ღრ... – უკარნახა ირინეს მამამ.
– ღრ? – შეეკითხა სუთეისი და თვალებში მიაჩერდა ირინეს, – რა „ღრ“...?
– ღრრრ – გოჭის ღრუტუნს გამოაჯავრა ირინემ და გაუღიმა, – ხელად მიხვედები.
– რას ნიშნავს „ღრ“? – მაინც ვერ მიხვდა სუთეისი.
– მამამ პირი გააღო. უნდოდა ეკარნახა, მაგრამ აბეზარმა სტუმარმა არ გაუშვა, ვნახოთ რას იზამს თუთიყუშით.
სუთეისი დიდხანს ფიქრობდა. ბოლოს თქვა:
– „ღრ“ ალბათ ღრუბელია. ესე იგი, უნდა შევძლო ღრუბელობა. ანუ ღრუბელივით მოქცევა. ეგ თუ შემიძლო, მეც არ ვიცოდი. თუმცა, ვინ იცის, იქნებ შემიძლია? აბა, ვცადოთ.
ესა თქვა და უცებ პაწაწინა, ლამაზ ღრუბელად იქცა ეს ჩვენი სუთეისი! აფრინდა ღრუბელი და ჭერთან წრე დაარტყა. ცოტა ხანს ირინეს გაუჩერდა სახესთან და რამდენიმე ცრემლი ჩამოაგდო. მერე კი სარკმელში გაფრინდა. ყველანი ფანჯარას მიაწყდნენ.
– დასავლეთისკენ გაფრინდა... ქუთაისისკენ... – თქვა ირინეს მამამ... და ჩუმად ჩაიღიანა:
დაბრუნდება სუთეისი, გეიხარებს ქუთეისი...
და ირინემაც ჩაიჩურჩულა: გეიხარებს ქუთეისი... მერე მამასთან მივიდა და სხთოვა: ამიყვანე, მამიკო.
მამამ აიყვანა. ირინემ ლოყაზე აკოცა.
– გმადლობთ, მამიკო. ძალიან კარგი საჩუქარი იყო.
– შენ რომ არ დაგრჩა?
– როგორ არა... დაგრჩა... სულ მემანსოვრება ჩემი სუთეისი...
და თვალები აუცრემლდა ირინეს.
ფერადი ღრუბელი კი, მართლაც, დასავლეთისკენ მიფრინავდა. იქით, საითაც ქუთაისია – საყვარელი, სანატრელი ქალაქი, რომლის მკვიდრთ უბრალოდ ქუთაისელები კი არა ჰქვიათ, არამედ საგანგებო და საფერებელი სახელი: ქუთათურები... და რომელ ქალაქშიც, რა დასამალია, და ამქვეყნად ყველაზე ლამაზად მღერიან გიტარაზე.
ლამაზად, ანუ ტკბილად და ნაღვლიანად.

პეტრე ზვედიძე

ტიციან ტაბიძე

ავტორი: ცისანა ჯანაშვილი

ჟურნალ „ანულის“ შემომწირველები:

მაია გოთუა, ზურაბ ჯოხარიძე,

ცისანა ჯანაშვილი, ივანე ჯაფარიძე

კულტურულ-საგანმანათლებლო საზოგადოება „ანულის“ რეკვიზიტებია:

ს/ს „საქართველოს ბანკი“, ბანკის კოდი: BAGAGE 22;

ანგარიშის ნომერი: GE81BG0000000306158900

მამა აღაშის (ახალაძე) ახალი ლექსები

ირაკლი შამათაძეს ახალი მოთხრობა

ლივიტრი ყიფიანის ხსენების დღე –
რეპორტაჟი ქვიშხეთიდან

„გვეყრა, რომ ხაშხში
რეზოს სახლ – მუზეუმი გაიხსნება“

გაბრიელ გარსია მარკესი –
„კალიან მოხუცი კაცი
უშველბელი ფრთებით“

ალექსანდრ პუშკინის ორი ლექსი –
თარგმნა გონა კუჭუნიძემ

ნინო ჩხიკვიშვილი –
ფიქრები ნოდარ გამყარაშვილის ნიგნვა

„რუსთაველის და დანგვის იღუბალი“

გურამ აგბრიაშვილი –
„სუთისი“ (ზღაპარი)

ახეული – გაბათხულის ხეული